

Economie van de Europese integratie

Hoofdstuk 1: Historiek van de Europese eenwording

Overzicht van de historiek nodig om een aantal dingen duidelijk te maken

Mijlpalen

- naweeën van WO2
- eerste integratiepogingen
- jaren zestig
- van eurosclerose naar euroforie
- van Maastricht via Lissabon naar de eurocrisis
- 2016-17: de EU in zwaar water
- 2018: hoopvolle tekens?

Men kan de geschiedenis eigenlijk al vroeger starten dan het einde van WOII maar daar wordt hier geen rekening mee gehouden.

Hoe dichterbij het 'nu' komen, hoe moeilijker het is om tendensen te zien

De jaren '40

- Europa in puin na WO2
- nood aan samenwerking
 - economisch :
 - hulp VS : Marshallplan
 - voorwaarde : OEES (1948)
 - militair :
 - Verdrag van Brussel (West-Europese Unie, 1948)
 - NAVO
 - cultureel :
 - Raad van Europa (1949)

In de jaren '40 ontwikkelden zich allerlei dingen zonder dat duidelijk was wat er uiteindelijk uit zou komen → heel wat initiatieven op verschillende domeinen maar het was duidelijk dat er **nood** was **aan samenwerking**

*economisch: Marshallplan → de Amerikanen hadden die 'puinhoop' niet (zij zijn redelijk sterk uit de oorlog gekomen).

De Amerikanen waren alleen bereid te helpen als er geen land-per-land hulp moest zijn, dus richtte Europa de **OEES** (Organisatie voor Europese

Economische Samenwerking) op. Deze organisatie controleerde gezamenlijk het herstelprogramma.

Later werd dit het OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling)

→ er werd in de OEES dus al een eerste stap gezet naar economische samenwerking

*militair:

1948: Het **verdrag van Brussel**, gesloten tussen VK, Frankrijk en Benelux, zorgde voor een samenwerking op militair vlak. Hierbij was de bedoeling om de alliantie die tijdens de oorlog was gestart verder te zetten en zo sterk te staan tegen Duitsland en de opkomende SU.

1949: De oprichting van **NAVO** hierbij wou de landen die hier aan deelnamen de vrede bewaren over de wereld.

*cultureel: Raad van Europa → houdt zich bezig met politieke en culturele objecten

De jaren '50

- Koude Oorlog
- Federalistische initiatieven
 - 1952 : EGKS
 - 1955 : Rapport Spaak
 - 1957 :
 - EEG → **douane-unie**
 - EURATOM
- Intergouvernementele (confederale) initiatieven
 - 1960: EFTA → **vrijhandelszone**
 - + OEES, Raad van Europa

Het Westen stond niet op goede voet met het Oosten → de Koude Oorlog (dreiging van de Russen) → heeft een grote impact gehad op de drive van Europa te gaan samenwerken

*Federalistische initiatieven

1952: De start van het **EGKS (Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal)** was een oplossing tegen de Koude Oorlog. De samenwerking van de Franse kolen en staal industrieën met de Duitse was op geografisch vlak makkelijk realiseerbaar. Deze samenwerking was ook ter

preventie van het losbreken van een nieuwe oorlog. Op aandringen vd Benelux werd er ook een Raad v Ministers opgericht, uit angst voor de grootmachten. En ook een Hof v Justitie.

1955: Er kwam een voorstel om v Europa een eenheidsmarkt te maken. Dit werd onderzocht en resulteerde in het **Rapport Spaak**. Een creatie van een gemeenschappelijke markt met vrij verkeer v goederen, diensten, arbeid en kapitaal. Maar om dit te realiseren moesten de landen hun soevereiniteit afstaan om op een supranationaal niveau te kunnen deelnemen.

1958: Benelux, Frankrijk, Italië en West-Duitsland richtten de **EEG** (Europese Economische Gemeenschap) op. De instelling was gebaseerd op de principes vd EGKS:

Commissie

Raad v Ministers

DIT VORMDE EEN COMMUNAUTAIRE METHODE V BESLUITVORMING

De 6 kernlanden hebben 1957 al beslist om een **douane-unie** te creëren < een overeenkomst tussen landen om hun interne handelsbelemmeringen af te schaffen en om voor de invoer (alles wat buiten de groep komt) een gemeenschappelijke houding aan te nemen

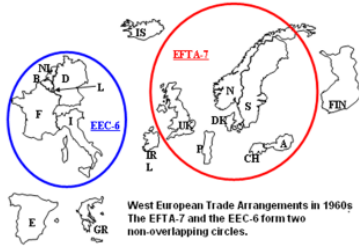
Ontstaan van 2 nieuwe instellingen voor de 3 gemeenschappen **EURATOM** (ook opgericht in 1957)/EEG/EGKS. Deze instellingen waren de Parlementaire Vergadering en het Hof v Justitie.

*intergouvernementele/confederale initiatieven

1960: De Britten gaven de prioriteit liever aan een Commonwealth en een goede relatie met de VS. en dus namen ze niet deel aan de EGKS of EEG. Maar als tegenzet, om toch een deel uit te maken van de Europese markt, richtten ze de **Europese VrijhandelsAssociatie (EVA/EFTA)** op. (landen: Noorwegen, Denemarken, Zweden, Oostenrijk, Zwitserland en Portugal). → landen willen wel samenzitten maar enkel indien iedereen meegaat met een akkoord (geen meerderheid maar ieder land heeft een vetorecht)

Vrijhandelszone < beslissing om handelsbelemmeringen op te heffen maar elke staat behoudt zijn eigen regels/tarieven voor de invoer → EFTA (<European Free Trade Agreement)

1960-1973, niet overlappende cirkels

De 2 groepen landen van de ontwikkelingen
Op dat moment wist niemand welke richting het zou uitgaan → wat bleek, de federalistische initiatieven gingen economisch pijlsnel vooruit (golden sixties), als gevolg hiervan gaven de andere landen toe en zo kregen de federalistische initiatieven de bovenhand in Europa

De jaren '60

- De Gaulle: politiek van de 'lege stoel'
- uitwerking gemeenschappelijk landbouwbeleid
- afwerking douane-unie

Jaren '60: voortdurende strijd tussen **De Gaulle** en de rest v Europa. De Gaulle wou de grootheid en daarmee de soevereiniteit van Frankrijk niet afgeven aan een supranationaal niveau. De beslissingsmacht, gekwalificeerde meerderheid, van de Raad stond hem ook niet aan. Uiteindelijk toch een compromis waarbij met consensus wordt beslist als er gewichtige belangen op het spel stonden. De toetredingsvraag van enkele landen werden allemaal geweigerd door het moeilijk doen van De Gaulle (was bang zijn

machtspositie te verliezen aan het VK).

1967: De samensmelting van EGKS/EURATOM/EEG, de 3 raden en commissie werden 1 Commissie en 1 Raad → vanaf nu **EG** (Europese Gemeenschap).

1968: De **afwerking van de douane-unie**. Dit leidde tot het afschaffen v onderlinge tarieven en het zetten van een gemeenschappelijk buitentarief (voor import). Ook een grote aandacht voor de **uitwerking van een gemeenschappelijk landbouwbeleid**.

Van eurosclerose naar euroforie

- inertie in de jaren 70: 'eurosclerose'
- toetreding nieuwe leden: VK, Ierland & Denemarken in 1973; Griekenland (1981), Spanje & Portugal (1986)
- Werner rapport over monetaire unie
- 'Juste retour'
- Europese Raad
- Europese Eenheidsakte, Witboek
- Rapport Delors

In de jaren '70 ging het economisch eigenlijk niet zo goed (oliecrisis, stagflatie, ...) → **eurosclerose**

Het **Rapport Werner** concludeerde dat er best een economische en monetaire unie moet gevormd worden met een eenheidsmunt. De Raad bekeek deze conclusies en zette de eerste stage in gang zodat er nauwere fluctuatiemarges waren t.o.v. elkaar en tegenover de dollar in het Bretton Woods-systeem. De kort daarop volgende internationale monetaire strubbelingen zorgde voor de val van het

Bretton woods-systeem en het inzetten van zwevende wisselkoersen (volledig overgelaten aan vraag en aanbod op de valutamarkt) tussen de belangrijkste munten.

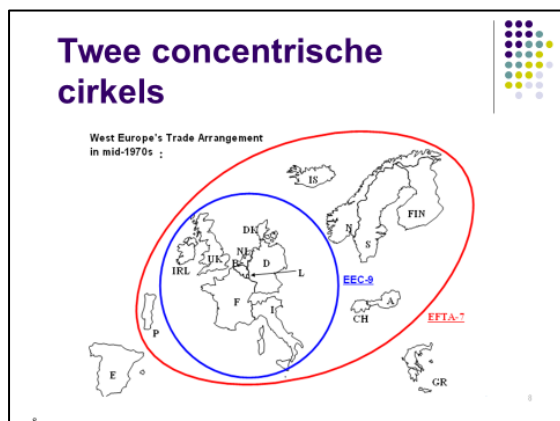
De **Europese eenheidsakte** werd tot stand gebracht door enkele samenkomsten vd Europese Raad. Hierbij waren de hoofddoelstellingen:

- Realisatie vd eenheidsmarkt
- Versterking vd rol dh Europees Parlement → verbeteren vd bevoegdheid door samenwerkingsprocedure in de stemming in te stellen.
- Verbetering beslissingscapaciteit vd Raad

Delors moest onderzoeken wat de Europese economie te maken had met de vele verhinderingen tussen de lidstaten om een douane unie te realiseren. In een **Witboek** heeft Delors en zijn team 300 maatregelen voorop gesteld dat Europa moest ondernemen om deze barrières weg te werken.

Het **Rapport Delors** heeft een actieplan samengesteld om een economische en monetaire unie samen te stellen. Dit actieplan heeft 3 stages dat Europa moet ondernemen om deze monetaire en economische unie te realiseren:

- Eenheidsmarkt vervolledigd, systeem om economisch en fiscaal beleidscoördinatie te versterken en het bestuur vd nationale centrale banken moet uitgebreid worden.
- Versterking vd procedure vh macro-economisch controlebeleid en opstellen v Europees systeem v centrale banken.
- Introduceren vd onherroepelijke vaststelling vd wisselkoersen en overgang naar monetair eenheidsbeleid.

De jaren 1990-2010

- Verdrag van Maastricht
- Nieuwe toetreding
- Verdragen van Amsterdam, Nice en Lissabon
- Begin van de monetaire unie
- Crisis in de eurozone

Verdrag van Maastricht

- Politieke unie op drie pijlers
 - Verdrag van Rome 1957
 - Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid
 - Samenwerking op vlak van justitie en binnenlandse zaken
- Economische en Monetaire Unie

Wat is er besloten in dit Verdrag? → 2 dingen

*Economische en Monetaire Unie (< euro)

*EPU (> Europese Politiek Unie) → als instrument voor een politieke eenmaking → maw een uitbreiding

Gemeenschappelijke buitenlands en veiligheidsbeleid

Uitbreidingen

• 1995/2004/2007/2013

Table 1.1 Key statistics of candidate countries (2004)

	Population (m)	GDP/head (PPS, EU-15 = 100)
EU-15	383.6	100
Cyprus	0.7	77.6
Czech Republic	10	64.8
Estonia	1	45.1
Hungary	10	56.1
Latvia	0	38.7
Lithuania	3.5	45
Malta	0.4	63.7
Poland	38.2	43.6
Slovakia	5.4	48.6
Slovenia	2	70.5
Bulgaria	7.8	30.2
Romania	21.5	29
Turkey	71.9	25.8

Source: European Commission (2004)

Criteria van Kopenhagen

- politiek criterium: stabiele instellingen met garanties voor democratie, rechtsstaat, mensenrechten, respect voor en bescherming van minderheden
- economisch criterium: functionerende markteconomie & in staat zijn EU concurrentiedruk en marktkrachten aan te kunnen
- 'acquis communautaire': de verplichtingen van het lidmaatschap op zich kunnen nemen

Om bij de EU te mogen, moet men voldoen aan bepaalde voorwaarden die bepaald werden in Kopenhagen

Verdragen van Amsterdam, Nice en Lissabon

- Amsterdam: versterkte samenwerking (cf. Schengen)
- Nice: aanpassingen aan instellingen
- Verklaring van Laken/Europese Conventie/Europese grondwet
 - Referenda Frankrijk, Nederland
- Verdrag van Lissabon eind 2007, in werking sinds 1/12/2009

Start van de monetaire unie

- Convergentiecriteriën Maastricht/SGP
 - inflatie
 - budget
 - wisselkoers
- Drie fases invoering euro
 - 1990-1993
 - 1994-1998
 - 1999 -
- ECB- ESCB

Convergentiecriteriën Maastricht/SGP:

***Inflatie** mag niet meer dan 1,5% bedragen dan het gemiddelde vd 3 best presterende landen

***Budget:** overheidsschuld niet hoger dan 60% vh BBP of begrotingstekort niet >3% v BBP

***Wisselkoers:** land dat wil toetreden moet zorgen dat hun WK tussen bepaalde grenzen ligt

Drie fases vd invoering vd euro:

***1990-1993:** het voltooiën vh creëren van een eenheidsmarkt (liberalisering v kapitaalbeweging)

***1994-1998:** het voltooiën van een Europees

Monetair Instituut, ECB.

***1999-...:** het effectief starten van deze economische en monetaire unie. De eerste 3 jaar werd euro alleen door banken gebruikt. 2002 start euro.

2018: hoopvolle evoluties?

- verkiezing Macron -> herstel Frans-Duitse as?
- populisme slechts beperkt electoraal succesvol in 2017
- Brexit leidt tot meer eensgezindheid onder EU-27
- economische hoogconjunctuur
- ↔ problemen met Centraal-Europese lidstaten (Polen, Hongarije,...)

2016-17: EU in zwaar water

- vluchtelingencrisis
 - Schengen onder druk
 - economische impact van integratie nieuwkomers
- Brexit
 - kosten en baten voor UK en voor EU
- verhoogde kans op protectionisme in de wereld

Eurocrisis

- 2007: financiële crisis
- 2008: failliet Lehman Brothers
- 2010: sovereign debt crisis in Griekenland en andere landen:
 - opzetten EFSM, EFSF, EMS
 - structureel antwoord op de eurocrisis: 'new EU economic governance' (six-pack, two-pack, fiscal compact)
- 2011- banking union

Hoofdstuk 2: Institutionele context

Oorspronkelijke doelstellingen

- Eenheidsmarkt
- Gemeenschappelijk landbouwbeleid
- Gemeenschappelijk transportbeleid
- Mededingingsbeleid
- Bijeenbrengen van economisch beleid
- Tot elkaar brengen van de nationale wetgevingen
- ESF
- EIB
- Associatie met ACP-landen

Recentere doelstellingen

- EMU
- milieu
- O&O
- volksgezondheid
- onderwijs, opleiding, cultuur
- consumentenbescherming
- subsidiariteit

Instellingen van de EU → verloop besluitvorming Europa (grote impact op de economie)

Testje:

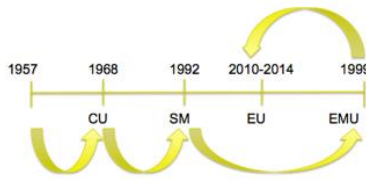
- 1/ Zetel Europese Commissie? – Brussel
Frankfurt? – ECB (Europese Centrale Bank)
Straatsburg? – Europees Parlement → ook in Brussel en Luxemburg
- 2/ Voorzitter Europese Raad? – Donald Tusk
Jean-Claude Juncker? – voorzitter Europese Commissie

Wat is de bedoeling van de EU? Wat moet de EU gaan nastreven?

ACP-landen >voormalige kolonies van de Europese lidstaten

EMU >verdrag van Maastricht

Dus: economische en monetaire unie

EU streeft een economische en monetaire unie (EMU) na

Integratie:

Stap 1: het vormen van een douane-unie >CU (Customs Union)

Stap 2: eenheidsmarkt >SM (Single Market)

→ harmonisatie

Stap 3: grote stap naar EMU die men zich achteraf beklaagd heeft → het probleem zat hem in de E (economisch) die men vergeten invullen was

Stap 4: een stapje terug naar EU → het economisch verhaal invullen

Instellingen en besluitvorming

1957 : 6 leden

2017 : 28 leden

(kandidaat LS: Turkije, FYROM, IJsland, Albanië, Servië
potentiële kandidaat LS: Bosnië & Herzegovina, Kosovo)

2019: 27 leden

Het is uiteraard gemakkelijker om met weinig mensen 'rond de tafel' tot een besluit te komen

→ Pijnpunt: hoe passen we die oorspronkelijke besluitvorming aan

De instellingen

- de Raad
- de Commissie
- het Parlement
- het Hof van Justitie
- de Rekenkamer
- de Europese Raad
- de Europese Centrale Bank
- het Economisch en Sociaal Comité
- het Comité van de Regio's

5 officiële instellingen t/m Nice
7 officiële instellingen vanaf Lissabon
adviesorganen

De Raad (van de EU)

- belangrijkste formeel besluitvormingsorgaan
 - maakt wetten (samen met Parlement)
- één vertegenwoordiger per lidstaat
- wisselende samenstelling, 10 raadsformaties →

Raadsformaties

- Landbouw en Visserij
- Concurrentievermogen
- Economische en Financiële Zaken
- Milieu
- Werkgelegenheid, sociaal beleid, volksgezondheid en consumentenzaken
- Onderwijs, Jeugdzaken, Cultuur en Sport
- Buitenlandse Zaken
- Algemene Zaken
- Justitie en Binnenlandse Zaken
- Vervoer, Telecommunicatie en Energie

INSTELLING 1: DE RAAD (VD EU)

= Raad van Ministers

≠ de Europese Raad

≠ de Europese Raad

Is samen met het Parlement het belangrijkste besluitvormingsorgaan → 1 vd 2 wetgevende instellingen van de EU

De vertegenwoordiger per lidstaat verandert naargelang het dossier dat voorligt (raadsformaties)
→ dus een wisselende samenstelling

- roterend voorzitterschap (om de 6 maand), (behalve buitenlandse zaken die permanent wordt voorgezeten door de 'Hoge Vertegenwoordiger voor het buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU')
- belang van COREPER
- Brussel

Voorzitterschappen van de Raad tot en met 2020

Bulgarije: januari-juni 2018
 Oostenrijk: juli-december 2018
 Roemenië: januari-juni 2019
 Finland: juli-december 2019
 Kroatië: januari-juni 2020
 Duitsland: juli-december 2020

voorzitterschap (→ om de 6 maand) >een land is voorzitter (momenteel: Bulgarije)
 Uitzondering op roterend voorzitterschap
 >buitenlands zaken → wordt voorgezeten de 'Hoge Vertegenwoordiger ...' (momenteel: Mogherini)
 COREPER >comité van de permanente vertegenwoordigers → ambassadeur van een land bij de EU (→ spelen specifieke rol bij de voorbereiding van de vergadering van de Raad van Ministers)

Besluitvorming in de Raad

- unanimiteit: buitenlands beleid en belastingen
- eenvoudige meerderheid (50% + 1, 15 lidstaten voor): procedures & administratieve kwesties
- gekwalificeerde meerderheid (QMV)
 - standaardprocedure: 80 % van de gevallen
 - sinds 1/11/14:
 - 55% van de landen (minstens 15 lidstaten)
 - 65 % van de bevolking
 - omgekeerde QMV

Hoe beslist de Raad?

- *unanimiteit
- *eenvoudige meerderheid
- *gekwalificeerde meerderheid >de lidstaten zijn 'gewogen' voor de stemmen → men spreekt van gekwalificeerde meerderheid indien er 55% van de landen voor zijn & indien zij 85% van de bevolking vertegenwoordigen
- *omgekeerde QMV

Europese Raad

- Niet te verwarren met de Raad!
- Staats- en regeringsleiders
- Pas met Verdrag van Lissabon verdragsbasis
- > Lissabon: Permanente Voorzitter
- Belangrijkste politieke besluitvormingsorgaan
 - algemene politieke beleidslijnen en prioriteiten
 - vier Europese toppen per jaar
 - geen wetgevende taak ↔ de Raad
 - veel meer macht dan op papier!!
- Tenzij anders bepaald stemming met eenparigheid van stemmen

INSTELLING 2: EUROPESE RAAD

*heeft permanente voorzitter (nu: Donald Tusk) >2,5 jaar met mogelijke verlenging

Europese Raad staat boven de Raad van Ministers

De grote, belangrijke beslissingen worden hier genomen, achteraf 'schuift' men dit door naar de Raad van Ministers

De Commissie

- 'dagelijks bestuur' Unie
- volkomen onafhankelijk van regeringen LS: werken in functie van **Europees belang**
- commissaris per lidstaat
- administratie van de Commissie is onderverdeeld in directoraten-generaal
- Brussel

INSTELLING 3: DE COMMISSIE

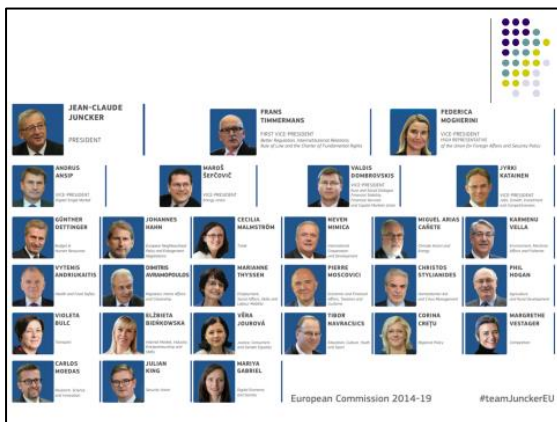
Kan men vergelijken met een 'regering'
Samengesteld uit vertegenwoordigers (1 per lidstaat) → vertegenwoordiger zit daar om het Europees belang te vertegenwoordigen, NIET het belang van zijn eigen land

De Commissie

- toezicht op uitvoering van de verdragen door LS
- **initiatie van beleid (wetgevend initiatief)**
- voorstellen formuleren op de Raad
- EU vertegenwoordigen binnen bevoegde domeinen ('implied powers')(vnl. handel)
- beperkte wetgevende bevoegdheden

Wetgevend initiatief → er kan geen enkel wetgevend initiatief genomen worden zonder de Commissie. Elke wet van Europa start bij de Commissie
Zij doen voorstellen en brengen deze dan voor aan de wetgevende organen >Raad van Ministers & Parlement

Europees Parlement

- 751 leden
 - degressief evenredig verdeeld: minimum 5, maximum 96
 - rechtstreeks verkozen
- controle
- wetgevende rol, vooral via gewone wetgevingsprocedure

INSTELLING 4: EUROPEES PARLEMENT

751 leden → moeilijk om vertegenwoordiging te verkrijgen (hoe organiseren)

*wetgevende rol (→ de wetgevende rol lag heel lang bij de Raad van Minister)

Europees Parlement

- Bevoegdheden stelselmatig toegenomen doorheen verdragswijzigingen
 - Medebeslissingsprocedure werd 'gewone wetgevingsprocedure'
 - Uitbreiding van beleidsdomeinen waarin met 'gewone wetgevingsprocedure' beslist kan worden
 - Bevoegdheid ganse begroting (voordien enkel 'verplichte uitgaven')

Elk dossier heeft andere meerderheden en minderheden, dit staat niet vast → verschil met nationale/regionale parlementen

Zitten op 3 plaatsen → zorgt voor veel commotie
Parlement wil eigenlijk permanent in Brussel zetelen
maar de Fransen werken tegen

Hof van Justitie van de Europese Unie

- interpretatie van wetgeving (prejudiciële beslissing)
- handhaving van wetgeving (inbreukprocedure)
- nietigverklaring van EU-wetgeving (beroep tot nietigverklaring)
- afdwinging van maatregelen (beroep wegens nalatigheid)
- sanctionering van een EU-instelling (vordering tot schadevergoeding)

Hof van Justitie van de Europese Unie

- Luxemburg
- Hof van Justitie:
 - verzoeken van nationale rechtbanken om een prejudiciële beslissing, bepaalde nietigverklaringen en beroepszaken
 - één rechter per land, 6 jaar aanstelling
- Gerecht:
 - zaken van particulieren, bedrijven en in sommige gevallen EU-regeringen
 - In de praktijk : mededingingsrecht, staatssteun, handel, landbouw en merkenrecht
 - 47 rechters

INSTELLING 5: HOF VAN JUSTITIE VD EU

Heeft een grote rol gespeeld in de geschiedenis van Europese integratie

Beleidsinstrumenten

- Europese regels:
 - Primair recht = verdragen:
 - Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU – TEU)
 - Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VwEU – TIEU)
 - Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie
 - Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (2016)
 - Verdrag van Lissabon (2007)
 - Secundair recht →
- Budget → hoofdstuk 3

Primair recht > 'grondwet': zijn de verdragen

Secundair recht

- verordeningen
 - direct van toepassing
 - bindend
 - algemeen
- richtlijnen
 - bindend naar resultaat
 - lidstaten zijn vrij in hoe zij het objectief bereiken (relatief)
- beschikkingen
 - naar specifieke doelgroepen
- aanbevelingen en adviezen

Secundair recht → wat men dan kan beslissen
*verordening > wet op federaal niveau & decreet op Vlaams niveau → algemeen bindend, geldt voor iedereen

*richtlijnen → beslissing van de EU die zegt wat het uiteindelijk resultaat moet zijn. De lidstaten mogen zelf beslissen via nationale wetten en decreten hoe ze daar geraken (bindend naar resultaat)

*beschikkingen → gaat naar specifieke doelgroepen

*aanbevelingen en adviezen → geen bindende kracht

Twee belangrijke principes

- directe werking
 - EU vormt autonome rechtsorde
 - gebaseerd op Van Gend & Loos (HvJ, 1963)
- voorrang gemeenschapsrecht op nationaal recht
 - gebaseerd op Costa/Enel (HvJ, 1964)

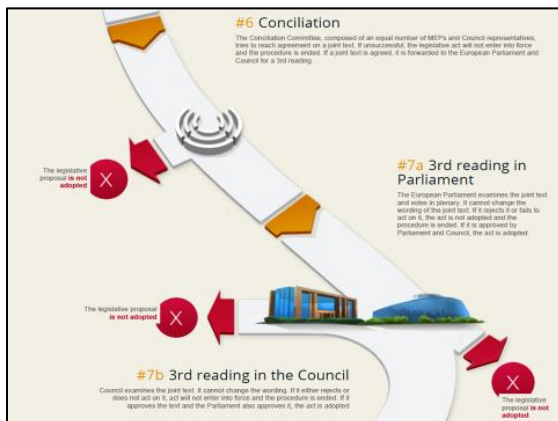
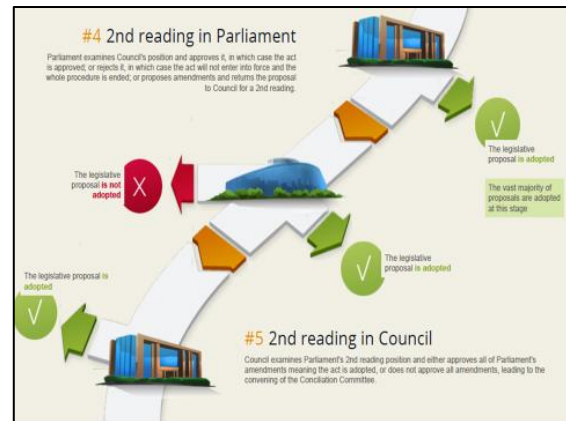
De regels van Europa hebben **directe werking**, iedereen moet zich daaraan houden & zij staan **boven het nationaal recht**

Besluitvorming

- **Communautaire** vs intergouvernementele methode
- Bevoegdheden EU en belang van subsidiariteitsprincipe
- Specifieke situatie eurozone

Communautaire methode

- Vooral de Gewone Wetgevingsprocedure
- Fasen: pingpong tussen instellingen
 - indienen voorstel door de Commissie (evt. via groen- en/of witboek)
 - rol van de andere instellingen (Raad en Parlement): 1^e en 2^e lezing
 - goedkeuring door de Raad

De commissie zal een wet voorstellen aan het EP (Europees Parlement). Het EP zal een 1ste lezing houden waarbij ze het voorstel vd Commissie goedkeuren of afkeuren, daarna wordt dit voorstel doorgestuurd naar de Raad. De Raad zal een 1ste lezing houden om de positie van het EP goed te keuren of af te keuren. Als het wordt afgekeurd wordt het terug naar het EP gestuurd voor een 2de lezing.

Het EP zal de positie vd Commissie onderzoeken en hun eisen in acht nemen. Hier kan het EP, het voorstel goedkeuren of afkeuren. Als het wordt afgekeurd wordt het wetsvoorstel niet doorgevoerd. Als het wel goedgekeurd wordt zal het nieuwe voorstel opnieuw naar de Raad verstuurd worden voor een 2de lezing. In de Raad zal er beslist worden over de 2de positie vh EP. Als dit wordt goedgekeurd zal dit wetsvoorstel omgevormd worden in een Europese wet.

Intergouvernementele methode

- Buitenlands en veiligheidsbeleid
- Sociaal beleid: Open Method of Coordination (OMC)
- sluipt ook binnen in het economische:
 - Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM)
 - Fiscal Compact
 - Single Resolution Fund

Exclusieve bevoegdheid (zie artikel 3 VWEU)	Gedeelde bevoegdheid (zie artikel 4 VWEU)	Bevoegdheid om activiteiten van de EU-lidstaten te ondersteunen, te coördineren of aan te raken (zie artikel 5 VWEU)	Bevoegdheid om maatregelen te treffen op basis waarvan de EU-lidstaten hun beleid moeten coördineren (zie artikel 5 VWEU)
• douane-unie • regels voor de vrije markt, die van toepassing zijn op het functioneren van de interne markt • het monetair beleid van de landen die de euro als munt hebben ingevoerd • instandhouding van de biologische rijkdommen van de zee via het gemeenschappelijk visiebeleid • gemeenschappelijk handelsbeleid • internationale verdragen: • indien vereist door EU-wetgeving • indien noodzakelijk voor het uitvoeren van de interne bevoegdheden van de EU • voor zover die verdragen gunstiger kunnen zijn voor gemeenschappelijke regels of hun toepassingsgebied kunnen veranderen,	• interne markt • sociaal beleid, zoals afgeleid in het VWEU • economische, sociale en territoriale cohesie • landbouw en visserij, met uitzondering van de instandhouding van de biologische rijkdommen van de zee • milieu • consumentenbescherming • vervoer • trans-Europese netwerken • energie • beleid op het gebied van veiligheid en justitie • gemeenschappelijke veiligheidsarrangementen op het gebied van veiligheid van het VWEU • onderzoek, technologische ontwikkeling en ruimtevaart • cultureel erfgoed en monumenten	• bescherming en verbetering van de milieutoestand • cultureel • sport • onderwijs, beroepsopleiding, jeugd en sport • sociale bescherming • administratieve samenwerking	• economisch beleid • werkloosheidsbeleid • sociaal beleid

Exclusieve vs gedeelde bevoegdheden

Het staat de lidstaten toe om samen te werken binnen de unie in een **flexibele manier** zonder beperkingen te ondervinden vd procedure. **Soevereiniteit** wordt gerespecteerd. Een lidstaat krijgt een bepaald **doel** dat hij moet halen, als dit hem niet lukt zal hij **veranderingen** moeten doorvoeren

Subsidiariteitsprincipe

- meest geschikte interventieniveau voor **gedeelde bevoegdheden** tussen de EU en de EU-landen?
- EU mag slechts tussenkomen als zij in staat is doeltreffender op te treden dan EU-landen op hun respectieve nationale of lokale niveau
- drie criteria:
 - heeft de actie transnationale aspecten die niet geregeld kunnen worden door EU-landen?
 - zou het optreden van de lidstaten alleen of het niet optreden in strijd zijn met het Verdrag?
 - levert het optreden op EU-niveau zichtbare voordelen op?

Wat een lidstaat of een lagere overheid in een lidstaat kan doen, moet de 'hogere overheid' (EU) niet doen

Besluitvorming in de eurozone

- EU 28 leden $\leftrightarrow$ **eurozone** 19 leden
- Basis is de communautaire methode, maar
 - niet met iedereen
 - soms met intergouvernementele trekjes
- Monetair beleid: eurosysteem
- Andere beleidsdomeinen (cf. SGP):
 - eurogroup +/- equivalent van raad van ministers
 - eurosummit +/- equivalent Europese Raad

Minder zichtbare kanten

- Voorbereiding besluitvorming
 - Rol van Coreper
 - >150 gespecialiseerde werkgroepen en comités
- Uitvoering besluitvorming:
 - Comitologie
- Beïnvloeding besluitvorming
 - Lobbying

COREPER

- bestaat uit permanente vertegenwoordigers van de lidstaten en hun plaatsvervangers bij EU
- bereiden vergadering van de Raad van Ministers voor
- COREPER II: PV's
 - economie en financiële zaken, buitenlandse zaken, algemene zaken, justitie en binnenlandse zaken
- COREPER I: plaatsvervangers
 - landbouw & visserij, concurrentievermogen, onderwijs edm, werkgelegenheid edm, milieu, vervoer edm

Vorbereiden van de raadsformaties voor de Raad van Ministers

Comitologie

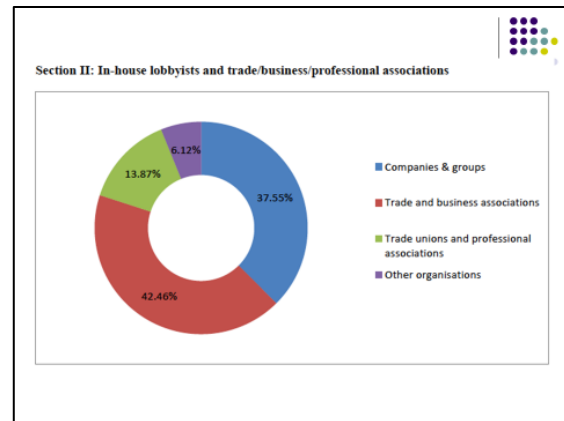
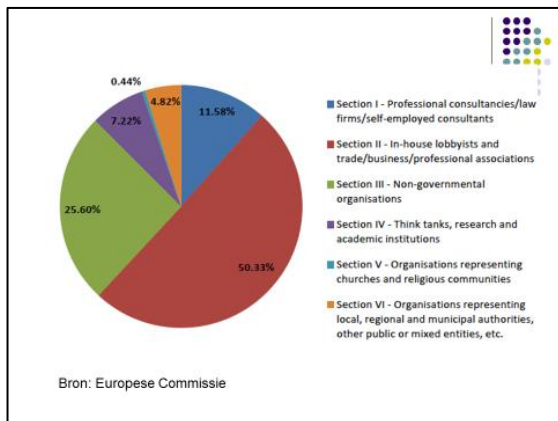
- reeks procedures waarmee EU-landen controleren hoe Europese Commissie de EU-wetgeving uitvoert
- voor uitvoering van EU-wetgeving
 - voorstel door Commissie van gedetailleerde uitvoeringsmaatregelen
 - voorafgaande raadpleging van een comité waarin ieder EU-land vertegenwoordigd is
- dit comité geeft advies over de door de Commissie voorgestelde maatregelen

Beleidsdomein	2016	2015
AGRI (Landbouw en Plattelandontwikkeling)	17	18
BUDG (Begroting)	2	2
CLIMA (Klimaat)	5	5
CNECT (Communicatienetwerken, Inhoud en Technologie)	6	5
DEVCO (Internationale Samenwerking en Ontwikkeling)	5	5
DIGIT (Informatica)	1	2
EAC (Onderwijs en Cultuur)	2	5
ECFIN (Economische en Financiële Zaken)	1	1
ECHO (Humanitaire Hulp en Crisis Bescherming)	2	2
EMPL (Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie)	5	4
ENER (Energie)	14	14
ENV (Milieu)	30	31
ESTAT (Eurostat)	6	6
FINMA (Financiële Stabielheid, Financiële Diensten en Kapitaalmarktenunie)	8	8
FPI (Dienst Instrumenten voor het buitenlands beleid)	4	4
GROW (Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en Midden- en Kleinbedrijf)	41	43
HOME (Migratie en Binnenlandse Zaken)	13	11
JUST (Justitie en Consumentenzaken)	23	21
MARE (Maritieme zaken en Visserij)	4	4
MOVE (Mobiliteit en Vervoer)	31	30
NEAR (Naberschapbeleid en Uitbreidingsonderhandelingen)	3	3
OLAF (Europees Bureau voor fraudebestrijding)	1	1
REGIO (Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling)	1	1
RTD (Onderzoek en innovatie)	8	8
SANTE (Gezondheid en Veiligheidszaken)	21	21
SG (Secretariaat-generaal)	3*	3*
TAXUD (Belastingen en Douane-unie)	11	11
TRADE (Handel)	12	14
TOTAAL:	277	280

Lobbying

- moet EU-besluitvormers informeren
- gebeurt dit op een transparante & evenwichtige wijze?
- transparantie:
 - 25.000 à 30.000 lobbyisten
 - ca. 10.000 geregistreerd (eind 2016)
- evenwicht →

Ambtenaren hangen af van de informatie die ze krijgen van de stakeholders >lobbying

we moeten eigenlijk wel zeggen dat de bedrijfszijde in de economie meer dan evenredig vertegenwoordigd is bij de lobby's → meer kracht bedrijfslobby's dan bijvoorbeeld consumenten, vakbonden, ...
GEVAAR voor te veel gekleurde informatie vanuit de bedrijven

Hoofdstuk 3: De Europese financiële instrumenten

Inhoud

- EU budget
 - Begrotingsprincipes
 - Procedure jaarlijkse begroting
 - Ontvangsten
 - Uitgaven en financieel meerjarencader
 - Begrotingsproblemen
- EIB
- ESM
- Brexit en het EU budget

'Het Budget' → is eigenlijk maar 1 vd middelen die de instellingen ter beschikking hebben

EIB (>Europese InvesteringsBank)

ESM: opgericht om de crisis te bestrijden

Algemene begrotingsprincipes

- Eenjarigheid
 - 1/1 – 31/12
 - Uitzonderingen
 - Gesplitste kredieten
 - vastleggings- vs. betalingskredieten
 - "voorlopige twaalfden"
- Eenheid
 - 'Alle ontvangsten en uitgaven van de Unie moeten voor elk begrotingsjaar worden geraamd en opgenomen in de begroting' (art. 310 VWEU)

Het Europese budget is net als elk ander budget onderworpen aan bepaalde principes
Begroting is een raming van de toekomstige uitgaven

***eenjarigheid:** goedkeuring vd begroting door de Raad en het EP voor 1 jaar. Commissie is dan de uitvoerende macht.

Gesplitste kredieten: vastleggings- (middelen die voorzien zijn voor latere uitgaven dan het jaar van vastlegging) en betalingskredieten (wat jaarlijks moet betaald worden): bv investeringsproject van 3

jaar kost €120 miljoen dus jaarlijks €40 miljoen betalen. Op het einde deze 2 altijd gelijk aan elkaar.

Voorlopige twaalfden: als de begroting niet op tijd is goedgekeurd dan worden ze genooddaakt om het bedrag vh vorige begroting te nemen en dit in twaalfden te verdelen. Dit om zich te financieren voor max 3 à 4 maand.

***Eenheid:** alle uitgaven en inkomsten van alle uitgaven worden gebundeld in 1 document.

Algemene begrotingsprincipes

- Specificiteit
 - Delen, titels, hoofdstukken, artikelen en posten
- Universaliteit of algemeenheid
 - Onbestemdheid
 - Niet-compensatie
- Openbaarheid
 - Publicatieblad van de EU

***Specificiteit:** uitgaven en ontvangsten moeten gedetailleerd zijn. Alle bedragen die worden gezet/beschreven, wordt niet van afgeweken.

***Universaliteit:** uitgaven en ontvangsten mogen niet worden gecompenseerd + onbestemdheid
je hebt 2 kanten aan een begroting (binnenkomen van geld en uitgaan van geld), vanuit de pot van inkomsten gaat men de uitgaven doen → een inkomst kan niet worden gekoppeld aan een uitgave (uitzondering Sociale Zekerheid)

Specifieke kenmerken EU

- Evenwichtsbeginsel > leningen
 - Ontvangsten en uitgaven moeten in evenwicht zijn
→ Budget kan geen stabilisatirol spelen
→ Overschotten en tekorten worden overgedragen naar volgend boekjaar
- Geen echte eigen middelen: financiering gebeurt via overdrachten van de lidstaten

Deze kenmerken zijn typisch voor het Europees budget → De begroting moet in evenwicht zijn en zeker niet in deficit (wat wel kan voor de federale begroting ...) d.w.z. dat ze niet mogen ontlenden en dus alleen maar kunnen uitgeven wat er binnenkomt. → Dit heeft een groot economisch gevolg.

Macro-economie: indien het economisch slecht gaat in een land, kan de overheid een stabiliserende rol spelen door in deficit te gaan → Europa kan een

dergelijke stabiliserende rol niet spelen omwille van het evenwichtsbeginsel

Er zijn geen echte eigen middelen. >het gros van de inkomsten van de federale en nationale begrotingen komt van belastingen & het geld dat binnenkomt in Europese begroting komt uit de federale/nationale begrotingen van de lidstaten

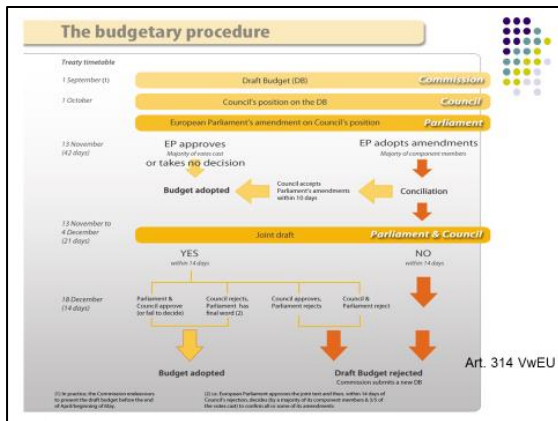
Inhoud

- EU budget
 - Begrotingsprincipes
 - **Procedure jaarlijkse begroting**
 - Ontvangsten
 - Uitgaven en financieel meerjarekader
 - Begrotingsproblemen
- EIB
- ESM
- Brexit en het EU budget

Procedure jaarlijkse begroting

- Besluitvorming gezamenlijk door Commissie, Raad en Parlement
 - Bijzondere besluitvormingsprocedure ~ gewone wetgevingsprocedure
 - De facto beslissing op het allerhoogste politieke niveau

Zoals een wet moet deze begroting door **de 2 wetgevende machten** gaan: Raad van Ministers en het Europees Parlement. De Commissie dient het begrotingsontwerp een jaar op voorhand in te dienen. Zodat de Raad het voorstel kan wijzigen met een gekwalificeerde meerderheid in de eerste lezing. Daarna kan het EP na een eerste lezing amendementen voorstellen, als de wijzigingen een verhoging met zich meebrengen dan moet de Raad dit met gekwalificeerde meerderheid aanvaarden of verwerpen. Midden november de begroting terug naar het EP parlement gezonden. EP heeft het laatste woord. Dit is het interinstitutioneel akkoord.

niet zo belangrijk → komt overeen met de beslissingsprocedure

- Commissie verantwoordelijk voor de uitvoering van de begroting
- “Kwijting” door EP na onderzoek Raad en Rekenkamer
- 80% uitgaven gebeuren door en in lidstaten
 - Controle en zo nodig terugvordering

De uitgaven van de EU lopen voor 80% over de federale en nationale niveaus van de lidstaten

DeMorgen.be

NIEUWS | SPORT | GELD | MUZIEK | DE GEDACHTEN | PLANET WATCH | TECHNOCITY | MAGAZINE

BINNENLAND | BUITENLAND | WETENSCHAP | GEZONDHEID | STAND DER DINGEN

België moet 2,7 miljoen landbouwsteun terugbetalen aan Europa

16/02/12, 16u41

België moet 2,7 miljoen euro onrechtmatig gespendeerde subsidies voor plattelandsontwikkeling terugbetalen aan Europa. Dat heeft de Europese Commissie vandaag meegedeeld.

De beslissing kadert in de procedure voor de goedkeuring van de rekeningen. Voor België bracht de Commissie correcties aan voor de begrotingsjaren 2008, 2009 en 2010. Ze vordert de terugbetaling van 2,7 miljoen euro op basis van "tekortkomingen in de controles" op uitgaven inzake plattelandsontwikkeling.

VERWANT NIEUWS

Amerikaan Europa 1,2

NUTTIGE LINKS

De werking van de EU

09 juli 2014 12:23

Commission to recover €57 million of CAP expenditure

A total of €57 million of EU agricultural policy funds, unduly spent by Member States, is being claimed back by the European Commission today under the so-called clearance of accounts procedure. However, because some of these amounts have already been recovered from the Member States the financial impact of today's decision will be some €52 million.

This money returns to the EU budget because of non-compliance with EU rules or inadequate control procedures on agricultural expenditure. Member States are responsible for paying out and checking expenditure under the Common Agricultural Policy (CAP), and the Commission is required to ensure that Member States have made correct use of the funds.

Main financial corrections

Under this latest decision, funds will be recovered from 15 Member States: Belgium, the Czech Republic, Denmark, Germany, Spain, France, Italy, Latvia, Hungary, Poland, Portugal, Slovenia, Finland, Sweden and the UK.

Within this global figure of €57 million, the most significant individual correction is €20.04 million charged to France for weaknesses related to the allocation of entitlements.

- ## Inhoud
- EU budget
 - Begrotingsprincipes
 - Procedure jaarlijkse begroting
 - **Ontvangsten**
 - Uitgaven en financieel meerjarencader
 - Begrotingsproblemen
 - EIB
 - ESM
 - Brexit en het EU budget

Als het geld niet uit belastingen komt, waar komt het dan wel vandaan?

EU-ontvangsten: de eigen middelen

- de traditionele 'eigen middelen' (↓)
 - douanerechten
 - landbouw- en suikerheffingen
- middelen gebaseerd op BTW ('80) (↓)
- middelen gebaseerd op BNP: "vierde bron" (↑)
 - Residuele functie
 - % jaarlijks herberekend

Traditionele eigen middelen:

*douanerechten: terug naar de geschiedenis → in het begin was er sprake van een douane-unie (>geen tarieven voor vervoer binnen de grenzen en 1 algemeen tarief voor de input van buiten de grenzen). Deze inkomsten kwamen dan in de 'schatkist' terecht van Europa

*landbouwbeleid was de eerste echte eengemaakte markt in Europa → landbouwrechten (invoerheffingen op landbouw) en suikerheffingen

Waar komt het geld vandaan: eigen middelen?

In % of total	1980	1990	2000	2010	2013	2016
Traditional own resources	47.1	28.3	17.9	11.7	14.1	15.6
VAT-based resources	48.7	61.0	37.3	10.9	11.3	11.8
GNI-based resources	0.0	0.4	39.8	74.3	73.4	71.2
Other	4.2	10.4	5.0	3.0	1.2	1.2
Total	100	100	100	100	100	100

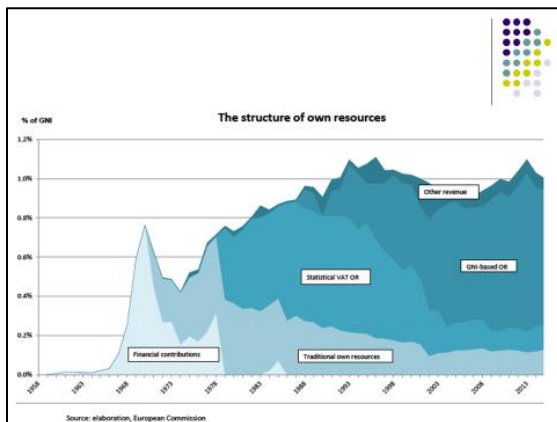
Source: European Commission

2018 inkomsten = 145,4 mrd €
Bron: Ontwerp van algemene begroting 2018

Eigen middelen zijn dalende → WTO (>de instelling die er voor zorgt om de douanerechten te verminderen) dus dat betekent dat er minder inkomsten zijn voor de EU

*DUS andere bron van inkomsten nodig → middelen gebaseerd op BTW >deel van de BTW doorspelen naar Europa → ook dit is dalende

*DUS nog een 4de bron gebaseerd op het BNP (Bruto Nationaal Product)

Europese BTW of EU-belasting niet langer taboe - Explosief debat over eigen middelen geopend (De Tijd, 20 Oktober 2010)

"Een bankentaks of een energiebelasting, een heffing op de luchtvaart of het doorsluizen van de opbrengsten uit het veilen van CO2-uitstootrechten. Dat is maar een greep uit de voorstellen die de Europese Commissie gisteren op tafel legde om een Europese belasting te creëren die geheel of gedeeltelijk de Europese begroting moet spekken. Zelfs een Europese btw-schijf of een percentage van de vennootschapsbelasting is denkbaar. Die Europese belasting moet op termijn de transfers van de nationale begrotingen naar het EU-budget vervangen. Dat staat te lezen in een langverwachte mededeling die de Europese Commissie gisteren uitbracht."

Angela Merkel: "Er komt geen Europese belasting"

02/11/10, 19h21

Als het van bondskanselier Merkel afhangt, komt er geen Europese belasting. © torja

VERWANT NIEUWS

Bompakket gevonden op kabinet Merkel - 02/11/10

Merkel opent academiejaar van Europacollege in Brugge - 02/11/10

Letenre: "Merkel heeft gelijk over multiculturele samenleving" - 02/11/10

Bondskanselier Merkel dringt facelift Europees verdrag op - 26/10/10

Merkel gooit knuppel in het Europese

Bron: De Morgen

Naar een vijfde bron: waarom?

- financieel systeem is complex & ondoorzichtig
- geen link met beleidsprioriteiten
- geen link met EU belastingbetalers
- afdrachten worden door lidstaten als onrechtvaardige uitgaven beschouwd

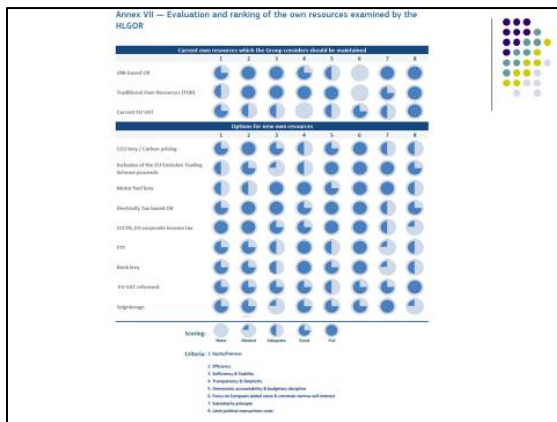
Naar een vijfde bron: hoe?

- Europese belasting?
 - Financial Transaction Tax of
 - European Carbon Tax of
 - Europese BTW
- Hot item in aanloop naar MFF 2014 – 2020
 - 2011: Commissievoorstel voor FTT
 - 2013: "versterkte samenwerking" met 11 lidstaten
 - 2014: High Level Group on Own Resources
 - 2016: eindrapport HLGOR (december)

HLGOR: best options

- Single Market and fiscal coordination:
 - reformed VAT-own resource
 - corporate income tax-based own resource
 - financial transaction tax or other financial activities' tak
 - seigniorage
- Energy Union/environment/climate/transport policies:
 - CO2 levy, inclusion of the European emission trade system proceeds
 - an electricity tax
 - a motor fuel levy (taxes on fossil fuels/excise duties)
 - or indirect taxation of imported goods produced in third countries with high emissions

Weten dat het systeem niet optimaal is en er waarschijnlijk verandering zal inkomen

Inhoud

- EU budget
 - Begrotingsprincipes
 - Procedure jaarlijkse begroting
 - Ontvangsten
 - **Uitgaven en financieel meerjarencader**
 - Begrotingsproblemen
- EIB
- ESM
- Brexit en het EU budget

Financieel meerjarenkader (art. 312)

- ° 80s
 - > toetreding Zuid-Europese landen
 - > ontsparing GLB
 - > Thatcher -> rebate (Fontainebleau)
 - > Nieuwe bevoegdheden EEA '86
- **Nieuwe methode nodig!**
- Eerste FMK: pakket Delors-I (1988-1992)

Financieel meerjarenkader

- Legt budgettaire prioriteiten vast voor periode van min. 5 jaar (de facto 7 jaar)
- Jaarlijkse maximumbedragen/uitgavencategorie
- Uitgavencategorieën ~ grote beleidsdomeinen EU
- Bijzondere wetgevingsprocedure → verordening
 - Interinstitutioneel akkoord

In de jaren 80 zijn Zuid-Europese land toegetreden. Door de ontsparing vh gemeenschappelijk landbouwbeleid (Britse boeren kregen minder) en de oneerlijke betalingen, is **Tatcher** (fontainebleau) tegen de EU ingegaan. Ze wou dat de VK zijn geld terugkreeg waardoor de EU, de Britse Korting toeliet. Dit is de terugbetaling van 66% vh verschil tussen aandeel vh VK in de BTW en de toewijsbare uitgaven aan de VK. Daar nog boven op kreeg de EEA nieuwe bevoegdheden.

Wat is het FMK:

- *Legt budgettaire prioriteiten vast voor periode van 5 jaar
- *Bepalen en aangeven vd maximumbedragen per uitgavencategorie
- *bijzondere wetgevingsprocedure → zelfde als bij verordening; interinstitutioneel akkoord
- *Met Verdrag betreffende werking vd EU (VwEU) krijgt deze in de praktijk ontwikkelde methode verdragsbasis.

Meerjarenplan: uitgaven voor een wat langere periode proberen vastleggen om een andere invalhoek te verkrijgen → niet zo specifiek als in de begroting

Financieel kader: zes hoofdstukken

1. Duurzame groei
 - 1a. Concurrentievermogen voor groei en werkgelegenheid
 - 1b. Cohesie voor groei en werkgelegenheid
2. Behoud en beheer van de natuurlijke hulpbronnen
3. Burgerschap, vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid
 - 3a. Vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid
 - 3b. Burgerschap
4. De EU als mondiale partner
5. Administratie
6. Compensatiebedragen

Financiële perspectieven 2014-2020

COMMITMENT APPROPRIATIONS	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Total 2014-2020
1. Smart and Inclusive Growth	60,283	61,725	62,771	64,238	65,528	67,214	68,004	488,763
1a. Competitiveness for growth and jobs	15,605	16,321	16,728	17,693	18,490	19,700	21,079	125,614
1b. Economic, social and territorial cohesion	44,678	45,404	46,043	46,545	47,038	47,514	47,925	325,149
2. Sustainable Growth: Natural Resources	55,883	55,969	56,261	53,448	52,466	51,503	50,558	373,179
of which: Market related expenditure and direct payments	41,585	40,989	40,421	39,837	39,079	38,335	37,605	277,851
3. Security and citizenship	2,853	2,875	2,154	2,232	2,312	2,391	2,489	15,696
4. Global Europe	7,854	8,083	8,281	8,376	8,553	8,764	8,794	58,754
5. Administration	8,218	8,385	8,589	8,807	9,007	9,206	9,417	61,628
of which: Administrative expenditure of the institutions	6,649	6,791	6,955	7,110	7,276	7,425	7,590	49,796
6. Compensations	27	0	0	0	0	0	0	27
TOTAL COMMITMENT APPROPRIATIONS as a percentage of GNI	134,318 1.03%	135,328 1.02%	136,556 1.02%	137,100 1.02%	137,866 0.99%	139,078 0.98%	140,242 0.98%	955,948 1.02%
TOTAL PAYMENT APPROPRIATIONS as a percentage of GNI	128,030 0.98%	131,885 0.98%	131,546 0.97%	126,777 0.92%	125,778 0.92%	130,985 0.91%	130,781 0.92%	868,400 0.95%

GNI > Gross National Income → amper 1%

Tegenover België → >50% vh BPP zit in overheidsuitgaven

Tabel 3.1. Historische evolutie van de uitgaven van de EU

	1960	1970	1980	1990	2000	2002	2004	2006
In miljoen euro (prijzen van 2004)	544	21.722	40.583	66.756	89.641	91.462	102.603	109.952
Als % van overheidsuitgaven van lidstaten	0,10	2,00	1,70	2,00	2,09	2,00	2,09	2,16
Als % van EU-BBP	0,03	0,73	0,74	0,91	1,01	0,97	0,99	1,03

Bron: EC.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total 2007-2013
Total payment appropriations as a percentage of GNI	1,00%	1,05%	1,01%	1,10%	1,06%	1,06%	1,05%	1,05%
Margin available	0,24%	0,19%	0,23%	0,14%	0,18%	0,16%	0,19%	0,19%
Own Resources Ceiling as a percentage of GNI	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%	1,24%

GLB: landbouwwitgaven

EU-uitgaven

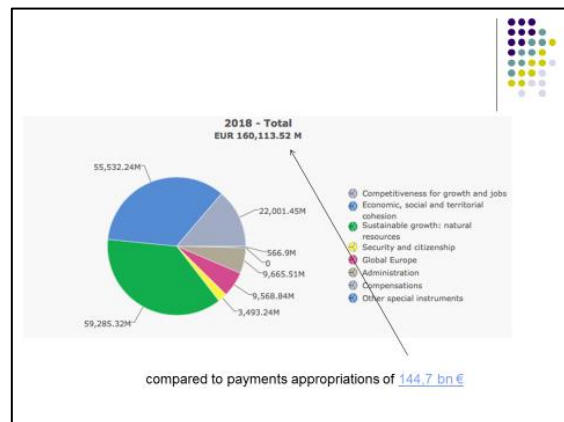
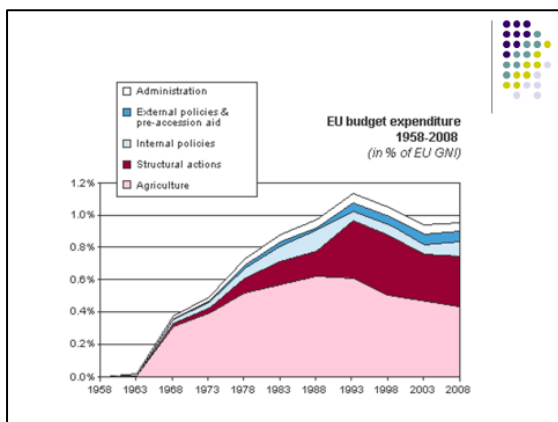
- Belangrijkste uitgaven :
oude terminologie

- landbouw: 48% in '07
- structuurfondsen: 32% in '07

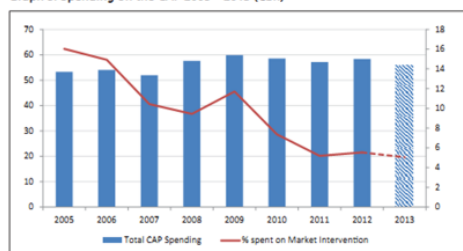
nieuwe terminologie

- natuurlijke hulpbronnen: 39% in '14-'20
- groei en werkgelegenheid: 47% in '14-'20

Structuurfondsen: geven subsidies voor investeringen aan landen/streken die het minder goed doen → zo zijn er redelijk veel verschillende fondsen die elk aparte structuren financieren (worden vandaag 'groei en werkelijkheid' genoemd)

Graph 5: Spending on the CAP 2005 – 2013 (€bn)

Source: EU Commission, Open Europe Calculations

Hoe belangrijk is de landbouw in de totstandkoming van de welvaart/BPP? – relatief klein percentage maar nog steeds gaat 40% van het EU-budget naar de landbouw

25th November 2005, Devinder Sharma ~ STWR

Britain's Queen Elizabeth II is not a farmer, but she is amongst the highest recipient of agricultural subsidies. In 2003-04, she received nearly US \$ 1.31 million in farm payments. Her son and heir apparent to the British throne, Prince Charles, received more than US \$ 480,000 as agricultural support for his personal estate, the Duchy of Cornwall, and the Duchy's Home Farm.

The Royal Family in Britain is not the only beneficiary of state farm support. In 2003, Prince Joachim of Denmark received subsidies worth US \$ 220,000 for his Schackenborg estate in South Jutland. Prince Albert, the ruler of Monaco, received US \$ 300,000 as agriculture subsidies last year.

Waarom kreeg Ikea landbouwsubsidies?

12/02/2013 om 03:00 door Jan-Frederik Abbeloos

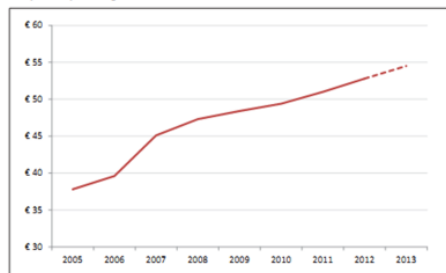
Wat hebben Belgische banken, OCMW's, kerkfabrieken, Unizo, Voka, Ikea, Bond Zonder Naam en de Koninklijke Stichting gemeen? Allemaal ontvangen ze Europese landbouwsubsidies zonder aan landbouw te doen.

Het is een indrukwekkend lange lijst, het overzicht van de duizenden mensen, bedrijven en organisaties in ons land die in 2011 een deel van de bijna 220 miljoen euro aan Europese landbouwsubsidies ontvingen. Het gaat daarbij uiteraard vooral over boeren en landbouwbedrijven. Maar ook veilingen, bedrijven uit de verwerkende industrie, de tuinbouw en de vleeschhandel staan op de lijst, te raadplegen op de website van de Belgische Betaalorganen - belga.be.

Sommige namen op de lijst doen de wenkbearen fronsen. Zo kreeg de Belgische afdeling van de Zweedse meubelketen Ikea 2.000 euro uit het Europese landbouwfonds. Ruim 34.400 euro was gereserveerd voor De Koninklijke Schenking - een openbare instelling die de talrijke gronden, kastelen en andere gebouwen beheert die koning Leopold II in 1900 aan de Belgische staat schonk.

BNP Paribas Fortis mocht bijna 700.000 euro op zijn rekening bijhouden. En dan zijn er nog de 174 OCMW's en voedselbanken die samen voor ruim 8.550.000 euro aan landbouwsubsidies ontvingen. Andere vreemde eenden in de bijt: een theaterfestival in de Vervetocht, Voka, Unizo, kerkfabrieken, het ACW en zelfs het jeugdencomuseum van Mechelen.

Graph 6: Spending on Structural and Cohesion Funds 2005 - 2013 (€bn)

Source: EU Commission

Ook royalties en bedrijven krijgen geld uit de pot bestemd voor de landbouw

Inhoud

- EU budget
 - Begrotingsprincipes
 - Procedure jaarlijkse begroting
 - Ontvangsten
 - Uitgaven en financieel meerjarencader
 - **Begrotingsproblemen**
- EIB
- ESM
- Brexit en het EU budget

Budgetproblemen

Dublin 1979

- discussies over VK bijdrage aan EU budget
- VK 'rebate'
- 'juste retour'

UK rebate

- jaren 70:
 - VK had hoge C, lage I → hoge EU bijdrage
 - efficiënte landbouwsector → lage CAP uitgaven in VK
- rebate: terugbetaling aan VK van 66 % van verschil tussen VK BTW bijdrage en zijn aandeel in EU uitgaven
- kost gedragen door rijkere lidstaten
- die kregen daarop eigen 'rebate'

*Rebate is een korting op de bijdrage in de Europese pot

*Juste retour: krijgt men genoeg voor wat men in de pot steekt?

Waarom moesten Britten een rebate kijken? → '70

VK had een relatief hoge consumptie maar lage investeringen dus hoge bijdrage + een efficiënte landbouwsector dus weinig subsidies nodig

Als gevolg krijgt de VK een rebate en deze gaat nog altijd mee

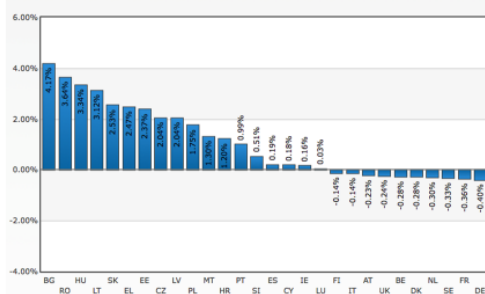
EU-budgetproblemen: 'juste retour'

- netto-bijdragers vs netto-ontvangers
 - - Duitsland, VK, Frankrijk, Zweden, Nederland,...
 - + nieuwe lidstaten, Griekenland, Portugal, Ierland,...
- factoren :
 - belang landbouwuitgaven
 - Rotterdam-Antwerpen-effect
 - structuur van de BNP-bestedingen (zie VK rebate)
 - welvaartspeil

Er zijn een aantal rijkere landen die een negatief saldo hebben (>ze steken meer geld in de Europese pot dan dat ze eruit halen) → discrepanties tussen de netto-bijdragers en de netto-ontvangers

*Rotterdam-Antwerpen-effect: er komt veel binnen via de havens en daar worden dan de heffingen toegerekend maar deze goederen gaan vanuit deze havens naar heel Europa

Operating budgetary balance (EUR million) 2016 (% of GNI)

Inhoud

- EU budget
 - Begrotingsprincipes
 - Procedure jaarlijkse begroting
 - Ontvangsten
 - Uitgaven en financieel meerjarencader
 - Begrotingsproblemen
- EIB
- ESM
- Brexit en het EU budget

Europese Investeringsbank

- financiering van ontwikkeling van EU en daarbuiten:
 - 90 % binnen EU
- aanvullende financiering van projecten
 - 1/3 tot 1/2 van elk project gefinancierd door EIB
 - → multipliereffect
- EIB financiert zichzelf op kapitaalmarkten

EIB bonds are of the highest credit quality. The EIB is rated triple-A by Moody's, Standard and Poor's, and Fitch.

	Fitch	Moody's	Standard & Poor's
Long term	AAA	Aaa	AAA
Short term	F1+	P-1	A-1+

Een instelling die al lang geleden gecreëerd is en is effectief een bank → zorgt voor de financiering van de ontwikkeling van de EU (armere delen helpen om rijker te worden, om te ontwikkelen)

*aanvullende orde → er moeten andere financieringsbronnen zijn en de EIB zal dit dan aanvullen (1/3de tot 1/2de van het project)

EIB: waarom?

- economische rationale:
 - steun voor armere regio's binnen EU
 - link met structuurfondsen
 - incomplete financiële markten
 - grote infrastructuurprojecten in eenheidsmarkt
 - financiering van KMO's
 - anticyclische functie
 - crisis 2008-2009

Belangrijke economische reden: incomplete financiële markten

*grote infrastructuurprojecten: vaak te duur voor investeerders

*financiering van KMO'S

Marktfaling (zorgt voor asymmetrische informatie) wordt gecorrigeerd door de EIB

EIB vs EU budget

- EU budget is klein
 - +/- 160 mrd € per jaar
- EIB 2016
 - 84 mrd € projecten goedgekeurd binnen EU

EIB prioriteiten

- innovatie & vaardigheden
- toegang tot financiering voor kleinere bedrijven
- milieu & klimaat
- infrastructuur

Voorbeelden EIB projecten

EIB financing of EUR 333 million for Northwind offshore wind power plant

Available in: de en fr nl
Release date: 28 June 2012
Reference: 2012-090-EN

The EIB will grant EUR 333 million to finance the Northwind offshore wind power plant. The financial close will cover the construction of a 216 MW offshore wind farm to be built on a sandbank located 37 km from the port of Ostend on the Belgian coast.

This new facility will generate the equivalent of the energy consumption of 230 000 households and will be using the most innovative equipment and state-of-the-art technology. The project is expected to be completed in mid-2014.

The Northwind (formerly Eldepaesco) project is a large-scale renewable energy project that has high priority and will have a significant impact in terms of the EU's and the EIB's Climate Action agenda. It will help Belgium to meet its national and EU targets for renewable energy generation and will also contribute to environmental and security of energy supply objectives. These are all priority objectives for the EIB.

Northwind is the third (after Belwind and C-Power) non-recourse EIB loan in the Belgian offshore wind sector. Together this amounts to more than EUR 1 billion in support of Belgium's drive for self-sufficiency in green energy within the framework of EU policy.

EIB and BNP Paribas Fortis provide EUR 500 million for Belgian SMEs and midcaps

Available in: de en fr nl
Release date: 06 January 2016
Reference: 2016-001-EN

The European Investment Bank (EIB) and BNP Paribas Fortis have signed a new partnership agreement for a EUR 250 million loan designed to support projects by small and medium-sized enterprises (SMEs) and midcaps. In total, an additional EUR 500 million will therefore be provided, half by BNP Paribas Fortis and half by the EIB.

The EIB – the European Union's financing institution – intends to use its "Loans for SMEs and midcaps" programme to support their economic development and competitiveness. With that in mind, the EIB works with commercial banks which serve as intermediaries and whose network and expertise in the SMEs and midcaps segment play a key role in the implementation of this programme.

As before, the loans will be provided in the form of a credit line managed by BNP Paribas Fortis in support of enterprises with up to 250 employees for SMEs and 3 000 employees for midcaps.

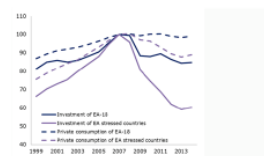
All projects must be carried out in the EU and may not cost more than EUR 25 million. The EIB's "Loans for SMEs and midcaps" programme is flexible and transparent. The key feature of the Bank's support is lower interest rates and the beneficiary enterprises are explicitly informed of this.

Nog altijd probleem met onvoldoende investeringen

Table 11.2. Productive capital stock (average annual change)

	1988–1997	1998–2007	2008–2014
EU	2.9	2.0	1.2
USA	2.9	2.5	1.7
Japan	4.4	1.1	0.2

Source: OECD

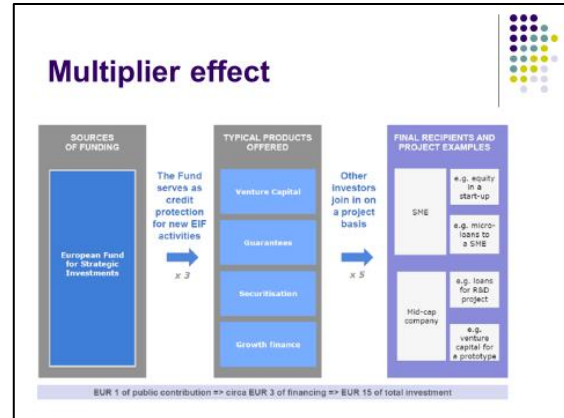
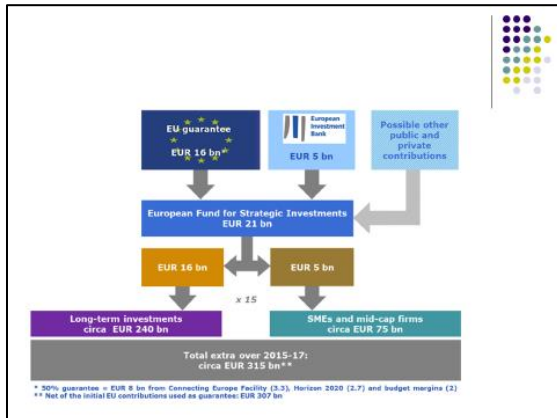

Note: Investment is measured as net gross fixed capital formation. The group of observed countries consists of Cyprus, Greece, Ireland, Italy, Portugal and Spain.
Source: European Commission.

Juncker Investment Plan

- 2015 - 2017
- centrale rol voor EIB
- extra investeringen van 315 mrd euro goed voor 1,3 mln new jobs
- via European Fund for Strategic Investment (EFSI)
 - 16 mrd € uit EU budget
 - 5 mrd € van EIB

Het niveau van investeringen is nog steeds te laag → dus het Juncker Investment Plan

Innovatieve kenmerken

- extra rol voor EIB
 - motor van Juncker plan
- verdeling risico's
 - EFSI moet projecten ondersteunen met hoger risk-return profiel
- 'national promotional banks' & 'investment platforms'
 - bv. in België: Portefeuillemaatschappij Vlaanderen (PMV), Limburgse Reconversie maatschappij (LRM)

Investment Plan for Europe: EIB support for wind farm off Belgian coast

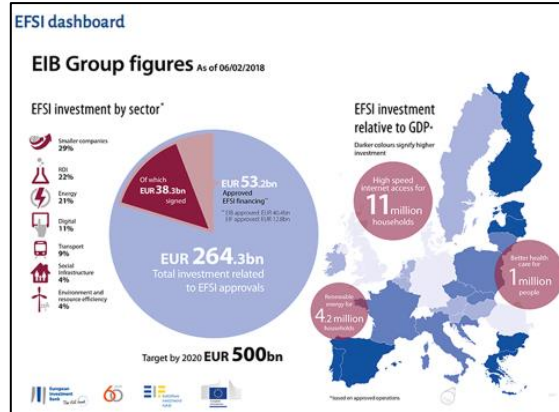
Release date: 23 October 2015
Reference: 2015-236-EN

The European Investment Bank (EIB) will support the construction of the Nobelwind wind farm off the Belgian coast with a loan of EUR 250 million, a large portion of which will be proposed for backing under the European Fund for Strategic Investments (EFSI). The total cost of the project is estimated to be EUR 655 million, of which the EIB would provide approximately 38%.

The Nobelwind project will become the fourth biggest offshore wind farm in Belgian territorial waters and will be located some 45 kilometres off the coast from Oostende. The capacity of the park will be 165 MW, equivalent to the energy consumption of around 186,000 households. After reaching its financial close today, construction is set to begin in April next year. With 40% of the total EIB investment in the project proposed for a guarantee under EFSI, Nobelwind would be the largest project in Belgium under the "Investment Plan for Europe" to date.

EFSI 2.0

- sinds 30 december 2017
- oprekken deadline van 2018 naar 2020
- uitbreiding investeringsobjectief
 - van 315 mrd € naar 500 mrd €

Inhoud

- EU budget
 - Begrotingsprincipes
 - Procedure jaarlijkse begroting
 - Ontvangsten
 - Uitgaven en financieel meerjarenkader
 - Begrotingsproblemen
- EIB
- ESM
- Brexit en het EU budget

Onthouden → een budget is niet hetzelfde als een bank :

*bij een budget komt er geforceerd geld binnen

*bij een bank is er het principe van ontfangen en lenen

ESM

Economische context

- Eurozone landen
 - kunnen niet meer devalueren
 - supranationale setting met ECB en Stabiliteits- en Groeipact
- Als markten perceptie krijgen dat cumulatieve tekorten op lopende rekening onhoudbaar worden
 - stijgen interestvoeten
 - en creëren een self-fulfilling prophecy: cf. Griekenland, Portugal, Spanje, Cyprus, Ierland
- Hulp nodig vanuit supranationale hoek:
 - EFSM & EFSF
 - permanent: Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM)

56

Grote **probleem eurocrisis**: er zijn een aantal lidstaten geweest aan de zuiderse periferie die in deficit waren bij hun eigen begroting in de regering → Het was duidelijk dat deze landen problemen gingen krijgen met het terugbetalen van de obligatieleningen die ze zijn aangegaan; de markten proberen van deze 'papieren' af te geraken omdat ze vrezen dat men zijn geld niet meer zal terug zien → heeft enorme druk op de koersen

Als van deze overheden toch op de kapitaalmarkt willen komen voor een obligatielening → niemand bereidt om dit te doen aan een rentevoet lager dan die op de kapitaalmarkt dus deze overheden konden enkel duurdere leningen krijgen. En dan is er hulp nodig. → EFSM & EFSF (>reddingsfondsen)

ESM & andere (nieuwe) instrumenten

- Betalingsbalansfaciliteit: voor niet-eurozone lidstaten
- Bilaterale leningen aan Griekenland (80 mrd €)
- EFSM: 60 mrd €
- EFSF: 440 mrd €
- ESM: 700 mrd €

ESM

- Sinds oktober 2012
- Permanente faciliteit <-> EFSM & EFSF
- Bij verdrag
- € 700 mrd kapitaal & leningscapaciteit
- € 220 mrd steun werd verleend (EFSF incl.) aan Ierland, Portugal, *Griekenland*, *Spanje* & *Cyprus*

58

De lidstaten van de Eurozone hebben een verdrag afgesloten: sterkere lidstaten helpen de zwakkere [→ 2 wegen voor integratie: federale weg waarbij men bevoegdheden moest opgeven aan iets supranationaal (de Europese instellingen) & de weg waarbij de betrokken landen samen zaten om tot een consensus te komen]

Via de confederale methode (elke lidstaat behoudt eigen bevoegdheden) > redden van de euro

Inhoud

- EU budget
 - Begrotingsprincipes
 - Procedure jaarlijkse begroting
 - Ontvangsten
 - Uitgaven en financieel meerjarenkader
 - Begrotingsproblemen
- EIB
- ESM
- **Brexit en het EU budget**

Brexit en het EU budget

- ["Brexit puts a bomb under EU budget"](#)
- ["Brexit is an opportunity for the future eu budget"](#)
- J.N. Ferrer & D. Rinaldi, *The Impact of Brexit on the EU Budget: A non-catastrophic event*, [CEPS Policy Brief](#), No. 347, 7 September 2016

Table 1. UK payments, based on the 2014 budget

	Expenditures (€ million)
CAP	3.952
Regional Policy	1.723
Competitiveness Funds	1.023
of which Horizon2020	748
Other	286
of which Security & Citizenship	137
TOTAL EU Expenditure in the UK	6.985
	Receipts (€ million)
Traditional Own Resources & Customs	2.731
VAT-based Contribution	2.933
GNI-based Contribution	14.525
UK Rebate	-6.066
Adjustment Justice and Home Affairs	-50
TOTAL UK Contribution to the EU	14.072
NET LOSS for the EU Budget	7.087

Source: Based on European Commission data.

Hoofdstuk 4 deel 1: De eenheidsmarkt Theorie

Maar, wat als?

- VK betaalt bijdrage voor toegang single market (zoals Norway, idem % van BNI)
 - 3.5 mrd € voor EU budget
- WTO tarieven gelden voor VK
 - 2 % -> 4.6 mrd € voor EU budget
- beperkt effect
- maar: impact op net balances van overblijvende lidstaten

'the single market'

'the common market'

Heel belangrijk in de integratie van Europa

Eenheidsmarkt

- Vrij verkeer van goederen en diensten
 - = douane-unie:
 - geen onderlinge tarieven
 - gemeenschappelijk buitentarief
- Vrij verkeer van productiefactoren
- Geen non-tarifaire belemmeringen

KENMERKEN

4 vrijheden: arbeid, goederen, diensten, kapitaal

Bedrijven kunnen zonder belemmeringen hun zaken aanbieden in Europese landen

Begrippen rond economische integratie

- stadia:
 - vrijhandelsovereenkomst
 - douane-unie
 - **eenheidsmarkt**
 - economische unie
 - economische & monetaire unie
- essentieel in eerste stadia: importtarief
→ Analyse invoertarief

Stap in de economische integratie dat niet alleen geld voor Europa, ook elders in de wereld zijn ze bezig met integratie → algemeen stappenplan voor integratie: eenheidsmarkt is stap 3

Vrijhandelszone

- Afschaffen douanerechten tussen de partners
- Behoud eigen buitentarief
- Probleem: omlegging van handel
- Oplossing:
 - Oorsprongscontrole
 - Gemeenschappelijk buitentarief → douaneunie

Eerst werken de landen allemaal op zichzelf (tegenpool van integratie). Uiteindelijk zetten deze landen een **1ste stap naar integratie** → afschaffen douanerechten tussen de partners maar autonomie op buitentarief (invoer van derden)

vrijhandelszone: *NAFTA* (> *Nord America Free Trade Organisation*), maar dit zorgt voor het probleem → gevaar van 'omlegging van handel' (> bedrijven in derde landen zullen proberen binnenkomen waar het tarief het laagste is) DUS oorsprongscontrole

Douaneunie

- Douanetarieven onderling afgeschaft op goederen en diensten
- Gemeenschappelijk buitentarief
- Probleem: non-tarifaire belemmeringen

Een **2de stap** ontstaat door het invoeren van een gemeenschappelijk buitentarief → **Douane-unie**
Dit gemeenschappelijk buitentarief is ook een oplossing voor de 'omlegging van handel' Dit heeft Europa gedaan, hierdoor is er geen controle meer aan de binnengrenzen.
Nog steeds problemen: non-tarifaire belemmeringen (vb. *het ene land geeft subsidies en het andere land niet* → *geen 'equal playground' voor de handel*)

Gemeenschappelijke markt

- Vier vrijheden:
 - Goederen
 - Diensten
 - Arbeid
 - Kapitaal
- Aanpak niet-tarifaire belemmeringen

3de stap: aanpakken van de non-tarifaire belemmeringen → **gemeenschappelijke markt**
Dit brij verkeer wordt helemaal niet meer gehinderd

Economische unie

- Naast gemeenschappelijke markt ook zekere harmonisatie van het macro-economisch beleid

Als je dan een gemeenschappelijke markt hebt, moet je hier nog iets aan toevoegen om van een **economische unie** te spreken → **stap 4**

Economische en monetaire unie

- Eindpunt van de economische integratie:
 - Economische unie
 - Monetaire unie

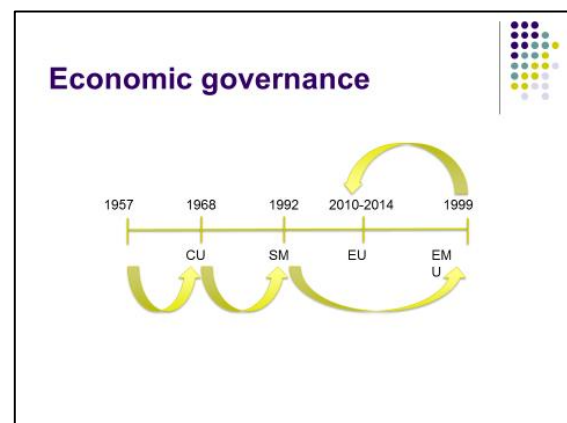
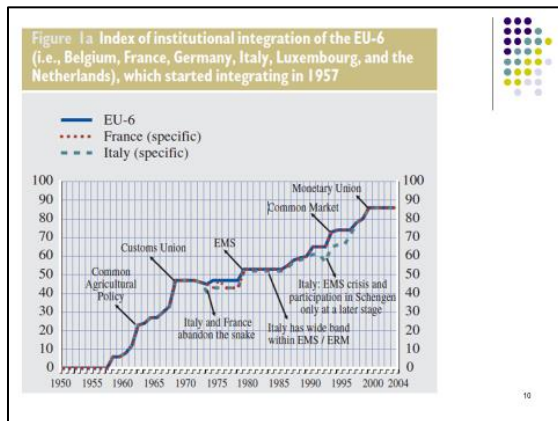
5de stap: invoeren van de eenheidsmunt → eindfase van de economische integratie

Met andere woorden:

- Integratie markten
 - Markten goederen en diensten
vrijhandelszone & douane-unie
 - Markten productiefactoren
eenheidsmarkt
- Integratie beleid
 - Economisch beleid
economische (&) monetaire unie
 - Ander beleid
politieke unie

SAMENVATTING van de stadia tot economische integratie

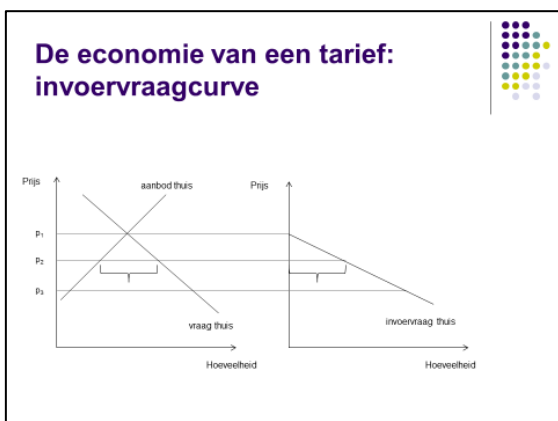
Effecten van de vorming van een eenheidsmarkt

- Verwijdering van handelsbelemmeringen op goederen en diensten (douane-unie)
 - **directe effecten van afschaffen tarief:**
 - handelscreatie
 - handelsafwijking
 - non-tariff barriers
- Verwijdering van belemmeringen op factorverkeer
- Indirecte effecten:
 - meer concurrentie
 - schaalvoordelen

Wat betekent een eenheidsmarkt eigenlijk?

*directe effecten: treden op vanaf je een belemmering hebt afgeschaft (vb: *goedkoper worden van producten*) → waar men in de economie het eerst de aandacht op hebben bevestigd

Maar er is ook de afschaffing op het factorverkeer en dit zorgt voor indirecte effecten zoals de gevolgen van het wegvallen van concurrentie

Grafische voorstelling van het effect bij het invoeren van een tarief → welk effect op de economie van het land in kwestie?

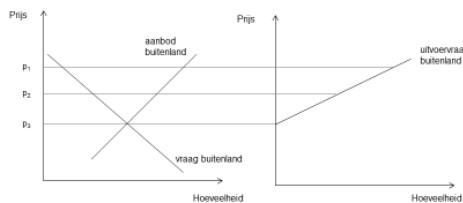
Links: een toekomstige lidstaat van de eenheidsmarkt (vraag & aanbod). Als dit land niet in een beschermde situatie zit maar zich openstelt voor de competitieve druk van de rest van de wereld, is dit land in een 'minder' competitieve positie.

P_1 : moest dit de prijs zijn dan is er juist genoeg productie in het land zelf om een de vraag te voldoen
 P_2 (lagere prijs): er wordt meer gevraagd maar minder geproduceerd → niet 'gecoverde' vraag dus invoer

P_3 (laagste prijs): nog meer behoefte aan invoer

Rechts: geeft de invoervraag weer: hoeveel invoer nodig bij elke hypothetische prijs?

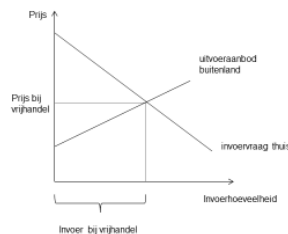
De economie van een tarief: exportaanbodcurve

Er zijn ook landen die uitvoeren

Als de prijs gaat stijgen, zal het aanbod toenemen maar de vraag zakken waardoor een exportaanbod ontstaat

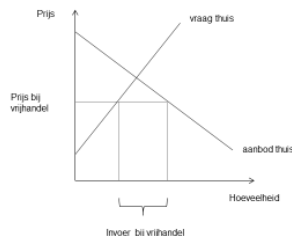
Evenwicht invoervraag & exportaanbod

- Diagram laat prijs- en hoeveelheidseffecten van een aanpassing in het handelsbeleid zien
- Idem voor welvaartseffecten

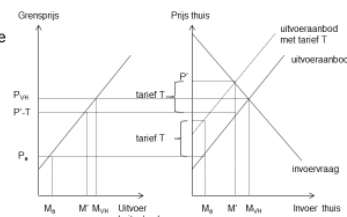
Samenvoegen van importvraag en exportaanbod → evenwicht op deze figuur bepaalt de wereldprijs

Evenwicht in thuisland bij vrijhandel

Evenwicht in thuisland bij vrijhandel

- Invoering van een tarief T : hoe hoog moet de binnenlandse prijs zijn opdat buitenlanders M_a zouden aanbieden aan home?
- Antwoord: $P_a + T$, zodat buitenlanders een prijs P_a zouden krijgen.

De aanbieders willen hun 'gewone prijs' + het belastingtarief krijgen → de belasting zorgt ervoor dat de wereldprijs stijgt en de invoer zal dalen (*wat de bedoeling is van de belasting*)

Wat stellen we nu vast? → De belasting wordt gedeeltelijk afgewenteld op de buitenlandse producten

Voorbeeld:

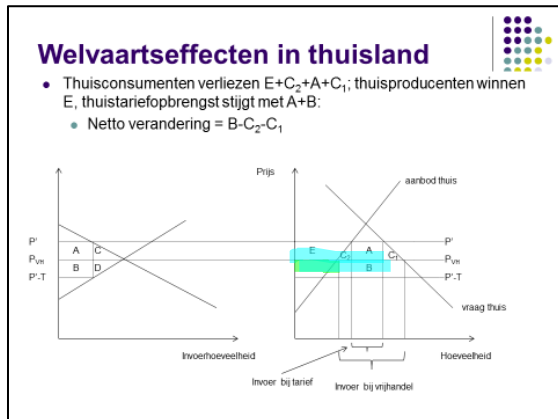
Belasting van 10% op Chinese schoenen (import).

Dit zal er voor zorgen dat dus de prijs vd Chinese

schoenen zal stijgen met 10% hier bij ons. Waaruit volgt dat de Europese schoenen ook zullen stijgen in prijs, dit is mogelijk door de beschermingsregel. Zo krijgen ze ademruimte om te overleven. Bv. de

10% wordt 4% gedragen door de consumenten en 6% door de producenten van 50 naar 54 waarvan de Chinezen maar 44 netto krijgen. Als men een volledige afwenteling wil op de consument of producent, moet men de MS en MD-curves aanpassen.

Er is ook een impact op de welvaart!!

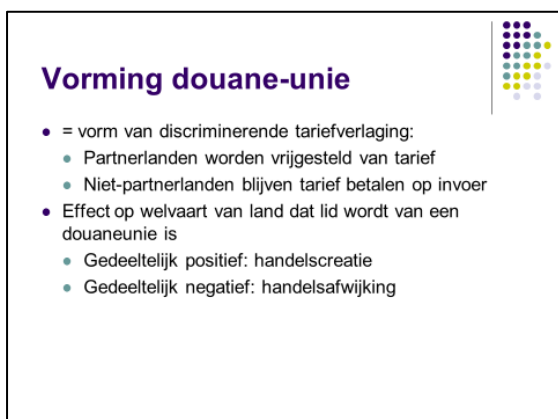
Als de prijs stijgt, verliezen de consumenten **consumentensurplus**, de producenten winnen **producentensurplus**

Derde factor: de overheid heeft inkomsten van de invoerheffing → wordt besteed ten gunste van de burger (daar gaan we toch vanuit) → $A+B$ = extra welvaart

Meestal krijg je minder afwenteling (>afwenteling hangt af van de ligging van de curve, van de elasticiteit) → Als een klein land belastingen oplegt aan een groot land, zal deze belasting vooral op de

eigen producent vallen.

C_1 & C_2 vormen negatieve effecten en B is een positief effect (stijging welvaart)

Door de douanevermindering → discriminerende tariefverlaging: partnerlanden worden vrijgesteld en de anderen niet

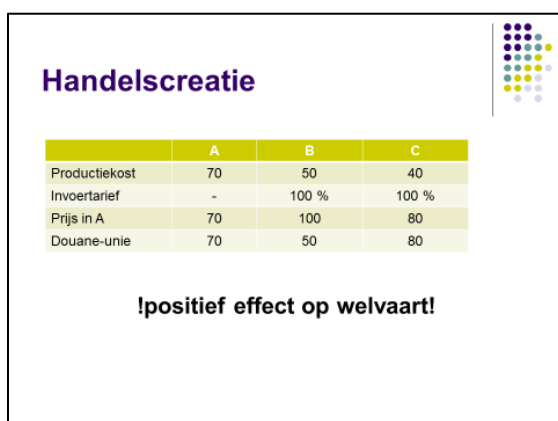
Belangrijk kenmerk: handelscreatie en handelsafwijking

*Partnerland → vrijgesteld van tarief

*Niet-partnerland → blijven tarief betalen op invoer

*Gedeeltelijk pos. welvaartseffect: handelscreatie

*Gedeeltelijk neg. welvaartseffect: handelsafwijking

Handelscreatie treedt op wanneer een land vd douane-unie, voordat ze de unie toetrad, voor een bepaald goed zeer hoge douanetarieven betaalde. En als gevolg van het verdwijnen vd tarieven dus het goed invoert tegen een lagere prijs dan voordien.

A: land die invoerbelasting zal afschaffen voor de partnerlanden (B) en C is een niet-partnerland

*Economische gezien is C is de meest efficiënte producent

*A wil de sector beschermen en legt een belasting op aan B en C → hier gaan we ervan uit de belasting

volledig op de buitenlandse producten valt

*De belasting is effectief want 100 en 80 kunnen niet concurreren met 70

*Afschaffen invoerbelasting zorgt ervoor dat de prijs van B 'terugvalt' naar $50 < 70$ → handelscreatie: creëren van internationale handel

Is **positief** voor de welvaart!!

Handelsafwijking

	A	B	C
Productiekost	70	45	30
Invoertarief	-	100 %	100 %
Prijs in A	70	90	60
Douane-unie	70	45	60

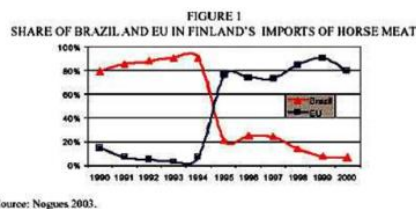
Inegatief effect op welvaart!

In het geval v handelsafwijking is het dat men importeert uit de douane-unie maar hier ligt de productiekost veel hoger dan uit een derde land.

Ook hier weer invoertarief maar in deze situatie werkt deze belasting niet want de prijs in C is nog steeds lager dan in A ($70 > 60$)

*A en B vormen douane-unie: B wordt het goedkoopst → 'switch' van de bestaande handel (nu kopen in B ipv C)

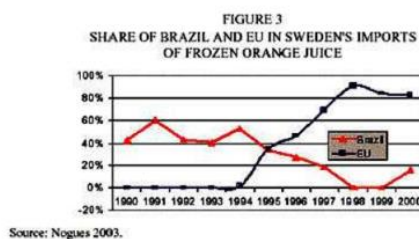
***negatief** voor de welvaart omdat men een efficiënte producent links laat liggen om zich te bevoorraden bij een minder efficiënt producent

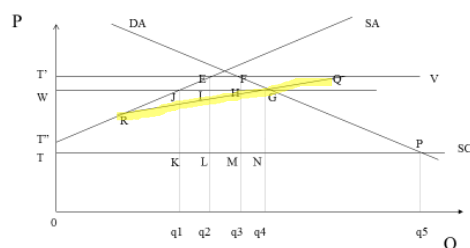
Deze 2 effecten komen wel degelijk voor en zijn meer dan alleen theorieën

*Finland paardenvlees: invoer uit Brazilië of EU → wie zien dat men eerste vooral invoerden uit Brazilië tot 1995, dan is Finland toegetreden tot de EU (de douane-unie) en moest men zich duurder bevoorraden in de EU → het paardenvlees uit Brazilië werd te duur door de belastingtarieven **HANDELSAFWIJING**

Extra: bij de Brexit zullen deze effecten zich ook voordoen!!

Grafische voorstelling

Grafische voorstelling bij het afschaffen van het handelstarief

*DA: vraag land A & SA: aanbod land A

*SC: aanbod rest van de wereld → volledig elastisch

*R-Q is de aanbodcurve van land A + land B → dit is een deel van T''

Als er geen bescherming is in land A zullen mensen kopen op de wereldmarkt → q_5 en T

Bescherming in land A → van T naar T' en van q_5 naar q_3

Bij T' is er voor de producten in land A wel degelijk nog een leven want zij kunnen produceren aan q2
 → de invoer brengt een douane-opbrengst

Afschaffing bescherming: nieuwe aanbodcurve T'' → we krijgen een nieuw snijpunt op W en q4
 Deze q4 kan men opsplitsen in hetgeen door de eigen producten wordt geproduceerd (q1) en de
 invoer (verschil q4 en q1) → de invoer is groter dan ervoor

De invoer van de wereld wordt nu invoer uit B ipv C → handelsafwijking
 (q1-q2) + (q3-q4) → handelscreatie

Welvaartseffecten

• Consumentensurplus	+WT'FG
• Producentensurplus	-WT'EJ
• Overheid	-IEFH-LIHM
• Saldo	
handelscreatie	+JEI+HFG
handelsdeviatie	-LIHM

Hoe zit het nu met de welvaart?

Kijken naar

- *de consumenten in land A → de prijs voor de consumenten zakt T' naar W
- *de producenten land A → zijn gedeeltelijk hun bescherming kwijt: het producentensurplus daalt
- *en de overheid in land A → de douane-opbrengst valt weg dus verlies voor de overheid (-EFLM)

Effecten van de vorming van een eenheidsmarkt

- Verwijdering van handelsbelemmeringen op goederen en diensten (douane-unie)
 - directe effecten van afschaffen tarief:
 - handelscreatie
 - handelsafwijking
 - non-tariff barriers
- Verwijdering van belemmeringen op factorverkeer
- Indirecte effecten:
 - meer concurrentie
 - schaalvoordelen

Non-tariff barriers (NTB's) → andere belemmeringen in internationale handel

Afschaffing NTB's

- TB's en sommige NTB's (bv quota) creëren rente
- Andere NTB's (bv technische belemmeringen) creëren geen rente
- '1992' beoogde de afschaffing van deze laatste

3 soorten handelsbelemmeringen:

*het tarief creëert een rente > de opbrengst voor de 'schatkist'

*NTB's die rentes creëren

Vb: *quota's (er mag maar zoveel binnen van dat product) → prijs zal stijgen bij aanbodbeperking (resultaat idem als invoerbelasting maar omgekeerd), je krijgt ook een rente want toekennen van invoerlicenties (deze zijn geld waard)*

*NTB die geen rente creëert

Vb: *komplamswisser → deze regel brengt niets in de*

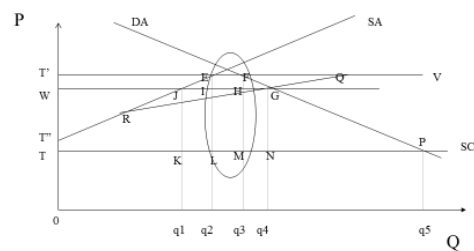
'schatkist' van de overheid, het zorgt enkel voor extra kosten voor de producent

Bij deze laatste soort is er geen handelsafwijking want handelsafwijkingen ontstaan door het wegvallen van de rente

Welvaartseconomische analyse

- Afschaffing **rentecreërende barrières** bij eenheidsmarkt: handelsafwijking leidt tot duurdere aankoop bij lidstaat, welvaart **daalt**
- Afschaffing **niet-rentecreërende barrières** bij eenheidsmarkt: handelsafwijking leidt tot goedkopere aankoop bij lidstaat, welvaart **stijgt**

Grafische voorstelling

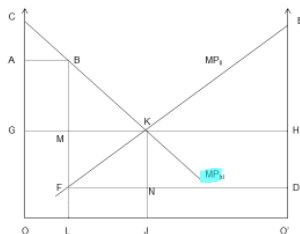

Effecten van de vorming van een eenheidsmarkt

- Verwijdering van handelsbelemmeringen op goederen en diensten (douane-unie)
 - directe effecten van afschaffen tarief:
 - handelscreatie
 - handelsafwijking
 - non-tariff barriers
- Verwijdering van belemmeringen op factorverkeer
- Indirecte effecten:
 - meer concurrentie
 - schaalvoordelen

Overgang douane-unie naar eenheidsmarkt
*vrijheid verkeer arbeid en kapitaal realiseren

Welvaartseffecten vrij verkeer arbeid/DBI

X-as = 1 van de vrijheden die vrij over de grenzen heen mogen (hier arbeid)

UITGANGSPUNT GESLOTEN GRENZEN

*links bekijkt men vanuit het standpunt van het land waar de arbeid zal toekomen
Men krijgt de **marginale productiviteit** van de arbeider
OA is het loon van de arbeider
L is het evenwicht alvorens immobiliteit is → meer arbeid aannemen leidt tot extra kosten

*rechts: land waarvan de arbeid vertrekt

Ook hier kijken we naar de MP (hier zal deze in stijgende lijn verlopen) → er zal veel arbeid worden ingezet (tot aan L)

WELVAART?

* Bruto Binnenlands Product voor links wordt gegeven door opp. OLBC en is gelijk aan het Bruto Nationaal Product → ABOL gaat naar het productieproces

* voor rechts: bbp is gelijk aan EFLO'

Verschil bbp en bnp: bnp bekijkt de nationaliteit, de eigen ingezetenen

UITGANGSPUNT **OPENSTELLEN GRENZEN**

De arbeid zal van rechts naar links gaan → economisch gevolg: druk op de lonen links, lonen dalen doordat er te veel arbeiders zijn en rechts zullen de lonen stijgen door een tekort aan de arbeiders → Dit zal stoppen als de lonen gelijk staan (in punt K)

Prijs- en hoeveelheidseffecten

- Hogeloonland
 - Immigratie van LJ aan arbeid
 - Loon zakt van OA naar OG
- Lageloonland
 - Emigratie van LJ aan arbeid
 - Loon stijgt tot O'H (=OG)

Welvaartseffecten

- Hogeloonland:
 - $<$ nationaal = binnenlands product = OCBL
 - $>$
 - binnenlands product = OCKJ
 - nationaal product = OCKJ – MKJL
 - Nationaal product gestegen met BKM

Lageloonland

- $<$ nationaal = binnenlands product = O'LFE
- $>$
 - binnenlands product = O'JKE
 - nationaal product = O'JKE + JLMK
 - Nationaal product gestegen met MFK

Effect op inkomensverdeling

- Hogeloonland
 - Reeds aanwezige arbeid verliest ABMG
 - Kapitaal wint ABKG
- Lageloonland
 - Overblijvende arbeid wint KHDN
 - Kapitaal verliest FKHD
- Migrerende arbeid wint MKNF

Verschillende soorten inkomensverdelingen naar kapitaal of arbeid? → Analyse adhv grafiek

Effecten van de vorming van een eenheidsmarkt

- Verwijdering van handelsbelemmeringen op goederen en diensten (douane-unie)
 - directe effecten van afschaffen tarief:
 - handelscreatie
 - handelsafwijking
 - non-tariff barriers
- Verwijdering van belemmeringen op factorverkeer
- **Indirecte effecten:**
 - meer concurrentie
 - schaalvoordelen

Indirect effecten zijn volgende de schaarse onderzoeken die hier omtrent zijn gebeurd, moeilijk te vatten maar vermoedelijk groter dan de directe effecten.

Indirecte effecten eenheidsmarkt

- Cf indirecte effecten douane-unie
- Toename concurrentie + benutting schaalvoordelen:
 - 1e fase: verwatering marktaandeel, daling prijs en prijs-kostmarge
 - 2e fase: uitzuivering markt (M & A, failliet), minder maar grotere bedrijven

Wat verkrijg je als je 2 markten samenvoegt?

Eén markt → effect?

*Effect 1: zorgt voor een **grotere concurrentie** (vb: land 1: 6 bedrijven & land 2: 8 bedrijven → samen 14 bedrijven) DUS de concurrentie is zwaarder geworden en dit leidt tot druk op de prijzen en een druk op de prijskostenmarge (winst)

*Effect 2: Sommige bedrijven komen in de problemen door deze hogere concurrentie → hoe oplossen?

(1) de slechts scorende ondernemingen gaan failliet, worden weggeconcurrerd → zorgt voor **minder bedrijven**

(2) Mergers & Acquisitions, samenvoegen van ondernemingen → zorgt voor mindere bedrijven maar grotere bedrijven. Deze **grotere bedrijven** genieten het concept van de schaalvoordelen (kosten drukken want de gemiddelde kosten dalen)

Vb: bancaire sector in België (KBC, ING, Belfius, BNP Parisbas, ...) Vroeger ging dit over 100den instellingen, vandaag de dag is dit niet meer het geval doordat men de grenzen heeft opengetrokken → geen 100 kleine banken meer maar een paar grote banken die zelden in Belgische handen zijn.

Quiz:

1/ het toepassen van het consumentensurplus van een importbelasting leidt tot → daling van het consumentensurplus a, b, c, d

2/ EU spending primarily goes to: agriculture & structural support

Hoofdstuk 4 deel 2: De Europese eenheidsmarkt in de praktijk

Structuur

- **Algemene context eenheidsmarkt**
- Legale benadering
- Inhoudelijke benadering
- Evaluatie eenheidsmarkt

Douaneunie in EU

- Medio 1968 :
 - interne tarieven afgeschaft
 - gemeenschappelijk buitentarief
- Probleem : NTB's → 1993

De Europese eenheidsmarkt

- Witboek 1985 : 300 maatregelen (ondertussen > 1200 **richtlijnen** + > 2500 verordeningen)
- Europese Eenheidsakte
- rapport Cecchini
- nieuwe commissie in 1985

*Jaren '70: oliecrisis & het systeem van vaste wisselkoersen in elkaar gestort (Bretton Woods) → periode van de eurosclerose

*Jaren '80: euroforie → commissie die alles terug op het juiste pad hebben gekregen: het maken van een witboek (1985) waardoor men wist wat men moest doen

*Eenheidsakte is een belangrijke wijziging geweest van de grondregels → vanaf dat moment beslissing via gekwalificeerde meerderheid

*rapport Cecchini: probeerde te berekenen wat het

koste om geen Europa te hebben → hoeveel welvaart, jobs en dergelijke verliezen we door geen eengemaakte markt te hebben (dus met de handelsbelemmeringen) → door de kosten te berekenen, weet men ook wat de voordelen zijn van een eengemaakt Europa

Structuur

- Algemene context eenheidsmarkt
- **Legale benadering**
- **Inhoudelijke benadering**
- Evaluatie eenheidsmarkt

Stand van zaken eenheidsmarkt

- **Legale benadering: scoreboard**
- **Inhoudelijke benadering:**
 - Harmonisatie & wederzijdse erkenning
 - Goederen
 - Overheidsaankopen
 - Diensten
 - Arbeid
 - Kapitaal
 - Specifieke sectoren
 - Europese Vennootschap & Patent
 - Indirecte belastingen

Internal Market Scoreboard

- 'Transposition deficit':
 - Officiële objectieven
 - Nu op ongeveer 0.7 %
 - Max. 2 jaar om om te zetten
- 'Incompleteness rate'
- SOLVIT
- ...

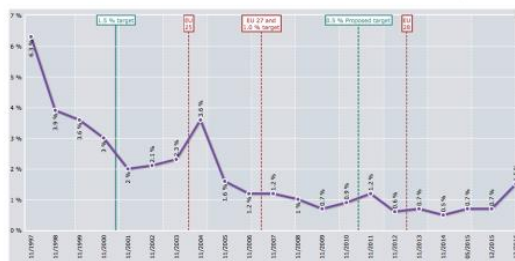

Hoe zit het met de omzetting van al de richtlijnen?
1200 richtlijnen & 28 lidstaten

Er wordt dan gekeken hoeveel er nog niet zijn omgezet > Transposition deficit → in de loop van de tijd een dalende trend met een aantal pieken (vb: 2004 intreden van nieuwe lidstaten)

Andere manier om hiernaar te kijken: hoeveel van die richtlijnen zijn nog niet volledig omgezet?
> incompleteness rate → normaliter hoger dan de 'transposition deficit'

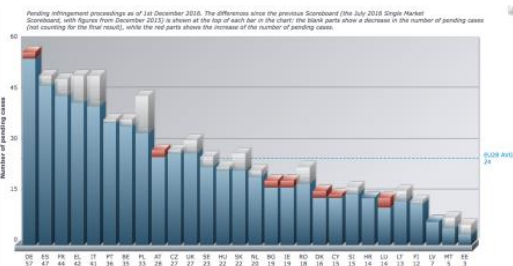
Transposition deficit

Incompleteness rate

Inbreukprocedure

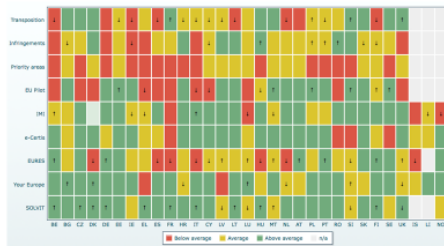

Als lidstaten niet op tijd een richtlijn hebben omgevormd, kunnen ze vervolgd worden → rechtszaken

SOLVIT: plaatsen om dingen aan te klagen binnen de EU

Traffic light chart (eind 2016)

Stand van zaken eenheidsmarkt

- Legale benadering: scoreboard
- **Inhoudelijke benadering:**
 - Harmonisatie & wederzijdse erkenning
 - Goederen
 - Overheidsaankopen
 - Diensten
 - Arbeid
 - Kapitaal
 - Specifieke sectoren
 - Europese Vennootschap & Patent
 - Indirecte belastingen

Harmonisatie & wederzijdse erkenning

- < 1985: harmonisatie
- Cassis de Dijon:

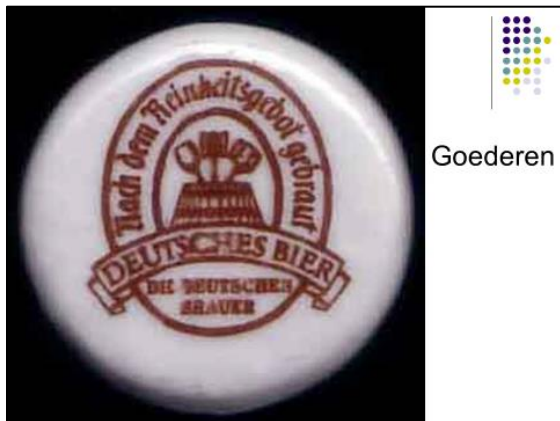
Cassis de Dijon (Rewe-Zentral AG) EHJ 1979

- Feit: Duitse wet verbodt invoer van geestrijke dranken die minder dan 32 % alcohol bevatten
 - Reden: publieke gezondheid!
- Issue: gaat het hier om een kwantitatieve beperking die tegen de bepalingen van het Verdrag van Rome ingaat?
- Beslissing: ja

Gevolgen arrest Cassis de Dijon

- Duitsland moest Franse regels erkennen en invoer toelaten van Cassis de Dijon
- EU begon het principe van de 'wederzijdse erkenning' ('mutual recognition') te gebruiken in andere domeinen, ter aanvulling van harmonisatie
- Katalysator voor vrijmaking van goederenmarkten

Harmonisatie: vroeger het probleem van verschillende regels voor producenten per land
 → Elke lidstaat vindt van zichzelf dat hun regels de beste zijn

Goederen

'Reinheitsgebot'

- Wet daterend van 1516: verbod additieven in Duits bier
- Issue: is er hier een probleem met vrij verkeer van goederen?
- Beslissing Europees Hof van Justitie: ja
- 'Reinheitsgebot' afgeschaft

Een wetgeving die in Duitsland is door gevoerd en waarin stond dat bier moest gebrouwen worden met natuurlijke elementen → historisch komt dit omdat men in die tijd vaak zelf bier brouwde en daarvoor additieven gebruikte.

Gevolg: voor lange tijd waren de bierbrouwerijen in Duitsland sterk lokaal gebonden want er mochten geen bewaarmiddelen worden gebruikt → men moest dus lokaal brouwen en lokaal drinken

Dit had gevolgen voor de internationale biermarkt want bijvoorbeeld Belgisch bier mocht niet binnen in Duitsland omwille van die additieven

Dit was dus m.a.w. een non-tarifaire belemmering → is afgeschaft als wet maar in de praktijk wordt in Duitsland nog steeds bier gebrouwd naar Reinheitsgebot

Goederen

- verst gevorderd van de 4 vrijheden
- belangrijkste uitdagingen:
 - producten niet onder gemeenschappelijke EU regels: toepassing van principe van 'mutual recognition'
 - onvolledige markttoegang
 - oneerlijke concurrentie van 'non-compliant' producten
 - product onder gemeenschappelijke EU regels
 - non-compliance
 - 32 % in speelgoed, 55 % in bouw materiaal,...

Vrijhandel voor goederen in Europa → de vrijheid is hier het verst gevorderd

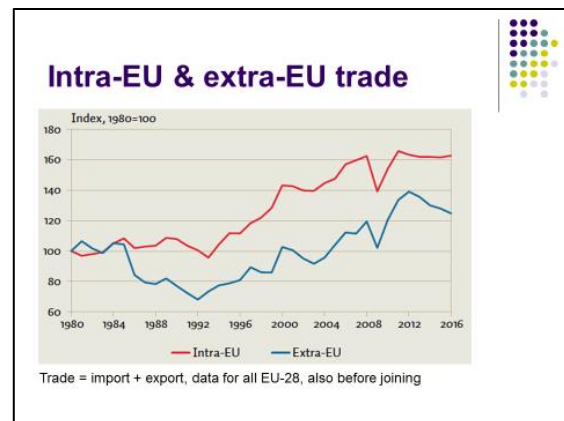
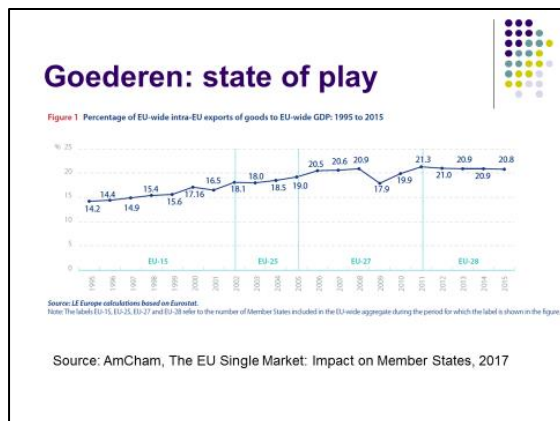
*met deze fysieke goederen refereren we naar de secundaire sector

Primaire sector: ong 4% → aandeel landbouw daalt naarmate het land meer ontwikkelt

Secundaire sector: ong 25% → dit aandeel stijgt naarmate het land meer ontwikkelt

Belangrijkste problemen: producten die niet onder de regels vallen → kijken naar principe van de wederzijdse erkenning maar dit loopt niet altijd

even goed: onvolledige markttoegang & oneerlijke concurrentie van non-compliant' producten

De lidstaten van de EU 'plooiën niet terug' naar hun eigen markt maar zijn ook nog open ten aanzien van de niet EU-lidstaten → hierdoor is er van handelsafwijking amper sprake

- ### Goederen: verdere regelgeving
- Richtlijn 98/34/EG:
 - ontwerpen van nationale regels mbt technische normen moeten genotifieerd worden
 - Verordening 764/2008 (deel van 'new legislative framework'):
 - toepasselijk nadat technische regel is ingevoerd in lidstaat
 - moet correcte toepassing van wederzijdse erkenning waarborgen
 - Quid intra-EU handel in goederen

Niet zo belangrijk

- ### Overheidsbestedingen
- 20 % van EU bbp
 - 250,000 contracterende overheden
 - Slechts 3.5 % grensoverschrijdend toegewezen
 - 2 richtlijnen:
 - algemeen
 - nutsvoorzieningen
 - Onder de drempels volledige autonomie lidstaten

Overheden zijn heel sterke spelers!

Zowel goederen als diensten worden gekocht door overheden

20% van het EU bbp wordt door de overheid gekocht → wat zou de rest dan zijn? – lonen & het grootste deel gaat naar uitkeringen (Sociale Zekerheid)

Slechts 3,5% grensoverschrijdend toegewezen → hoewel het om veel aankopen gaat, wordt er maar een klein stukje toegewezen aan ander jurisdicties

- ### Diensten
- heterogeen: wasseretten, consultancy, marketing, haarkappers, energie,...
 - > 70 % BBP
 - over het algemeen minder vrij: intra-EU handel in diensten = ca. 5 % EU bbp slechts

Dienstenrichtlijn

- Vrijheid van vestiging: "de lidstaten stellen de toegang tot en de uitoefening van een dienstenactiviteit niet afhankelijk van een vergunningstelsel, tenzij aan bepaalde voorwaarden is voldaan"
- Vrijheid van dienstverlening: "De lidstaten eerbiedigen het recht van dienstverrichters om diensten te verrichten in een andere lidstaat dan die waar zij gevestigd zijn."
- potentiële baten van omzetting: groeipotentieel van 0,6 à 1,5 % bbp

Men blijft vooral in eigen land diensten kopen → moeilijke markt om open te trekken
Vb: Bolkestein

Ervoor zorgen dat men vrij is zich te vestigen in het buitenland → vrijheid van vestiging

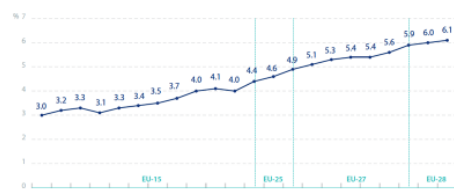
In de realiteit is dit niet altijd gemakkelijk te verwezenlijken

Dienstenrichtlijn werkt niet goed

- bedrijfsdiensten (architecten, ingenieurs, accountants): restrictieve vereisten (wettelijke vormvereisten, vereisten voor aandeelhouderschap)
- bouwbedrijven: aansprakelijkheidsverzekeringen
- beroepen: > 5000 vereisen specifieke kwalificaties
- kleinhandel: regels op omvang, locatie, vergunningen,...

Diensten: state of play

Figure 3: Percentage of EU-wide intra-EU exports of services to EU-wide GDP: 1995 to 2015

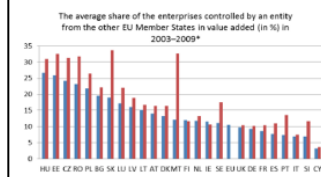

Source: ILE Europe calculations based on Eurostat.
Note: The labels EU-15, EU-25, EU-27 and EU-28 refer to the number of Member States included in the EU-wide aggregate during the period for which the label is shown in the figure.

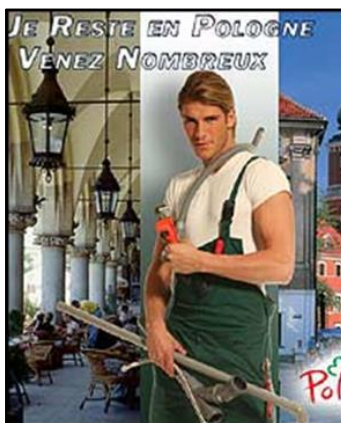
Source: AmCham, The EU Single Market: Impact on Member States, 2017

Because of the mentioned non-tradability of many services, the services market predominantly integrates through the establishment of companies. The data on foreign control of enterprises⁹ shows that the degree of integration of services in almost all the Member States was lower than that of other sectors (Chart 5). Similarly to the trade openness indicators, smaller economies were more open, with the exception of CY, SI, and PT, which are the most closed overall despite their sizes. IT is the least integrated among the large economies from the perspective of the data on the foreign control of enterprises.

Chart 5: Intra-EU establishment levels in services and in other sectors

* Specific years differ for some countries due to data availability.
** Except financial intermediation, agriculture, and fishing.
*** Whole economy except mining, manufacturing, agriculture, and fishing.

Arbeid

Arbeid

- Laag + link monetaire unie
- Minst gebruikte vrijheid
- Problemen:
 - beroepskwalificaties: slechts bij 7 op 800 beroepen automatische erkenning (arts, ziekenverpleger, tandarts, dierenarts, verloskundige, apotheker en architect)
 - sociale zekerheidsrechten
 - niet-conforme wetgeving in lidstaten
 - onjuiste toepassing van EU-regels

Europe
Summer Semester | Europe | France

Can France's Macron reform EU rules on 'posted workers'?

Text by Anna SANSON

Latest update: 2017-10-23

EU labour ministers meet in Luxembourg on Monday to discuss reforming the rules for posted workers – or those temporarily working in another EU state – which have become a focal point of disputes between Eastern and Western EU members.

The rules governing so-called posted workers – or employees sent by their employer to work temporarily in another EU member state – have been a particular point of contention ever since several Eastern European countries joined the EU in 2004.

A 1996 EU directive stipulates that posted workers are entitled to the minimum wage of the host country. Unlike EU citizens who move to another member state to seek employment (and are entitled to the same working conditions as nationals within that country), posted workers do not integrate into the other country's labour market, and their taxes and social charges are paid in their home nations.

This system has raised the issue of 'social dumping', which allows foreign service providers to undercut local competitors because their labour standards are lower. Similarly, rules on bonuses, lunch vouchers and extra pay (such as the 13th month in France) are not homogenous across Europe.

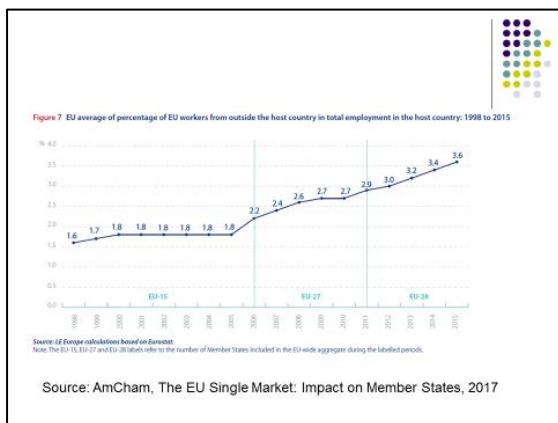
French President Emmanuel Macron has pledged to overhaul the system, saying it creates unfair competition in wealthier countries such as France, Germany and Austria. Macron campaigned hard for the reforms to be strengthened during the summer and visited his counterparts in Central and Eastern Europe to drum up support. However, several points of contention risk undercutting the chances of an agreement being reached.

De mobiliteit van de arbeid is laag binnen Europa
→ Minst gebruikte vrijheid: dit zal vooral te maken hebben met taalbarrières (in Amerika wordt hier veel meer gebruik van gemaakt)

Problemen:

*in zekere beroepen heb je een toegangsbewijs nodig (vb: arts) → toegang tot het beroep is in verschillende landen op andere manieren geregeld

Posted workers = detachering → probleem van sociale zekerheid

Kapitaal

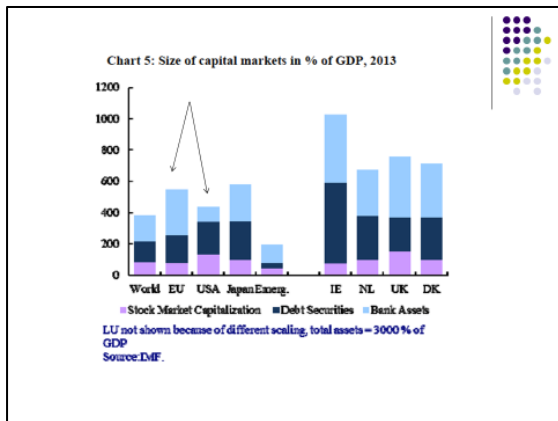
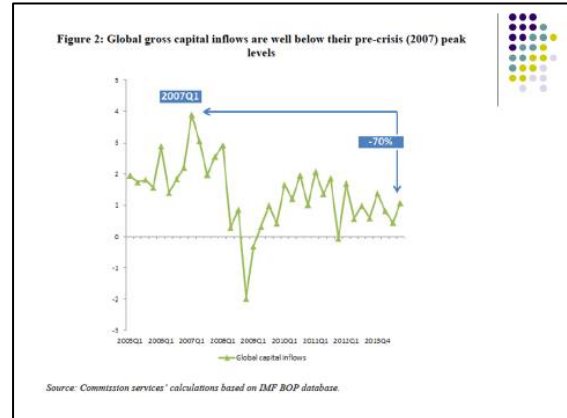
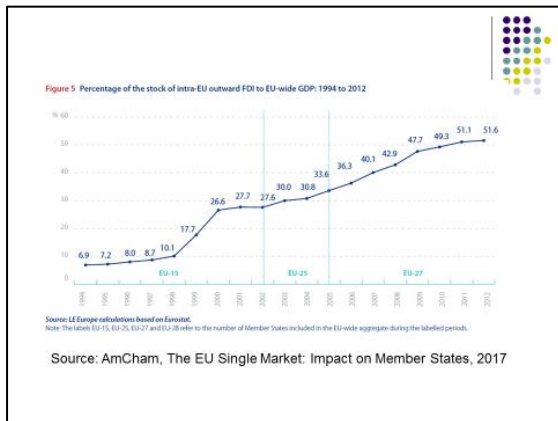
- Bevat:
 - Foreign direct investment (greenfield, M&A)
 - Vastgoed
 - Investeringsfondsen (venture, hedge,...)
 - Verzekeringen
 - Leningen en kredieten
- vrij verkeer van kapitaal: art. 63 TFEU

De vrijheid van kapitaal wordt het meest gebruikt!
*financiële dienstverlening zit of bij diensten of bij kapitaal → meestal zet men dit nog apart

Kapitaal: grensoverschrijdende mergers & acquisitions

- Cf industriële herstructurering (M&A, FDI)
- RESULTAAT: minder, maar grotere en meer efficiënte bedrijven in een meer concurrentiële omgeving.
- Voorwaarde: vrij kapitaalverkeer

Zie: indirecte effecten van de vorming van de eenheidsmarkt → minder maar grotere bedrijven

De nationale overheden zien niet graag dat hun 'kroonjuwelen' verkocht worden aan buitenlandse ondernemers (vb: Brussels airlines)

Vb: Danone → Pepsi Cola wou dit overkopen maar de Franse overheid wou dit niet en heeft er een stokje voor gestoken

Hier komt het nationalisme naar boven! → Dit staat haaks op het principe van vrij verkeer van kapitaal

Single Market Integration Indicator: components

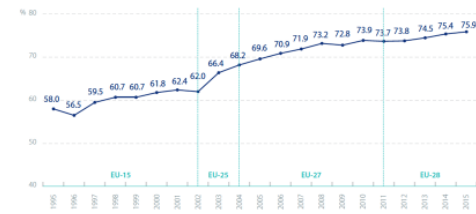
Market integration	Weight of the 17 indicators in the summary indicator of Single Market integration
Percentage of exports of goods to the EU to GDP	8%
Percentage of imports of goods from the EU to GDP	7%
Percentage of exports of services to the EU to GDP	8%
Percentage of imports of services from the EU to GDP	8%
Percentage of GDP of FDI inflows from the EU	8%
Percentage of GDP of inward FDI stock from the EU	9%
Percentage of GDP of outward FDI flow to the EU	8%
Percentage of GDP of outward FDI stock to the EU	7%
Percentage of EU Directives not implemented or implemented only partially or incorrectly into national law (i.e. the transposition deficit)	7%
Difference between unit nominal labour costs of Member State and the core EU average*	7%
Difference between per capita GDP of Member State and the core EU average	6%
Difference between interest rates of long term bonds of Member State and the core EU average	6%
Difference between VAT rates of Member State and the core EU average	8%
Difference between purchasing power in Member State and the core EU average	3%

Source: ICF Europe, based on Eurostat data.
Note: The EU core compares the 10 Member States at the time of completion of the SML.

Source: AmCham, The EU Single Market: Impact on Member States, 2017

Single Market Integration Indicator

Figure 19 Average summary index of Single Market integration across EU Member States: 1995 – 2015

Source: London Economics based on Eurostat and European Commission.
Note: The labels EU-15, EU-25, EU-27 and EU-28 refer to the number of Member States included in the EU-wide aggregate during the years shown.

Source: AmCham, The EU Single Market: Impact on Member States, 2017

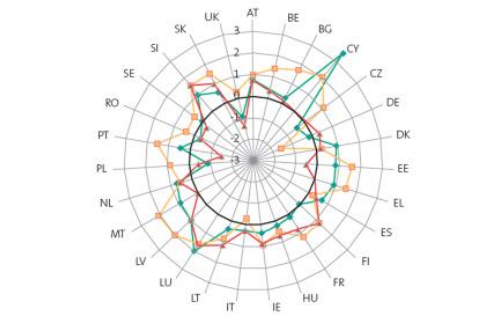
Specifieke sectoren

- Financiële diensten
 - zie hoofdstuk 10
 - SEPA
- Netwerkindustrieën
 - Energie, telecom, spoorwegen, posten,...
 - Aanvankelijk niet geïntegreerd bij single market programma
 - Later startte Commissie met voorstellen tot liberalisering

Financiële diensten zit tussen kapitaal en diensten
*SEPA > Single European Payments Area

Netwerkindustrieën: sectoren die gebaseerd zijn op een netwerk (dit kan fysiek zijn vb: sporen, gsm zendmasten ...) → veel van deze sectoren werden gedomineerd door overheden toen de grenzen werden opengetrokken waardoor zij aanvankelijk niet werden geïntegreerd bij single market programma

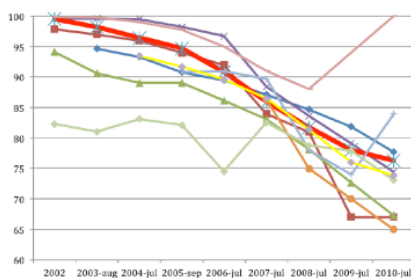
Figure 4.4. Market opening in member states across network industries (2010)*

* Main sectoral operators' market shares, normalised to the EU-27 weighted average.
Source: Maincent (2013)

Een groot deel van deze netwerken zijn monopolies
→ vb: spoorwegen, het heeft geen zin om 2 spoornetwerken aan te leggen

Prijzdalingen telecomunicatie

EU-octrooi

- Tot 2014: Europees Bundeloctrooi = 'bundel' van verschillende octrooien van Europese landen
- EU-eenheidsoctrooi: octrooi geldig in de hele EU vanaf eind 2014
- Voordelen:
 - grote kostenreductie door afgenomen vertaalkwerk en afgenomen hoeveelheid inschrijvingen (van €32,000 naar €6,500)
 - uitvinding of innovatie is direct in de hele EU beschermd: one-stop-shop
 - Europa kan een betere concurrentiepositie krijgen ten opzichte

Vroeger kon men een patent aanvragen in elke lidstaat → men was daarmee beschermd in de eigen lidstaat maar als we dan overschakelen naar de context van de EU dan zou je ervan uitgaan dat men een Europees Patent zou invoeren, maar dit is lange tijd niet zo geweest.

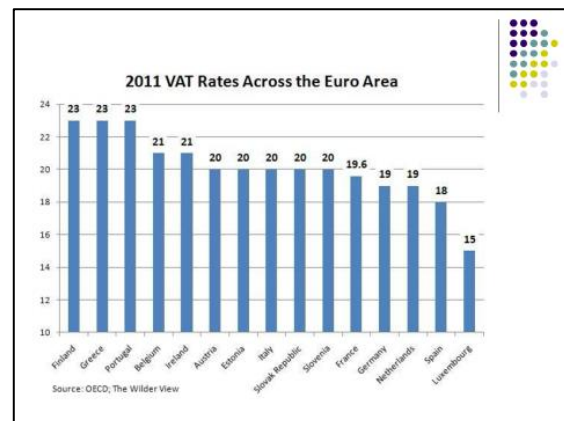
Op dit moment wordt het **Europees Bundeloctrooi** toegepast. Dit is een 'bundel' waar verschillende octrooien in zitten van Europese landen. Vanaf 2014 wil de EU, een **EU-eenheidsoctrooi** opstarten zodat er maar 1 loket is waar men een octrooi kan aanvragen.

Voordelen van dit EU-eenheidsoctrooi:

- *Grote kostenreductie
- *Innovatie is direct in de hele EU beschermt
- *Betere concurrentiepositie tegen over Japan en US

Fiscale obstakels

- afschaffing van grenscontroles
- bestemmingsprincipe versus oorsprongsprincipe
 - Consumenten : oorsprongsprincipe
 - BTW-plichtigen : bestemmingsprincipe
- verschillen in tarieven
 - standaard ts 15 en 25 %
 - gereduceerde tarieven

Witboek: 3 hoofdstukken en 1 daarvan had te maken met de fiscale obstakels

→ Dit zijn **indirecte belastingen** zoals BTW en accijnzen. Dit zorgde voor 2 problemen voor de handel. De eerste was prijsverstoringen. En het tweede was de verschillende tarieven in de verschillende landen.

Voor de bedrijven: **bestemmingsprincipe** → er wordt niet langer aan de grens gecontroleerd maar via de fiscus: BTW wordt betaald in het land van bestemming. Dit was enkel mogelijk bij controles aan de grens. Dus men vond een oplossing, heffing in het land van oorsprong (na 1993).

Voor de consument: **oorsprongsprincipe**

Convergering: de BTW in een land mag zich tussen de 15-25% bevinden. De lidstaten mogen ook verlaagde tarieven toepassen maar deze mogen niet lager gaan dan 5%.

Structuur

- Algemene context eenheidsmarkt
- Legale benadering
- Inhoudelijke benadering
- Evaluatie eenheidsmarkt

Niet gemakkelijk te achterhalen of de voordelen te vinden zijn in statistieken

Tabel 1: hier zien we de positieve effecten → het instellen van de eenheidsmarkt heeft de welvaart omhoog geholpen (we kunnen enkel negatieve effecten verwachten indien een lidstaat de unie verlaat > Brexit)

Impact eenheidsmarkt

Author(s)	Major gains estimated	Coverage	Time period
Crochini (1998)	+4.25-6.5% GDP	EU-12	5-6 years
Baldwin (1989)	+0.3-0.9% long-term GDP growth	EU-12	Long-term
Monti (1996)	+1.1-1.5% GDP; 300,000 - 900,000 jobs	EU-12	Impact to 1994
Ikonomis et al (2007)	+2.2% GDP; +2.75 million jobs	EU-25	1992-2006
Bulthuis - Eichengreen (2005)	+5% GDP in 2008	EU-25	Impact to 2012
Dezoux (2012)	4.7% GDP	EU-27	Forward looking
European Commission/BEP A (2013)	1.6% GDP	EU-27	Forward looking
European Parliament (2014)	Min. 5% GDP	EU-28	Impact to date
Campos-Moreira, Corrali (2014)	12% GDP	Enlargement member states only	Enlargement 1973 - 2004

Source: European Parliamentary Research Service, *The Cost of Non-Europe in the Single Market*, 2014

Table 1: Potential GDP gains from closing gaps in the EU Single Market

Potential GDP gains from closing gaps in the EU Single Market	Cost of Non-Europe (billion euro per year) - lower estimate -	Cost of Non-Europe as % of EU GDP - lower estimate -
Free movement of goods	183	1.43
Free movement of services	338	2.64
Public procurement and concessions	36	0.28
E-commerce	36	0.28
Consumer acquis	58	0.45
TOTAL	651	5.08

Table 2: Further non-overlapping potential GDP gains from closing gaps in the Single Market as estimated in other studies and Commission impact assessments

Further potential GDP gains	Cost of Non-Europe (billion euro per year)	Cost of Non-Europe as % of EU GDP
Further gains in E-commerce	168	1.59
E-procurement	100	0.78
Single European Payments Area (SEPA) and e-payments	65	0.51
EU regulation of EU mobile roaming rates	5	0.04
EU regulation of mobile termination rates	2	0.02
Online dispute resolution system	22	0.17
Total:	362	2.8

Source: European Parliamentary Research Service, *The Cost of Non-Europe in the Single Market*, 2014

In actual terms, further Single Market integration since the early 1990s meant that, in 2015:

Source: AmCham, *The EU Single Market: Impact on Member States*, 2017

Table 3: Impact of increased integration on GDP in the three scenarios

Country	Scenario 1: Stronger rules, faster decision-making, no border		Scenario 2: Stronger rules, faster decision-making, no border, faster border crossing		Scenario 3: Stronger rules, faster decision-making, no border, faster border crossing, faster border crossing	
	GDP per capita, 2015	GDP per capita, 2025	GDP per capita, 2015	GDP per capita, 2025	GDP per capita, 2015	GDP per capita, 2025
Austria	0.15%	122	0.15%	122	0.15%	122
Belgium	0.09%	25	0.09%	25	0.09%	25
Denmark	0.01%	2	0.01%	2	0.01%	2
France	0.11%	34	0.11%	34	0.11%	34
Germany	0.08%	142	0.08%	142	0.08%	142
Greece	n.a.	n.a.	0.08%	96	0.08%	96
Ireland	0.08%	215	0.08%	215	0.08%	215
Italy	n.a.	n.a.	0.08%	91	0.08%	91
Latvia	0.15%	119	0.15%	119	0.15%	119
Lithuania	0.08%	129	0.08%	129	0.08%	129
Netherlands	0.08%	111	0.08%	111	0.08%	111
Poland	0.07%	138	0.07%	138	0.07%	138
Portugal	n.a.	n.a.	0.07%	79	0.07%	79
Romania	n.a.	n.a.	0.07%	255	0.07%	255
Slovakia	0.07%	126	0.07%	126	0.07%	126
Slovenia	0.08%	24	0.08%	24	0.08%	24
Spain	0.08%	12	0.08%	12	0.08%	12
Sweden	n.a.	n.a.	0.08%	148	0.08%	148
Switzerland	0.08%	77	0.08%	77	0.08%	77
Turkey	0.08%	27	0.08%	27	0.08%	27
Ukraine	0.07%	31	0.07%	31	0.07%	31
United Kingdom	0.07%	21	0.07%	21	0.07%	21
USA	n.a.	n.a.	0.07%	170	0.07%	170
EU	0.13%	76	0.13%	76	0.13%	76
EU	0.13%	140	0.13%	140	0.13%	140
EU	0.13%	142	0.13%	142	0.13%	142
EU28	0.13%	142	0.13%	142	0.13%	142

Source: AmCham, *The EU Single Market: Impact on Member States*, 2017

Hoofdstuk 5: EU-mededingingsbeleid

> concurrentiebeleid

Inhoud

1. Economische analyse mededingingsbeleid
2. Het EU mededingingsbeleid
3. Mededingingsbeleid t.a.v. ondernemingen
4. Mededingingsbeleid t.a.v. overheden
5. Evaluatie

Om de eenheidsmarkt te creëren moeten de overheden de barrières 'opruimen' → dan krijgen de lidstaten vrij spel in de eenheidsmarkt

Het mededingingsbeleid >vermijden van gedrag, vooral door bedrijven, dat de eenheidsmarkt opnieuw in gevaar brengt (ook bedrijven kunnen barrières opstellen ten opzichte van de eenheidsmarkt)

Economische analyse

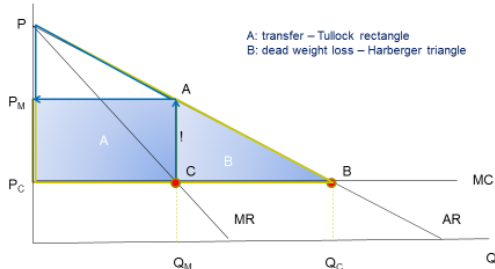
- Neoklassiek: homogeen polypoly
- Eerste welvaartstheorema:
 - ♦ vrije markt maximaliseert welvaart = allocatieve efficiëntie marktmechanisme
 - ♦ mededingingsbeleid vergroot welvaart →

Vrije markt (volkomen mededingingsmarkt) optimaal als je een situatie hebt die voldoet aan een aantal voorwaarden

- *veel kopers en verkopers
- *geen toegangsbarrières
- *homogene producten
- *perfecte mobiliteit voor productiefactoren
- *perfecte info over prijs en kwaliteit

Tegenovergestelde: monopolie

Welvaartsverlies kartel & monopolie

Een markt met volkomen concurrentie is efficiënt (Pareto-efficiënt). Het garandeert een optimale allocatie vd middelen (input levert max output). Niets kan dan nog de markt verbeteren. We hebben een maximale welvaart bereikt (welvaart = CS + PS). Dus de G&D worden verkocht aan een prijs gelijk aan de MK.

P_M = prijs bij monopolie P_C = prijs bij concurrentie
 MR = marginale opbrengst AR = globale opbrengst

Oppervlakte $PP_C B$ is de welvaart gecreëerd door Vrije Markt (concurrentie). Zoals we zien is bij Vrije Markt de prijs lager en de productie veel hoger dus maw heeft monopolie een welvaartsverlies van opp ABC .

$P_C P_M A C$ is de oppervlakte waar een stuk vd welvaart van de consumenten naar de producenten wordt herverdeeld. Indien er gelobbyd wordt bij de overheid dan wordt deze opp een welvaartsverlies.

Inhoud

1. Economische analyse mededingingsbeleid
2. **Het EU mededingingsbeleid**
3. Mededingingsbeleid t.a.v. ondernemingen
4. Mededingingsbeleid t.a.v. overheden
5. Evaluatie

Algemeen kader

Twee hoofddoelen

- Art. 119 VwEU: "open markteconomie met vrije concurrentie"
- Uniek: vrijwaren eenheidsmarkt (zie volgende slide)

Gemeenschapsrecht

↔ handel tussen lidstaten kan ongunstig beïnvloed worden

- Bijv.: vaste broodprijs op stedelijk niveau
- Conflicten: EU-wetgeving hoogste in hiërarchie

Zolang de handel door een of andere actie van de bedrijven geen impact heeft op de handel tussen lidstaten → indien er veel invloed is, komt het Europees mededingingsbeleid tussen
Er is eigenlijk een hiërarchie: kleine dingen → nationaal mededingingsbeleid & grote dingen → Europees mededingingsbeleid

Waarom EU mededingingsbeleid?

= "Hoeder eenheidsmarkt"

° Verdrag van Rome (1957)

want: realisatie & functioneren eenheidsmarkt
= concurrentiebeleid voeren!

- vrij verkeer G&D ↔ vrije concurrentie
- Q, P, kwaliteit en innovatie > creëren level playing field

→ parallele bevoegdheidsuitbreiding
→ belangrijke rol supranationale actoren

Exclusieve bevoegdheid voor de Unie	Gedeelde bevoegdheid met de lidstaten	Aanvullende bevoegdheid voor de Unie
Exclusieve bevoegdheid voor de Unie Exclusieve bevoegdheid voor de Unie • de interne markt • mededingingsrecht • monetaire beleid binnen de eurozone • het gemeenschappelijke visiebeleid • de gemeenschappelijke handelspolitiek	Gedeelde bevoegdheid met de lidstaten Lidstaten mogen geen wetten aannemen die afwijken van een reeds aangenomen Europees wetgeving • de interne markt • sociaal beleid • economische, sociale en territoriale samenhang • landbouw en visserij, behalve de landbouwruimte van de runderen • milieubeleid • consumentenbescherming • monetair • trans-Europese netwerken • energie • de landbouw en visserij, behalve de landbouwruimte van de runderen • gemeenschappelijke veiligheidsmaatregelen op het gebied van veiligheid	Aanvullende bevoegdheid voor de Unie Handelingen van de Unie mogen enkel het beleid van lidstaten ondersteunen, coördineren of aanvullen • veiligheid • industrie • cultuur • wetgeving • onderzoek, beroepsopleiding, jongeren en sport • kleine ondernemingen • administratieve samenwerking

Mededingingsbeleid is één van de relatief weinige dingen waar de EU de exclusieve bevoegdheid over heeft, waar de lidstaten eigenlijk geen zaken in hebben

Waarom hebben we het Europees concurrentiebeleid nodig?

Voor de integratie te kunnen verderzetten/verbeteren. Het is dan makkelijker voor de LS om toe te treden in de huiselijk markt, maar dit brengt wel een nadeel met zich mee nl. verhoogde concurrentie. Deze integratie wordt tegengehouden door handelingen van bedrijven en OH. De OH wil de verhoogde concurrentie in zijn LS tegen gaan dus zal hulp bieden en bedrijven gaan samenvoegen. Dit alles zal zorgen voor een welvaartsverlies (te veel, te kleine ondernemingen= inefficiënt → hoge prijzen, lage output) en zal integratie gaan belemmeren.

Actoren

- Commissie (DG COMP) =
Politieagent + openbare aanklager +
rechter + handhaver
- Hof van Justitie & Gerecht: hoger
beroep
- Nationale Mededingingsautoriteiten
en nationale rechtbanken

Mededingingsbeleid is één van de belangrijkste
bevoegdheden van de commissie!

Elke lidstaat heeft een commissaris

Algemeen kader

Vijf hoofddomeinen

- Overeenkomsten die de concurrentie beperken
- Misbruik machtspositie
- Concentraties van ondernemingen
- Openbare bedrijven en bedrijven met bijzondere of
exclusieve rechten
- Staatssteun

Overheden Ondernemingen

Antitrust

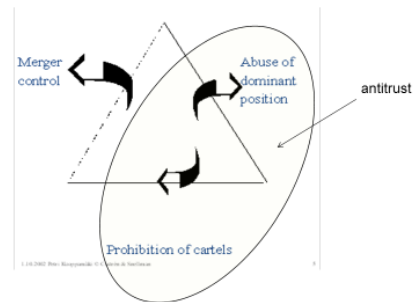
Inhoud

1. Economische analyse mededingingsbeleid
2. Het EU mededingingsbeleid
3. Mededingingsbeleid t.a.v. ondernemingen
4. Mededingingsbeleid t.a.v. overheden
5. Evaluatie

Antitrust

- mededingingsbeperkende overeenkomsten
tussen ondernemingen → vooral kartels
- misbruik van machtspositie

EU mededingingsbeleid t.a.v. ondernemingen

MARKET NEWS FEBRUARY 21, 2018 / 11:20 AM / 21 DAYS AGO

EU hands out cartel fines to car parts suppliers, shipping groups

Reuters Staff 1 MIN READ

BRUSSELS, Feb 21 (Reuters) - The European Commission on Wednesday handed out a total of 546 million euros (\$673.49 million) in fines to car shipping groups and car parts suppliers for anti-competitive behaviour, the EU executive said.

The Commission, in its role as competition supervisor in the European Union, said it had fined shipping groups CSAV, K-Line, WWL-EUKOR and NYK 395 million euros for having formed a cartel in sea transport of new cars and trucks.

"In particular, they coordinated prices, allocated customers and exchanged commercially sensitive information," the Commission said in a statement.

nrc.nl Abonnementen

Digitale editie Webwinkel Carrière

Binnenland Buitenland Economie Cultuur Sport Opinie Wetenschap Tech & Media Meer

'Kartelvorming tussen Duitse autofabrikanten'

Duitse autofabrikanten maakten onderling onder meer prijsafspraken.

Bas Tooms 21 juli 2017

De Duitse auto-industrie heeft sinds de jaren negentig onderling overlegd op het gebied van technologie, kosten, leveranciers en hoe om te gaan met de controle op de uitstoot van hun dieselauto's. Dat meldt het Duitse *Spiegel*, dat een rapportage heeft ingezien die de Volkswagen Group heeft ingediend bij de marktwaakhond. Spiegel noemt het mogelijk de grootste kartelzaak in de Duitse economische geschiedenis.

De autoproducenten maakten onderling onder meer prijsafspraken. Sinds de jaren negentig hebben meer dan tweehonderd werknemers van Volkswagen, Audi, Porsche, BMW en Daimler afspraken gemaakt binnen meer dan zestig werkgroepen op verschillende onderwerpen. De onderlinge concurrentie werd hiermee tenietgedaan en andere fabrikanten benadeeld.

fd. Mijn nieuws Laatste nieuws Krant Beurs Meer

S&P Future 2.488,75 +0,12%

Meer FD.nl lezen? Registreer je nu en lees gratis 5 artikelen per maand.

Van onze correspondent • Economie & Politiek 23 jul 17

Brussel onderzoekt kartel Duitse autoproducenten

De Europese Commissie gaat de verdenking van een kartel bij Duitse autoproducenten onderzoeken. Er wordt nauw samengewerkt met het Duitse Bundeskartellamt.

Dat heeft de Commissie zaterdag verklaard tegenover persbureau DPA. Volgens het blad Der Spiegel maken Volkswagen, de VW-dochters Audi en Porsche, BMW en Daimler al vanaf de jaren negentig onderlinge afspraken over techniek, kosten, leveranciers en hoe om te gaan met de controle op de uitstoot van hun dieselauto's.

Overeenkomsten tussen ondernemingen: quid?

- **Horizontale overeenkomsten**
 - Tussen ondernemingen die opereren op **hetzelfde** niveau van productieketen
 - i.e. overeenkomsten tussen potentiële concurrenten
- **Verticale overeenkomsten**
 - Tussen ondernemingen die opereren op **verschillend** niveau van productieketen
 - i.e. voorwaarden m.b.t. wederverkoop

1/ **horizontale overeenkomsten**: overeenkomsten tussen actuele/potentele concurrenten. Ze hebben eenzelfde product of distributieketen. Vb. zelfde prijzen, hoeveelheden,...

2/ **verticale overeenkomsten**: overeenkomsten tussen niet-concurrerende ondernemingen (meestal opeenvolgende schakels van het bedrijfsproces). Deze hebben dus een verschillend product of distributieketen.

Vb. exclusieve gebieden= het alleenrecht om te verkopen binnen een bepaald gebied; selectieve

distributie; RPM= vaste verkoopprijs om product exclusief te houden en zo ook verkoop stimuleren.

→ de effecten op de welvaart= twijfelachtig. Men gaat ervan uit dat er wel voordelen aan kunnen vasthangen.

EU regels mbt concurrentiebeperkend gedrag

Art. 101 VwEU, lid 1 (verbod)

- "Onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt en verboden zijn alle overeenkomsten tussen ondernemingen, ... welke de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden
- en ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst."

Bijv.: bepalen van de aan- of verkoopprijzen, beperking van de productie, verdeling van de markten
= "hardcore restricties"

Art. 101, Lid 3 (uitzonderingsregel)

"De bepalingen van lid 1 van dit artikel kunnen buiten toepassing worden verklaard voor overeenkomsten die bijdragen tot verbetering van de productie, distributie of de technische of economische vooruitgang."

→ 4 voorwaarden

1. Efficiëntiewinst
2. Nettovoordeel voor de consument
3. Concurrentie niet meer beperkt dan noodzakelijk
4. Rest van de markt overlaten aan vrije concurrentie

→ evenwicht bewaren tussen mededingingsbeperkende en efficiëntiebevorderende effecten overeenkomsten!
→ groepsvrijstellingen

Uitgangspunt: afspraken zijn verboden maar uitzonderingen: art 101 lid 3 → voorwaarden voor afwijkingen van de algemene regel

- De minimis overeenkomsten: zijn de kleinigheden. Gelimiteerde marktaandelen en SME.
- Groepsvrijstelling voor H/V overeenkomsten
- Case-by-case zelfbeoordelingen

Prioriteit: de strijd tegen kartels

- beïnvloeden pakkans en sanctie!
- ex-ante: ontrading
 - Boetes
 - Strafrechtelijke sancties
 - Schadevergoeding voor private rechtbanken
- ex-post: bewijzen
 - Inspecties of "dawn raids"
 - Leniency Programma

Bestrijding tegen kartels is moeilijk en een constant gegeven

Als er zich toch kartels hebben voorgedaan, dan zal het mededingingsbeleid proberen aan van hier bewijzen van te vinden

*inspecties/dawn raids: controles op eender welk moment, eender wanneer

*leniency Programma > clementie programma: de eerste die opbiecht, krijgt volledige strafvermindering en zo gaat men verder en steeds

hoger in de strafvermindering

Banken noemen kartel bij rentetarieven onmogelijk

Dat Europese banken geheime afspraken hebben gemaakt om de belangrijkste rentetarieven te manipuleren, iets waar autoriteiten nu een onderzoek naar doen, is volgens de banken zelf zeer onwaarschijnlijk. 'Bijna onmogelijk', aldus Cédric Quémener, manager bij Euribor-EBF, de organisatie die verantwoordelijk is voor het vaststellen van het Euribortarief.

'Grote Neus' riskeert cel voor rentefraude

Naar twee maanden na de veroordeling van de Britse trader 'Rain Man' Hayes is gisteren in Londen het tweede nagegevoerde geval gepresenteerd met de in België geboren Libor-centre legende.

De Londense City is sinds de zomer in de ban van het schandaal rond het inbedrieglijke Libor-centre legende.

Financiële instellingen gebonden de Libor als referentiepunt voor 300-doe miljard aan consumptie- en bedrijfsleningen. Maar in de maanden van de financiële crisis bleef men het feit dat Londen toedien jacht op consumenten met de Libor. Truiken van verscheidene banken en zakenbanken zouden onbetrouwbare afspraken met de Libor-centre op een schijn van integriteit dat hen het meeste voordeel opleverde.

Rain man

Begint augustus werd de Brit Tim Hayes, een voormalige bankier van Citibank en Citigroup, tot een celstraf van 11 jaar veroordeeld voor zijn betrokkenheid bij het Libor-schandaal. Hayes, die volgens een artikel vers van antenne door zijn collega's 'Rain Man' werd genoemd, werd door de openbaar aanklager omschreven als de spij in een verscheidend transacties. Maar Hayes beweerde dat hij slechts een kleine speler was in een veel groter schandaal. Het tweede Libor-proces dat gisteren begon, moet duidelijk maken van de twee partijen gelijk heeft.

Op het proces - de Britse pers heeft het ook 'Libor, die waggel' - staan zes traders terecht voor prijsmanipulatie. Veel is er over het proces niet bekend. Bekend dat deze bankiers van de obligatiemarkt ICAP en twee kleinere Britse banken van twee Britse banken van Singapore. Een van hen, Harold Reed, werd door zijn collega's 'Big Nose' of 'Grote Neus' genoemd. Een andere trader ging door het leven als 'Lionel Libor'.

Volgens Michael Church, de openbaar aanklager, kan de celstraf van vier jaar 'verzekeren' met de inbedrieglijke rente. Ze maanden samen in een van de inbedrieglijke elementen van een financieel systeem is onbetrouwbare, dat de openbaar aanklager bij het begin van het proces. 'We weten dat de reden is niet moeilijk te achterhalen: geldgebrek. Ze werkten op verscheidene manieren bekend voor hun prijsmanipulatie.'

'Je moet ook geen bankier zijn om te zeggen wat er is gebeurd', stelt de openbaar aanklager de jury nog gerust. 'Onbetrouwbare leningen aan betrouwbare lenen de manier van een onbetrouwbare als daarbuiten.' Het tweede Libor-proces zal veellicht een cruciaal veldspel zijn. De zes bankiers die beschuldigd worden het de Tim Hayes een celstraf van meer dan tien jaar.

Bron: De Tijd

nrc.nl | Nieuws | Sport | Cultuur | Economie | Wetenschap | Media | Meer

485 miljoen euro boete voor drie banken na rentekartel

Het gaat om JPMorgan Chase, Crédit Agricole en HSBC. Zij maakten met vier andere banken prijsafspraken over rentederivaten.

17 oktober 2015

'Hervormingen na manipulatie Libor- en Euribor-rente onvoldoende'

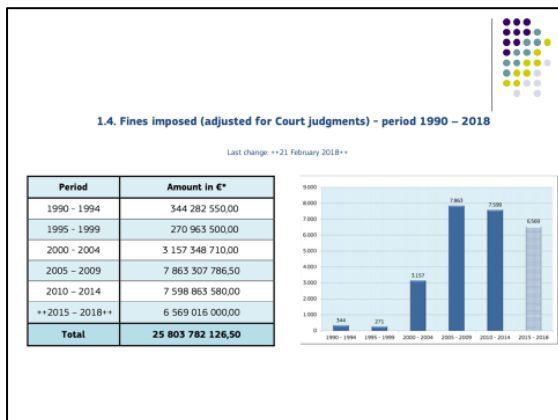
De Libor- en Euribor-schandalen worden als de grootste bancaire fraudezaken ooit, Toch wordt de ernst van deze zaken vaak onderschat, of worden ze gezien als het werk van een paar toegelagen handelaars. Maarten Pieter Schinkel, professor aan de Universiteit van Amsterdam presenteert de ontzorg onderzoeken waaruit een ander getuigt. *Follow The Money*-redacteur. *Ditmaal afgewisseld met een team.*

1.6. Ten highest cartel fines per undertaking (since 1969)

Last change: 27 September 2017

Year	Undertaking	Case	Amount in €*
2016	Daimler	Trucks	1 008 766 000
2017	Scania	Trucks	880 523 000
2016	DAF	Trucks	752 679 000
2008	Saint Gobain	Carglass	715 000 000
2012	Philips	TV and computer monitor tubes	705 296 000 of which 391 940 000 jointly and severally with LG Electronics
2012	LG Electronics	TV and computer monitor tubes	687 537 000 of which 391 940 000 jointly and severally with Philips
2016	Volv/Renault Trucks	Trucks	670 448 000
2016	Iveco	Trucks	494 606 000
2013	Deutsche Bank	Euro interest rate derivatives (EIRD)	465 861 000
2001	F. Hoffmann-La Roche	Vitamins	462 000 000

* Amounts adjusted for changes following judgments of the Courts (General Court and European Court of Justice) and / or amendment decisions

Boetes zijn in de laatste jaren steeds meer uitgegeven omdat er steeds meer controle is

Misbruik van machtspositie: quid?

Definitie

Onderneming is in staat de mededinging in de betrokken markt te verhinderen doordat ze sterk genoeg is om zich in belangrijke mate onafhankelijk van haar concurrenten, afnemers en consumenten te gedragen.

EU regels tov misbruik

- Art. 102 VwEU: verbod op het misbruik van een machtspositie op de gemeenschappelijke markt of een wezenlijk deel ervan

Ondernemingen die een zekere macht hebben in de markt → kijken naar het marktaandeel >hoeveel van een markt heeft een onderneming in zijn handen

Men mag een bepaalde machtspositie hebben maar men mag hier geen misbruik van maken (art 102)

Misbruik van machtspositie

3 voorwaarden:

1. Machtspositie op de relevante markt
 - Marktaandeel (+/- 40%?)
 - Andere markteigenschappen: concentratie, buyer power etc.
2. Communautaire dimensie (ad hoc)
3. Misbruik machtspositie

Bijv.: Opleggen van onredelijke aan- of verkoopprijzen (te hoog of te laag), beperken van productie, afzet, techn. ontwikkeling t.n.v. consument, ongelijke of onredelijke voorwaarden opleggen aan handelspartners

3 voorwaarden voor machtsmisbruik:

*Marktaandeel minstens 40% zijn er dan wel geloofwaardige concurrenten, gunstige toegang tot GS,... Kijken hoe de andere 60% of minder wordt verdeeld.

In hoeverre is een producent een monopolist? In hoeverre zijn er andere producten die hetzelfde probleem oplossen? → ook rekening houden met deze substituten al samen kijkt naar de positie van een onderneming in de markt **RELEVANTE MARKT**

*Het moet wel in een gemeenschappelijk markt zijn **COMMUNAUTAIRE DIMENSIE**

*Misbruik als de onderneming methoden gaat gebruiken die niet onder normale concurrentie vallen zoals:
Te hoge prijzen
Te lage prijzen die concurrenten niet aan kunnen
Weigeren aan bepaalde klanten te verkopen

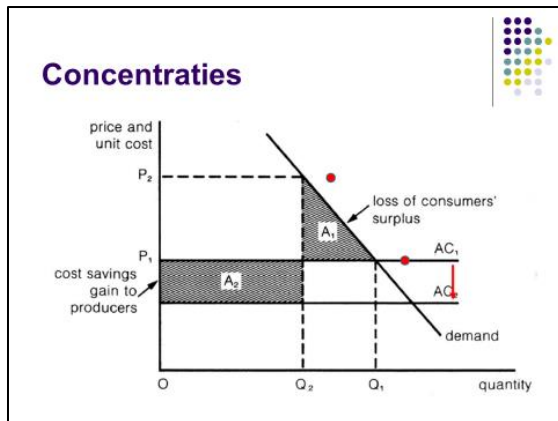
Typisch voorbeeld:

prijsoorlogen (**rooftprijzen**) → een bedrijf maakt misbruik van zijn machtspositie door zijn prijzen te verlagen in de hoop de concurrenten uit de markt te spelen

Wurgprijzen (vaak in communicatieve sector) → toegang tot netwerk duurder maken waardoor de marge van de concurrerende bedrijven begint te krimpen waardoor ze uit de markt worden geduwd

Er moet uiteraard eerst sprake zijn van een machtspositie!!

Concentraties

- Rome, 1958: geen preventief beleid t.a.v. concentraties
- 1989(!): EEG-concentratieverordening
 - Exclusieve bevoegdheid Commissie ~ omzetrempels
 - Aanmeldingsplicht indien mondiale en gemeenschapsumzet bepaalde drempel overschrijden = "one-stop shopping"

→ startschot onderzoek door Commissie

Q₁: prijs bij vrije concurrentie

Bij fusie van 2 enige bedrijven in de markt → monopolie, daling van de prijs

Kostenbesparingen maar ook verlies in het consumentensurplus

Onderzoeken of de consumenten zullen benadeeld worden en in welke mate wordt dit gecompenseerd door andere voordelen (vaak zullen de instanties die hiervoor instaan kijken naar het verlies van het consumentensurplus en niet zozeer naar de voordelen voor de ondernemingen)

Dit zijn fusies vd ondernemingen, maar deze kunnen ook een bedreiging vormen voor de concurrentie. Deze fusies zorgen ervoor dat de bedrijven groter worden en dus meer marktmacht gaan hebben, nadeel voor concurrenten.

Een voordeel aan deze fusies is de efficiëntie

> economische schaalvoordelen.

Hoe wordt dit nu aangepakt in Europa? In het begin werd niet veel rekening gehouden met concentraties. Er werden pas maatregelen genomen indien er iets gebeurde in verband met de concentratie ipv preventief. Nadien nieuwe regeling en moeten de bedrijven die willen concentreren langs de commissie passeren → EEG-concentratieverordening

Er is slechts 1 Europese toelating tot fusie nodig, **het one stop shopping systeem**.

Ver. (EG) nr. 139/2004 = EG-concentratieverordening

1. Wordt er een concentratie veroorzaakt?
2. Communautaire dimensie?
 - impact op Europese markt
 - ~ Gezamenlijke wereldwijde omzet > 5 miljard € én
 - ~ Afzonderlijke EU-omzet > 250 miljoen € voor minstens 2 van de betrokken partijen
3. Verenigbaar met gemeenschappelijke markt?
 - Belangrijkste criterium: gevolgen fusie voor mededinging
 - Absoluut → relatief

De Europese Commissie onderzoekt de fusies en stelt 3 vragen:

1/ Wordt er concentratie gevormd? → Fusie vormen

2/ Communautaire dimensie aan verbonden?

3/ Verenigbaar met de gemeenschappelijke markt?
→ Of ze de gemeenschappelijk markt belemmeren of niet met hun fusies.

Deze toelating om te fuseren wordt in 2 fases verwerkt. **Fase 1** is het vaststellen of ze beschikken over deze 3 vragen. **Fase 2** is het onderzoeken van

deze vragen en toepassen op de fusie.

Als laatste voeren ze nog een SIEC-test (dominantie test) uit. Kijken of ze een te groot aandelenmarkt hebben en daardoor de concurrentie kunnen belemmeren.

Geldt deze regeling enkel voor Europese bedrijven? – Nee, als ze voldoen aan de kenmerken (bepaalde omzet wereldwijd en bepaalde omzet binnen in Europa) dus vanaf bedrijven actief zijn op de Europese markt, kunnen concentraties tegen gehouden worden door de commissie

Megafusie tussen chemiereuzen Dow Chemical en DuPont op tiptop

Door: **Wolfgang**
19:09 - 19.07.2017, Bron: **Blog**

Brussel heeft bedenkingen bij fusie DuPont en Dow Chemical

De Europese Commissie gaat een diepgaand onderzoek verrichten naar de megafusie tussen de chemiereuzen DuPont (DuPont: 65.94 0.00% 0.00) en Dow Chemical (Dow Chemical: 55.52 -0.01% -0.01). De combinatie kan de concurrentie beperken op het gebied van gewasbescherming en de ontwikkeling van specifieke gewassen en bepaalde petrochemicaliën. Ook maakt eurocommissaris Margrethe Vestager (mededinging) zich zorgen over knowhow in de sector.

Dit heeft Vestager donderdag bekendgemaakt. Beide Amerikaanse concerns hebben vorige maand wel concessies gedaan, maar die zijn als onvoldoende beoordeeld. Het dagelijkse bestuur van de EU heeft nu tot de kernvraagstukken de tijd om een besluit te nemen of de fusie kan doorgaan.

Donderdag 19 oktober 2017 19:09 uur
1940 woorden
Nieuws het Nieuw Zuid

Het Amerikaanse chemiereus Dow Chemical en broedersgezind DuPont nemen vergoedende garanties over een samenwerking. Dit maakt The Wall Street Journal afgeleid van een verslag van verscheidene Amerikaanse bedrijven. De garanties worden in een laatste fase afgeleid.

Een fusie, die mogelijk leidt tot de ontstenting, de mogelijkheid deze weer af te worden aangehouden, alhoewel de fusie. Na een fusie zal het nieuwe bedrijf mogelijk worden in het veld van de twee ondernemingen, om problemen met beschikbare te voorkomen.

Europees Commissie akkoord met megafusie Dow Chemical en DuPont

European Commission - Press release

Mergers: Commission opens in-depth investigation into proposed acquisition of Monsanto by Bayer

Brussels, 22 August 2017

The Commission has opened an in-depth investigation to assess the proposed acquisition of Monsanto by Bayer under the EU Merger Regulation. The Commission has concerns that the merger may reduce competition in areas such as pesticides, seeds and traits.

Commissioner Margrethe Vestager, in charge of competition policy, said: "Seeds and pesticide products are essential for farmers and ultimately consumers. We need to ensure effective competition so that farmers can have access to innovative products, better quality and also purchase products at competitive prices. And at the same time maintain an environment where companies can innovate and invest in improved products."

European Commission Blocks Two Mergers

Tuesday, 18 April 2017

The European Commission has been more active in the area of merger control, recently blocking two deals following in-depth investigations and having rejected inadequate remedy proposals in each. This can be seen as part of a broader trend of an interventionist Commission under Margrethe Vestager, who is now halfway through her term as head of its Competition Directorate (DG COMP).

Mergers blocked by DG COMP

The first opposed merger was the proposed €29 billion Euro merger between Deutsche Börse and London Stock Exchange under the EU Merger Regulation. This merger was blocked on the basis that it would have led to a de facto monopoly in certain financial markets in the EEA. The merged entity would have owned the stock exchanges of Germany, Italy and the United Kingdom. DG COMP suggested the divestiture of key aspects of the merged entity's business to alleviate its competition concerns. However, the parties ultimately refused, having instead offered what DG COMP considered to be unsatisfactory remedy proposals. The doubt surrounding London's future as global financial centre may have played a role in the parties' unwillingness to compromise.

The second merger DG COMP prohibited was the joint acquisition of Cemex (Croatia's largest cement producer) by Schwenk and Heidelberg Cement (a large importer of cement) on the basis that the transaction would have eliminated competition between companies otherwise competing in Croatian cement markets and created significant barriers to entry market entry by competitors. The remedy proposed by the parties was also deemed insufficient in this case; as DG COMP considered that granting access to a cement terminal to a 3rd party was too remote from establishing a competing cement business in Croatia.

In two other recent (full investigation) Phase II decisions, DG COMP cleared the Dow/DuPont merger, following significant divestiture commitments offered by the purchaser. The EU Commission had expressed concern around reduced competition and innovation in the pesticide and petrochemical sectors, and has also since cleared a separate pesticide acquisition of Syngenta by ChemChina following a full investigation.

Inhoud

1. Economische analyse mededingingsbeleid
2. Het EU mededingingsbeleid
3. Mededingingsbeleid t.a.v. ondernemingen
4. Mededingingsbeleid t.a.v. overheden
5. Evaluatie

1. Steunmaatregelen van de lidstaten

= *Subsidiëring, voordelige leningen, belastingvoordelen, gratis huur...*

- In principe verboden binnen EU
- **Waarom overheidssteun?**
 - Markt werkt niet goed ("efficiëntie")
 - Markt verdeelt niet goed ("rechtvaardigheid")
 - **uitzonderingen op verbod mogelijk** (zie verder)
 - Andere redenen: niet economisch te verantwoorden
- **Waarom gecontroleerd door supranationaal orgaan?**
 - Level playing field!
 - "worldwide unique system of rules"

2 motieven voor staatssteun:

*Efficiëntie: als de markt faalt dan grijpt staatssteun in om dit te corrigeren

*Billijkheid: de herverdeling van de welvaart als het nodig is (vb. inkomensverdeling niet eerlijk → staatssteun zorgt voor eerlijkheid en rechtvaardigheid)

We kunnen 2 scenario's schetsen:

*Alle LS krijgen subsidies → inefficiënt en de belastingbetalers zullen te veel moeten betalen. →

Alleen enkele LS krijgen subsidies → een oneerlijke uitkomst want bedrijven die onder de LS vallen die geen subsidies uitkeren worden benadeeld

EEN SUPRANATIONALE TOEZICHT NODIG

Hoe overheidssteun de werking van de interne markt kan belemmeren

- Verdwijnen van grenzen
→ toename concurrentie
→ Minder, efficiëntere en grotere bedrijven
= meer welvaart door integratie i.c. vrijhandel
- Subsidies moeten pijnlijke gevolgen opening markten tegengaan
→ niet meest efficiënte, maar **meest gesubsidieerde** ondernemingen overleven afvallingsrace

Rechtsbasis: art. 107-109

- Art. 107
 - Lid 1: principieel verbod
 - Leden 2 en 3: uitzonderingen
- Art. 108: procedure
- Art. 109: Raad kan voorwaarden aanmelding categorieën steun vastleggen via **verordening**
→ Cmm kan hier groepsvrijstellingen opstellen

Art. 107

Lid 1: principieel verbod (4 vrw.)

"Steunmaatregelen in welke vorm ook

- (1) met **staatsmiddelen** bekostigd, die door
- (2) **begunstiging** van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties
- (3) **de mededinging vervalsen of dreigen te vervalsen, zijn onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt**, voor zover deze steun het
- (4) **handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt"**

Art. 107

- Totaalverbod niet wenselijk (*zie hoger*):
→ leden 2 en 3

- **Lid 2: "uitzonderingen van rechtswege"**
Sociale aard & schadeherstel
- **Lid 3: niet automatisch**
Achtergestelde regio's, projecten algemeen Europees belang, ernstige verstoring economie LS, bepaalde eco. activiteiten, cultuur, **andere bij besluit Raad**

In artikel 107 worden de uitzonderingen besproken: staatssteun wel verenigbaar met de markt:

1/Sociale steun voor consumenten

2/Steun tot herstel van natuurrampen 3/Steunmaatregelen met de volgende doelstellingen:

*Bevordering van economische ontwikkeling voor regio's met abnormaal lage levensstandaarden

*Verwezenlijken van belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang of voor opheffing van ernstige storingen in de economie

*Ontwikkeling van bepaalde activiteiten/regio's

*Bevordering van cultuur en instandhouding cultureel erfgoed

Er is een procedure voorzien om de staatssteun te controleren en bij te sturen. De Commissie voert deze controle uit waarbij de staat het plan voorlegt en de Commissie 2 maand de tijd geeft om dit te onderzoeken.

Volgende steunmaatregelen worden vrijgesteld van deze aanmeldingsplicht bij de Commissie:

*KMO's steunen

*Opleiding steun

*Minimis-steun (100.000 voor 3 jaar)

Er mag niet worden uitgevoerd totdat de Commissie heeft goedgekeurd. (tot goedkeuring= stand-still bepaling)

Er worden enkele testen uitgevoerd:

*Economische test (belangrijkste): de vraag wordt gesteld zou een privé-investeerder hier ook in investeren

*LASA-test: nagaan of het om beperkt bedrag gaat

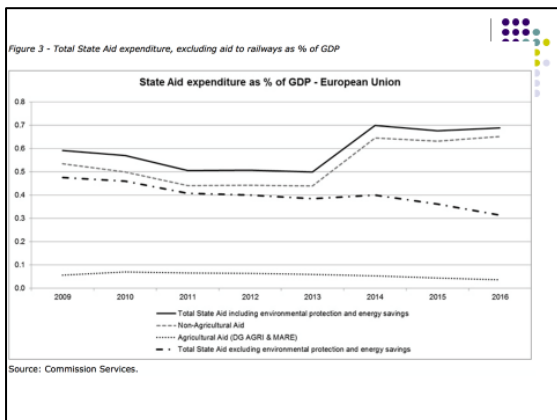
*LET-test: heeft de steun een impact op de handel

Art. 108: procedure

- Aanmeldingsplicht
- Standstillbepaling
- Onderzoek: “verenigbaarheidsanalyse”
 - Betreft het staatssteun?
 - Voldoet steun aan uitzondering?

Hervorming staatssteunbeleid

- Meer economische analyse (2005)
- Van te veel en te weinig effectieve steun naar “Less and better aid”:
 - marktfalen als verantwoording
 - Effects-based: impact op mededinging, handel en consument

Tax avoidance

Apple ordered to pay €13bn after EU rules Ireland broke state aid laws

European commission says Apple got illegal help with tax breaks but CEO Tim Cook says nothing threatens investment in Europe

Sean Farrell and Henry McDonald
Tuesday 30 August 2016 16:33 BST

Apple has been ordered to pay a record-breaking €13bn (£10bn) in back taxes to Ireland.

The world's largest computer was presented with the huge bill after the European commission ruled that a sweetheart tax deal between Apple and the Irish tax authorities amounted to illegal state aid.

The commission said the deal allowed Apple to pay a maximum tax rate of just 1% in 2014, the Irish firm paid tax at just 0.005%. The usual rate of corporation tax in Ireland is 12.5%.

<https://www.theguardian.com/technology/video/2016/aug/30/why-apple-is-facing-13bn-tax-bill-in-ireland-video-explainer>

State aid: Commission decides Spanish professional football clubs have to pay back incompatible aid

Brussels, 4 July 2016

Following three separate in-depth investigations, the European Commission has concluded that public support measures granted by Spain to seven professional football clubs gave those clubs an unfair advantage over other clubs in breach of EU State aid rules.

As a result, Spain has to recover the illegal State aid amounts from the seven clubs, namely FC Barcelona, Real Madrid, Valencia, Athletic Bilbao, Atlético Osasuna, Elche and Hercules.

Commissioner Margrethe Vestager, in charge of competition policy, commented: “Using tax payers’ money to finance professional football clubs can create unfair competition. Professional football is a commercial activity with significant money involved and public money must comply with fair competition rules. The subsidies we investigated in these cases did not.”

EU State aid rules apply to public interventions in the market to ensure that they do not distort competition by selectively favouring one market participant over another. Professional sport is an economic activity. Football clubs conduct marketing, merchandising, TV broadcasting, transfer of players etc., and compete at international level. In many cases, professional football clubs have significant turnover. EU State aid rules ensure that public funding does not distort competition between clubs. They protect the level playing field for the majority of professional clubs who have to operate without subsidies.

European Commission | COMPETITION

State Aid Weekly e-News

Read full issue

No. 25/14, 4 July 2014
Covers the period from 27 June to 3 July

Commission orders Belgium to recover incompatible state aid from financial cooperative ARCO

Following an in-depth investigation, the European Commission has concluded that a Belgian guarantee scheme for shareholders of financial cooperatives was incompatible with EU state aid rules. In particular, the guarantee conferred a selective advantage to the Belgian financial cooperative ARCO, the only beneficiary of the scheme, who now has to pay back the undue advantage it received.

Arco-deal roept vooral vragen op

Patrick Ooms
Patrick Ooms is redacteur bij Trends.

De Arco-regeling die de federale regering uit haar hand tovert, roept veel vragen op. Zal Europa wel aanvaarden dat de overheid een fonds krijgt met de meerwaarde van de beursgang van Belfius, om de Arco-coöperanten te vergoeden?

278
600 000000

Facebook Twitter LinkedIn

Het samenwerkingsakkoord dat de federale regering deze morgen bekendmaakte, bevat een regeling voor de Arco-coöperanten. Er is sprake van de oprichting van een fonds van 600 miljoen euro. Daarvan moet 400 miljoen euro van Belfius komen, de rest van de vereffening van Arco en van beweging.net, de opvolger van de christelijke arbeidsbeweging ACW.

2. Openbare bedrijven en wettelijke rechten

- Openbaar bedrijf
Bedrijf waarover overheid dominerende invloed kan uitoefenen via eigendom, financiële deelneming of regels
Vb.: meerderheid leden in RvB/aandelen of obligaties
- Uitsluitende rechten = wettelijk monopolie
Bedrijf krijgt recht om als enige binnen geografisch gebied bepaalde dienst/activiteit te verrichten
- Bijzondere rechten
Idem, maar beperkt aantal bedrijven

Art. 106, lid 1 (verbod)

"De lidstaten nemen of handhaven m.b.t. de openbare bedrijven en de ondernemingen waaraan zij bijzondere of uitsluitende rechten verlenen, geen enkele maatregel welke in strijd is met de regels van de Verdragen"

- mededingingsregels én
- interne marktregels!

Bijv.: legitimeren kartelafspraken, exclusieve rechten, opleggen vaste prijzen aan ondernemersverenigingen, delegeren regelgevende bevoegdheden aan ondernemingen etc.

Basisregel: er zijn publieke/private ondernemingen met speciale rechten door de lidstaten verkregen waarbij de lidstaat de regels van de verdragen moet handhaven en dus de maatregelen voor deze ondernemingen niet strijdig mogen zijn met de regels vd verdragen. Hierbij zijn ze verplicht om de concurrentieregels en de interne marktregels te volgen en te respecteren

Art. 106, lid 2 (uitzonderingen)

Compensaties voor diensten van algemeen economisch belang (DAEB):

- post, spoorwegen, elektriciteit, pensioen etc.
- **Niet!** leger, politie, justitie etc.

→ Altmarkarrest van het Hof, 2003:
voorwaarden financiële compensaties

DAEB > economische activiteiten die de overheid identificeert als zijnde van bijzonder belang voor burgers en die dus niet zouden worden geleverd zonder de ingreep vd overheid

Compensatie

Financiering openbare dienstverplichting mag interne markt niet verstoren

→ **Compensatie vs. staatssteun!**

→ Altmarkcriteria (2003)

1. Formele belasting met DAEB
2. Formele vastlegging criteria compensatie
3. Net additional cost test → 'normale rendementsgraad'
4. Openbare aanbesteding of benchmarking

→ indien aan Altmarkvoorwaarden voldaan krijgt onderneming **geen selectief economisch voordeel**
DUS geen sprake van staatssteun

Liberalisering van de markten

Art. 106, lid 3: Commissie mag
liberaliseringsrichtlijnen opstellen

- driver!
- Telecommunicatie, transport, elektriciteit en gas, post, openb. omroep
- = NWI: netwerk ↔ dienstverlening
- liberaliseringsrichtlijnen gericht op
scheiding infrastructuur en dienstverlening

De Europese Commissie heeft waakdienst over publieke ondernemingen en ondernemingen met speciale rechten. De Commissie heeft ook hulpmiddelen moeten openstellen om deze traditionele staatsmonopolies te laten concurreren.

NWI: deze voorzien diensten die gebeuren door een netwerkinfrastructuur.

Liberalisering:

*De infrastructuur vd NWI openstellen voor levensvatbare concurrentie= 'DEBUNDLING'

*Reglementeren voor de toegang tot de infrastructuur

Inhoud

1. Economische analyse mededingingsbeleid
2. Het EU mededingingsbeleid
3. Mededingingsbeleid t.a.v. ondernemingen
4. Mededingingsbeleid t.a.v. overheden
5. Evaluatie

Evaluatie

- Modernisering EU mededingingsbeleid gekenmerkt door evolutie van rule-of-law naar rule-of-reason:
 - toenemend belang economische analyse!

Hoofdstuk 6: optimale muntzones OMZ

In het begin was de vorming van de muntzone vooral een politieke reden, maar als snel leerde men dat het niet alleen de politieke reden het zal redden. Daardoor zien we dat de economie ook van groot belang is. De OMZ kan worden gedefinieerd als het optimaal geografisch gebied voor een munt waar de wisselkoersen onherroepelijk worden gekoppeld aan elkaar.

Structuur

- **Kosten-baten analyse OMZ**
 - Kosten
 - Baten
 - Vergelijking
 - Voornaamste OMZ criteria
 - Meta-OMZ criterium
 - Kritiek
- Endogeneiteit van OMZ

Optimale muntzones vormen de theoretische basis voor de monetaire unie.

= kosten-baten analyse van het aanhouden van een gemeenschappelijke munt

Optimale muntzone

- centrale vraag:
'hoe zouden we de wereldkaart hertekenen als we de bestaande grenzen even vergeten en enkel scherpstellen op economische relaties?'

Eén munt voor de gehele wereld?

<http://money.cnn.com/infographic/technology/what-is-bitcoin/>

Welke gebieden zouden een munt kunnen delen als we geen rekening houden met de politieke eenheden van de landen?

Vaak associëren wij een land met 1 munt, 1 vlag, 1 taal ... → Indien we puur economische naar zo een gegeven kijken, komen we tot andere inzichten

Vb: Bitcoin → kan men in heel de wereld gebruiken

Each city it's own currency?

BUSINESS + Barcelona City Hall presses ahead with local currency scheme despite warnings

Bank of Spain warns against plans, aimed at helping small businesses in Catalan capital

CLARA ELIZABETH
Barcelona - 10/09/2010 - 10:12:00

Open-source currencies on the rise in Greece

In the shadow of the Euro Crisis, the people of the Greek city of Volos are taking their monetary future into their own hands.

Theodoros Mavridis and other Euro-strapped Greeks have founded a local currency system called TEM, an acronym for "Local Alternative Unit" in Greek.

Even though Greece is hemorrhaging Euros, Greeks still have goods and services valuable to each other. But without the actual Euros to pay for things in the local market, everyone is stuck trying to pay with goods in-kind: a week's piano lessons for 50% of a goat.

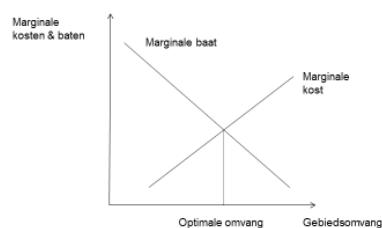
That's where TEM comes in.

<http://mentalfloss.com/article/55414/7-cities-have-their-own-currencies>

Toch zijn er heel wat lokale initiatieven, vooral steden, die hun eigen munt kiezen/creëren

Waar ligt het evenwicht tussen deze 2 uitersten? – beslist men adhv de kosten en de baten

Logica van OMZ theorie

Bron: Baldwin & Wyplosz 2012

X-as: hoe meer naar rechts, hoe meer je komt bij de wereld als muntgebied

De Marginale baten dalen naarmate er meer landen in het monetaire gebied zitten

De Marginale kosten neemt toe naarmate de omvang van gebied groter wordt De optimale ligt op het kruispunt → enkel theoretisch mogelijk

Kosten van een eenheidsmunt

- Macro-economisch
 - Verlies wisselkoersinstrument
 - Verlies interestinstrument
 - Walters kritiek
- Micro-economisch
 - Eenmalig: hardware, wettelijke kaders,...
 - Perceptie van inflatie →

1/ Macro-economische standpunt

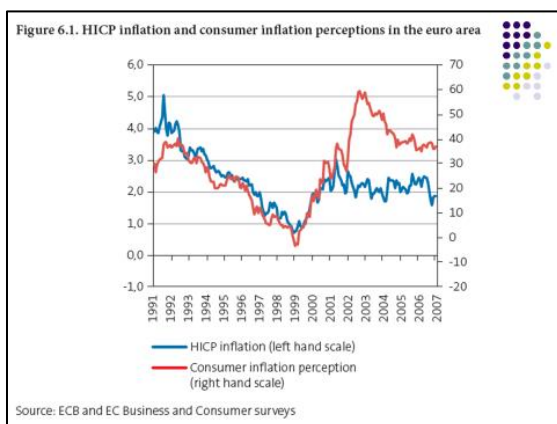
Als je als land beslist je eigen munt op te geven, dan is er een zeker verlies in je economische beleidsinstrumenten

*Het verlies v.h. wisselkoersinstrument: als het slecht gaat in landen kan men de munt devalueren (als te veel wordt ingevoerd en te weinig uitgevoerd) en zo hun economie terug opkrikken, de prijzen van de binnenlandse goederen gaan dalen waardoor het land meer gaat uitvoeren.

Devalueren → export stimuleren & import afzwakken. Waarom zou dit goed zijn? Als je met een negatief saldo zit op de lopende rekening van de betalingsbalans, kan men dit via een devaluatie proberen op te lossen

*Het verlies v.h. intrestinstrument: de intrest houdt de inflatie onder controle. Het verlies van dit instrument zorgt dat het moeilijker ligt om een beleidsrente te stellen (rente doen dalen om de economie te stimuleren).

In de Walters Kritiek wordt dus uitgelegd dat in elk land de inflatie verschillend is. Dit maakt het juist zo moeilijk voor de muntunie om een beleidsrente te bepalen want er kan er slechts 1 worden opgesteld. Sommige landen binnen de nieuw gevormde muntzone hebben een hogere inflatie dan andere → deze landen hebben dan een lagere reële rente (nominale rente – inflatie), wat ervoor zorgt dat de inflatie nog hoger zal worden

2/ **Micro-economische standpunt**: het brengt enkele kosten met zich mee om je aan te sluiten bij een monetaire unie (of op te richten). De meeste van deze kosten zijn eenmalig zoals hardware, wettelijke kaders, verkoopautomaten

*administratief: contracten omschakelen naar euro, prijslijsten omzetten naar euro ...

*perceptie van inflatie zorgde ervoor dat in bepaalde sectoren de prijzen waren gestegen (vooral in de sectoren waar de producten regelmatig werden aangekocht). De mensen

dachten er anders over, zij dachten dat er een algemene prijsstijging was (voor alles).

Deze grafiek toont mooi hoe de consumenten dachten over de introductie van de euro. Door deze verkeerde interpretaties zijn er bijwerkingen in de economie ontstaan. Door de gedachte van ALGEMENE prijsstijging zijn de consumenten hun consumptiegedrag gaan veranderen.

Belangrijke factor want mensen zullen hun beslissingen laten beïnvloeden door hun perceptie en dit is een gevaarlijk gegeven want dit zou dan weleens realiteit kunnen worden

Voordelen van een eenheidsmunt

- Eliminatie transactiekosten
- Eliminatie van onzekerheid
- Internationale munt
- Macro-economische stabiliteit

Eliminatie van transactiekosten en prijsvergelijkingen

- < euro:
 - reis begint met één EU munt
 - bij grensovergang telkens uitwisseling tegen andere munt
 - bij thuiskomst: < 50 % over van beginbedrag!
- deze kost bevat
 - transfer
 - extra welvaartseffect
- SEPA
- transparantie: prijsverschillen blijven bestaan

Stel je gaat op reis met een bepaalde som en je geeft, hypothetisch, niets uit. Dan eindig je met <50% van het beginbedrag, puur omwille van de transactiekosten

Door deze kost te laten vallen hebben we een extra welvaartseffect en een groter transactievolume (meer transfers).

De creatie van SEPA (Single Euro Payments Area):

- Harmoniseren van kleine betalingen in en tussen de LS
- Doel was om betalingen zo vlot, veilig en efficiënt mogelijk te maken over heel Europa

→ Enkele voorwaarden om dit te realiseren:

- Gemeenschappelijke betalingsinstrumenten (kredietkaarten, ...)
- Gemeenschappelijke standaarden (IBAN en BIC-codes)
- Wettelijk kader

Transparantie tussen de prijsvergelijkingen. De prijzen zijn nu allemaal in eenzelfde munteenheid dus is het makkelijker om dezelfde producten te vergelijken tussen de LS

Eliminatie van wisselkoersrisico

- Geldt voor handelstransacties en FDI
- Zou handel en investeringen moeten aanzwengelen

Dit is een risicofactor die bedrijven liever kwijt dan rijk zijn → beïnvloedt de investeringsbeslissingen en de handel

Door de eenheidsmunt verdwijnen de wisselkoersonzekerheden en de wisselkoersrisico's. Door de eliminatie hiervan zou het de handel en investeringen aanzwengelen.

Voordelen van een internationale munt

- Internationale munt: cf. \$
- Voordelen:
 - Seignorage inkomsten = verschil tussen waarde van het geld en de kost om het te produceren en te verdelen:
 - Verschil tussen interest verdiend door centrale bank op effecten verworven in ruil voor bankbiljetten en de kost om deze te produceren en te verdelen
 - Inkomsten van euro's in internationale reserves
 - Impact op binnenlandse financiële markten

Context van heel grote munten → de bedoeling van Europa was om een concurrent te creëren voor de Amerikaanse Dollar (vb: in de oliesector hanteert men overal de Dollar en als je dan een andere munt hanteert, is er sprake van het wisselkoersrisico)

Seignorage inkomsten: waarde van geld (interest verdiend op effecten verworven in ruil voor bankbiljetten) – kost om het te produceren en te verdelen. Maw de kost voor CB om geld te drukken in vergelijking met de interest die ze erop krijgen.

Hoe meer de munt wordt gebruikt in andere landen, hoe groter de seignorage inkomsten.

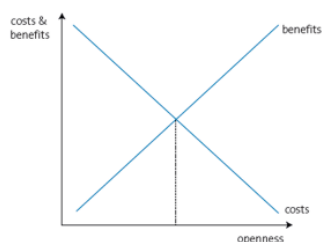
Macro-economische stabiliteit

- Discipline mbt inflatie
 - Cf. ECB doelstelling van prijs stabiliteit
- Wisselkoersdiscipline
 - Geen competitieve devaluaties meer ('currency wars')
- Lender of last resort
 - Voor banken

Als land hang je eigenlijk vast aan het karretje van de ECB → als de discipline mbt inflatie wordt opgelegd door de ECB, zijn de landen verplicht dit te volgen waardoor er geen competitieve devaluaties meer zijn

Lender of last resort → verzekeringsaspect voor banken die individueel in de problemen komen, is groter

Kosten en baten vergeleken

X-as: openheid van de economie → hoe opener landen zijn, hoe lager de kosten en hoe hoger de baten worden voor het toetreden van een muntzone

Indien links van het evenwichtspunt, geen goed idee om in te voegen in een muntzone

Indien rechts van het evenwicht, positief om bij een muntzone te voegen

Uit deze grafiek kunnen we afleiden dat hoe opener de economie is, hoe lager de kosten zijn om je aan

te sluiten bij een muntunie. De meer geïntegreerde landen zullen minder afzien door asymmetrische schokken of asymmetrische reacties van symmetrische schokken.

OMZ criteria

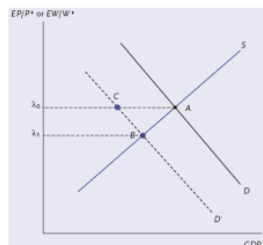
- Flexibiliteit in prijzen en lonen
- Factormobiliteit
- Integratie financiële markten
- Mate van economische openheid
- Diversificatie
- Begrotingsintegratie

Eerst: asymmetrische schok

- Gebeurtenis die
 - ene economie treft, maar niet een andere: bv. dioxinecrisis treft België, maar niet Nederland
 - een verschillend effect heeft op verschillende economieën: olieprijsverhoging is slecht voor België, maar goed voor Nederland
- Kan zowel aan vraag- als aan aanbodzijde voorkomen

Asymmetrische schok > een schok die de economie treft maar de impact is verschillend in verschillende gebieden

Vraagschok

De vraagverschuiving leidt tot een nieuw evenwicht:

- of E moet dalen
- of P moet dalen
- of beide
- of P^* moet stijgen (niet erg realistisch)

E : nominale wisselkoers
 P : binnenlands prijsniveau
 P^* : buitenlands prijsniveau
 EP/P^* : reële wisselkoers

Gaat over de totale economie!

X-as: GDP > alles wat een land maakt

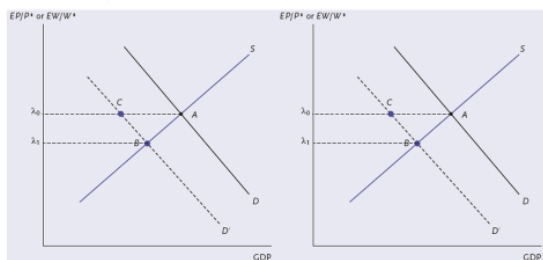
Y-as: prijs van alles wat een land maakt > vergelijking van het binnenlands en buitenlands prijsniveau

Vraagschok: D verschuift naar D'

Naar nieuw evenwicht $\rightarrow$ nominale wisselkoers laten dalen en/of prijs laten dalen

Symmetrische schok

- Zelfde vraagschok in landen met dezelfde munt: geen probleem, depreciatie brengt reële wisselkoers van λ_0 naar λ_1

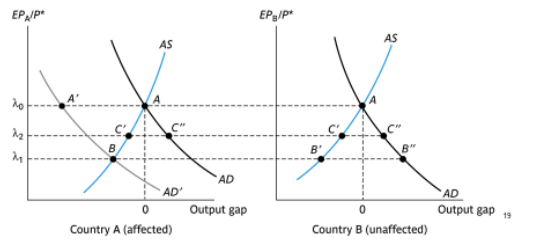
Vraagschok die beide economieën op dezelfde manier treft

Als die landen nu in een muntzone zouden zitten, dan is er nog geen probleem $\rightarrow$ beide hebben onverkochte voorraden

Man kan dan de gemeenschappelijke munt doen dalen zodat het buitenland deze overschotten zullen opkopen

Asymmetrische schok

- Neem een muntunie met twee landen (A, B) en A wordt door een schok getroffen:
 - de reële wisselkoers depreciert tot λ_2 (gemiddeld 'correct') = de gemeenschappelijke wisselkoers kan niet beide landen geven wat ze nodig hebben;
 - op lange termijn zullen prijzen zich aanpassen ($P_A \downarrow$ & $P_B \uparrow$).

→ Prijs van land A daalt en prijs van land B stijgt.

Y-as: reële wisselkoers

X-as: output/GDP

Flexibiliteit van prijzen en lonen

- Prijzen (cf. EP/P^*) worden grotendeels door lonen gedetermineerd
- Unit labour cost (ULC) = nominale loonkost/arbeidsproductiviteit
 - Arbeidskost LC: 20 €/uur
 - Productiviteit P als 1 auto in 1000 uur wordt gemaakt: 0,001 auto/uur
 - ULC: $(20\text{€/uur}) / (0,001 \text{ auto/uur}) = 20000 \text{ € per auto}$
 - $\Delta ULC = \Delta LC - \Delta P$

We kunnen de wisselkoersen niet aanpassen dus andere oplossing nodig → prijzen

Lonen: indien deze stijgen/dalen zal er een impact zijn op de prijzen

→ Kijken naar loonkost per eenheidproduct

Unit Labour Cost > afhankelijk van de nominale loonkost en de arbeidsproductiviteit

Als de lonen stijgen met 10%, wordt verwacht dat de prijzen ook zullen stijgen maar als de loonstijging gecompenseerd wordt met een stijging in

arbeidsproductiviteit zal er geen impact zijn op de unit labour cost

Bij een asymmetrische schok zouden we de unit labour cost moeten laten dalen MAAR lonen zijn zeer rigide (moeilijk aan te passen)

ULC: loonaanpassing is dus belangrijk voor:

- Nominale loon- en prijsflexibiliteit (vraagschokken): evenwicht wisselkoersen bepalen
- Reële loonflexibiliteit (aanbodschokken): vlote herverdeling van arbeidsbronnen
- Loonoverleg en arbeidsmarktorganisatie

ULC

- Loonaanpassing is dus belangrijk
 - Nominale loon- en prijsflexibiliteit
 - Reële loonflexibiliteit
 - Loonoverleg & arbeidsmarktorganisatie

Verschil nominale loon en reële loon → indien met rekening houdt met de inflatie > reëel loon

Loonflexibiliteit in EU?

- betekenisvolle downward wage rigidity DWR
 - nominale DWR in Oostenrijk, Duitsland, Griekenland, Nederland & Portugal
 - reële DWR in België, Finland, Luxemburg, Spanje & Zweden

In welke mate is de loonflexibiliteit een alternatief voor het wisselkoerselement?

Downward wage rigidity > het is moeilijk om het loon te laten dalen → neergaande loonrigiditeit

Door inflatie kan je het loon ook doen dalen
→ Lonen niet aanpassen maar hogere inflatie (goederen worden duurder bij gelijkblijvend loon)
In België wordt dit moeilijk doordat de lonen automatisch worden aangepast door indexeringen

Conclusie: niet zo een goed alternatief voor het wisselkoersprobleem

Factormobiliteit

- Arbeid en kapitaal
- In regio getroffen door schok:
 - L vertrekt uit beroepsbevolking
 - L vertrekt uit regio
 - L wordt heropgeleid
 - Loon wordt verlaagd
 - Aantal werkuren wordt verlaagd
 - L wordt werkloos
- EU arbeidsmobiliteit is laag

Stel je hebt een zone die een gemeenschappelijk munt wilt hebben → hoe zit het met de arbeidsmobiliteit tussen deze gebieden?

Asymmetrische schok leidt ook tot werkloosheid
→ In hoeverre kunnen effecten worden opgevangen door arbeid 'over te brengen' van land A naar land B
Arbeiders gaan op zoek naar gebieden die niet door asymmetrische schok getroffen zijn of zoeken werk in andere sectoren → indien dit allemaal niet lukt: werkloosheid

Detroit Motor City

Ford Genk

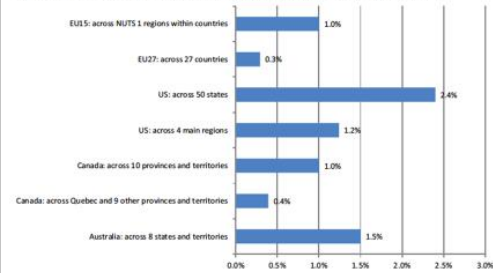
Asymmetrische schok in de autosector (vooral in de VS) → zat met een overschot: men geraakte de auto's niet meer kwijt en mensen verloren hun job. De mensen die hun job zijn verloren, zijn massaal op zoek gegaan naar ander werk waardoor de fabriek moest sluiten (Detroit is momenteel een spookstad)

Ook in België hebben we de schok in de autosector gevoeld → Ford Genk: zelfde oorzaak als in VS. Bij ons is de autosector minder geconcentreerd en is het gemakkelijker om een nieuwe job te vinden in andere sectoren waardoor we niet zo een drastische gevolgen hadden als in Detroit

Regional Distribution of Auto Production, 1991

	USA		EU
Midwest	66,3	Germany	38,5
South	25,4	France	31,1
West	5,1	Italy	17,6
North-East	3,32	UK	12,9

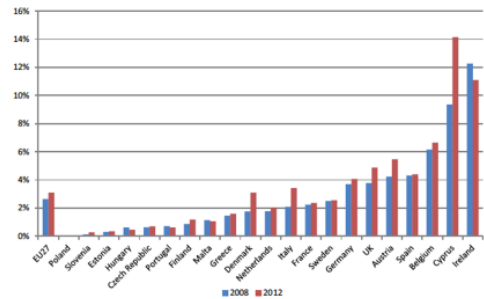
Figure 3: Annual cross-border and within-region mobility as a percentage of total population, 2010*

*Or latest year available.
Note: Figure shows population mobility for Australia, Canada and the United States and labour mobility for the EU.
Source: OECD, 2012 (data from the Australian Bureau of Statistics; Eurostat, Population Statistics; Statistics Canada; US Census Bureau, American Community Survey)

Mobiliteit in de VS ligt hoger dan die in de EU → mensen in de VS vertrekken sneller om op zoek te gaan naar nieuw werk: economische redenen, geen taalbarrières, ...

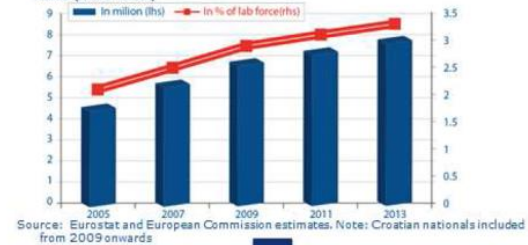
Figure 4: EU nationals working in another Member State as a percentage of total employment, 2008-2012

Note: The share of mobile EU workers in total employment in Luxembourg was 45.1% in 2008 and 45.8% in 2012.
Source: EU-LFS, 2008-2012, authors' calculations

Increase in the number of EU mobile workers after EU enlargement

EU workers residing in another EU country, in million and % of total labour force (2005-2013)

Source: Eurostat and European Commission estimates. Note: Croatian nationals included from 2009 onwards

Integratie financiële markten

- Kapitaalstromen zijn buffers voor asymmetrische schokken:
 - Bedrijven en mensen in getroffen regio's kunnen lenen of activa verkopen aan niet-getroffen regio's
- Bij geïntegreerde financiële markten verzekeren regio's in een muntunie elkaar

Als de financiële markten geïntegreerd zijn, krijgt men een soort van verzekeringseenheid in de muntzone

In Europa is dit een hele tijd positief geweest maar na de crisis zijn de kapitaalmarkten zich weer een beetje beginnen opsluiten binnen hun eigen land

Hoge financiële integratie vermindert de nood om de wisselkoers te veranderen. De lidstaten kunnen elkaar helpen door deel te nemen op de private financiële markten en zo dus de schokken te

verminderen of zelfs vermijden.

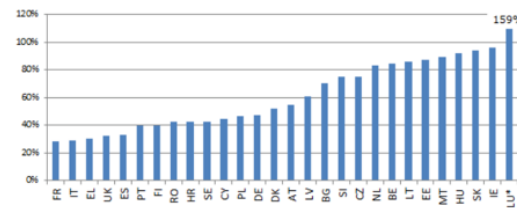
Kapitaalstromen zijn dus buffers voor asymmetrische schokken. De mensen of bedrijven uit getroffen regio's kunnen geld lenen of activa verkopen aan niet getroffen regio's. Bij de geïntegreerde financiële markten verzekeren de regio's/lidstaten elkaar

Mate van economische openheid

- Landen die veel handel drijven met elkaar vormen een OMZ
 - prijzen van verhandelde goederen worden wereldwijd bepaald
 - bij aanzienlijke handel moeten binnenlandse prijzen flexibel zijn en speelt de wisselkoers een mindere rol bij de bepaling van het concurrentievermogen

Openness 2013

Openness to trade ((exports + imports)/2 as share of GDP)

Hoe effectief is het wisselkoersinstrument? In welke mate werkt het? Indien het niet werkt, is het niet zo erg dit op te geven → hoe opener een land is, hoe minder impact devaluaties van de munt hebben dus hoe minder groot het verlies is van het wisselkoerselement

Een grote openheid van je economie kan ervoor zorgen dat de prijzen van de goederen op wereldwijd vlak worden bepaald. Als er veel handel wordt gedreven tussen de landen (en vormen een OMZ) dan is het vanzelfsprekend dat de binnenlandse prijzen flexibel zijn want het wisselkoersinstrument van de lidstaten is weggefallen en speelt een kleine rol bij de bepaling van het concurrentievermogen. (ipv devaluatie die zorgt voor een daling in de prijzen, zal nu de concurrentie tussen alle lidstaten de prijsdaling/stijging bepalen)

In Europa is er een degelijke graad van openheid en vormt dit dus geen probleem

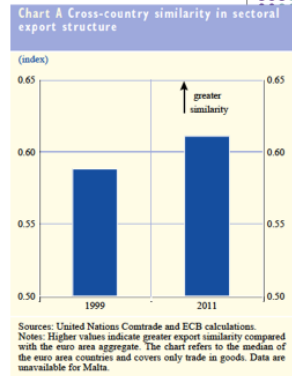
Productdiversificatie

- Landen waar de productie en de export sterk gediversifieerd zijn en een gelijkaardige structuur vertonen vormen een OMZ
- betekent
 - weinig asymmetrische schokken
 - als er zijn, kunnen landen met gediversifieerde exporten er beter tegen

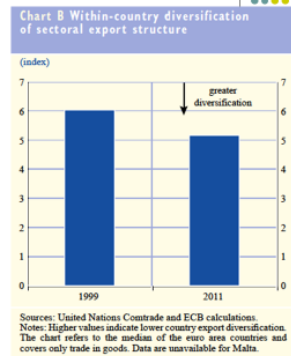
De mate waarin een economie gediversifieerd is en de mate waarin een gelijkenis is in de diversiteit van verschillende regio's → indien er een grote diversiteit is en er grote gelijkenissen zijn, kan men een muntzone vormen

Hoe gediversifieerder een economie is (meer alternatieven), hoe minder impact een asymmetrische schok zal hebben.

Trade similarity

Trade diversification

Budgettaire integratie

- Landen die elkaar compenseren/solidair zijn bij asymmetrische schokken vormen een OMZ
 - transfers kunnen dienen als een verzekering die de kosten van asymmetrische schokken kan verzachten
 - transfers bestaan wel binnen nationale grenzen
 - schuldencrisis bracht het probleem van de transfers en 'moral hazard' naar voren

EU OMZ scorecard

Criterium	Bereikt?
Prijs- en loonflexibiliteit	Nee
Arbeidsmobiliteit	Nee
Openheid	Ja
Productdiversificatie	Ja
Transfers	Nee

Bron: Baldwin & Wyplosz 2012, aangevuld voor prijs- en loonflexibiliteit

Ook de overheid kan een rol spelen

Het helpen van de rijkere regio's naar de minder rijke regio's/van de regio's die minder getroffen worden door asymmetrische schokken naar diegene die het meest getroffen worden

→ Door fiscale solidariteit schokken proberen dempen

Het probleem op nationaal vlak was dat als een land zich in recessie bevindt dat het hogere werkloosheidsuitkeringen moet betalen en dat dat zich vertaalt in hogere toekomstige belastingen. Op supranationaal niveau kan dit opgelost worden door de LS met recessie de toekomstige hogere belastingen niet alleen te laten dragen maar de hele OMZ.

Deze schokken/problemen zouden beter op supranationaal niveau worden beheerd zodat er geen freerider probleem is.

Vb: België voor de eurozone: men had toen ook te maken met asymmetrische schokken tussen Vlaanderen en Wallonië

**Zij vormden een muntzone dus was niet op te lossen met wisselkoersen*

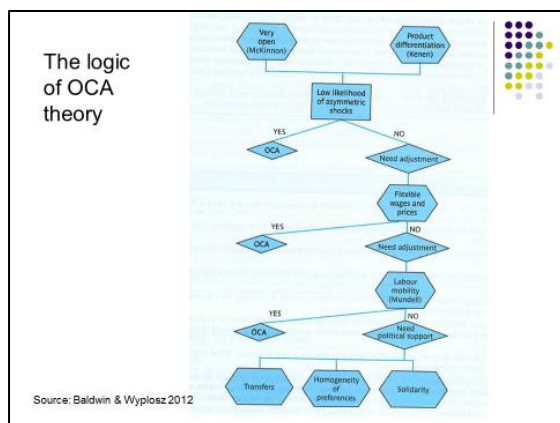
**Automatische loonindexering dus lonen kan niet aanpassen*

**Arbeidsmobiliteit laag*

**Geen (of niet genoeg) diversificatie*

**Transfers van noord naar zuid en hierdoor is de muntzone kunnen blijven bestaan (belastinggeld)*

Binnen Europa: kijken naar het Europees budget maar dit is heel minimaal in vergelijking met de economische activiteiten dus niet voldoende (slechts 1% van het EU bbp)

Flowchart om te zien of een muntzone kan gecreëerd worden → hoe kunnen we asymmetrische schokken opvangen?

Meta-OMZ criterium

- Indicatoren:
 - Gelijkenissen in
 - Conjunctuurcycli
 - Schokken
 - Monetaire transmissiemechanismen
- Hoe meer gelijkenissen, hoe minder nood aan een nationaal monetair beleid

Hoe meer gelijkenissen, hoe beter je in een muntzone kan stappen want minder nood aan nationaal monetair beleid

Kritiek

- Onduidelijke uitkomst van OMZ-oefening
- Inconsistente uitkomst
- Hoe effectief is een onafhankelijk monetair beleid?

Probleem van onbeslistheid:

Als een land veel vrije handel heeft met enkele partnerlanden dan geven we de voorkeur aan een vaste wisselkoers tussen deze landen voor beter handelsverkeer. Echter zou hetzelfde land een lage mobiliteit van productiefactoren kunnen hebben, inclusief arbeid, vis-à-vis met deze partnerlanden, wat flexibele wisselkoers prefereert boven de vaste wisselkoersen. Hier ziet we dus met een moeilijkheid voor een OMZ.

Probleem van tegenstrijdigheid:

Vb. kleine economieën, die algemeen meer open zijn, zouden beter bij een muntunie aansluiten. Echter, deze kleine economieën hebben minder variatie in goederen dan grote economieën. In dit geval zijn ze beter kandidaten voor flexibele wisselkoersen volgens de diversificatie van productie eigendom.

Effectiviteit van een onafhankelijk monetair beleid:

Een onafhankelijk monetair beleid, maw wisselkoersinstrument, is effectief instrument voor het aanpassen van relatieve prijzen en lonen in het geval van asymmetrische schokken. Dit instrument is van toepassing voor het devalueren van de munt dat enkele gevolgen heeft: verhoogde inflatie, verhoogde importprijzen, hoger loonvraag, hogere intrest (door de inflatierisico premie), lagere economische groei en minder investeerders van het buitenland.

Als een land een slechte cyclus van hoge inflatie heeft afgelegd dan is het in haar beste belang om deel te nemen aan een monetaire unie om een lagere inflatie te verkrijgen.

Structuur

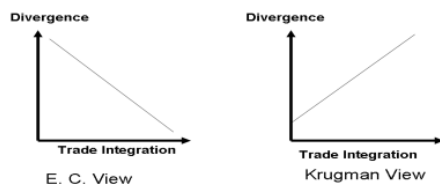
- Kosten-baten analyse OMZ
 - Kosten
 - Baten
 - Vergelijking
 - Voornaamste OMZ criteria
 - Meta-OMZ criterium
 - Kritiek
- Endogeneiteit van OMZ

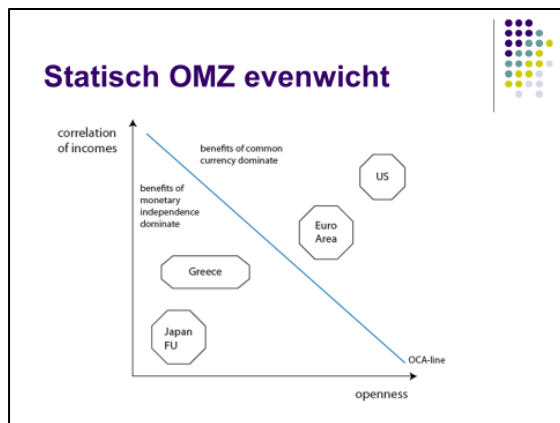
Endogeniteit

- Normaliter: voldoen aan OMZ criteria en dan toetreden tot muntunie
- Nieuwe visie: eerst toetreden en dan hopen dat OMZ criteria zullen volgen, wegens
 - toenemende integratie
 - beter bestand tegen schokken
- Tegengestelde visie: Krugman (cf. auto-industrie VS $\leftrightarrow$ EU)

Je moet niet kijken naar of de landen op voorhand klaar zijn om in een muntzone toe te treden, maar naderhand de landen klaarstomen $\rightarrow$ beter om zich eerst aan te sluiten bij een muntzone en de OMZ-eigenschappen zullen worden voldaan. Dit door verhoogde integratie en betere weerstand tegen schokken.

Optimistische vs pessimistische visie

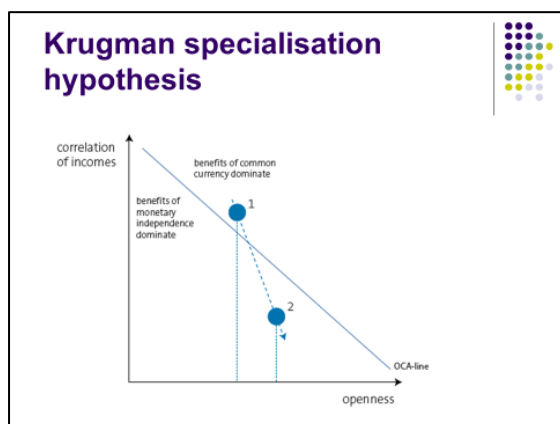
Openheid en correlatie van inkomsten

Alles links van OCA-lijn: niet interessant om toe te treden tot een muntunie

Alles rechts van OCA-lijn: wel interessant

Als landen meer geïntegreerd raken dan kunnen ze zich meer specialiseren in de diensten en goederen waar ze een vergelijkend voordeel in hebben. MAAR als lidstaten meer gaan specialiseren in bepaalde goederen en diensten dan zijn ze veel gevoeliger voor asymmetrische schokken (door mindere

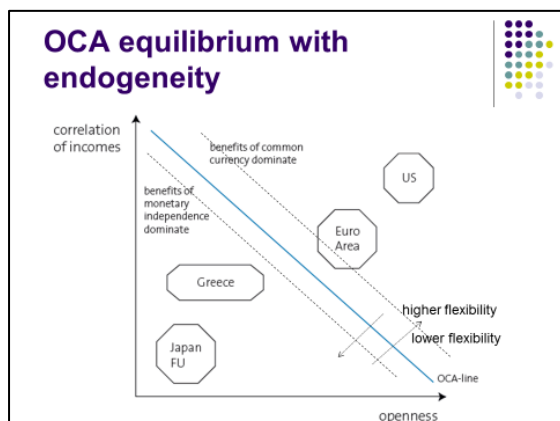
diversiteit in G&D) dan is het verlies van nationaal monetair beleid een kost. De LS evolueren dan van punt 1 naar punt 2 van de OCA-line.

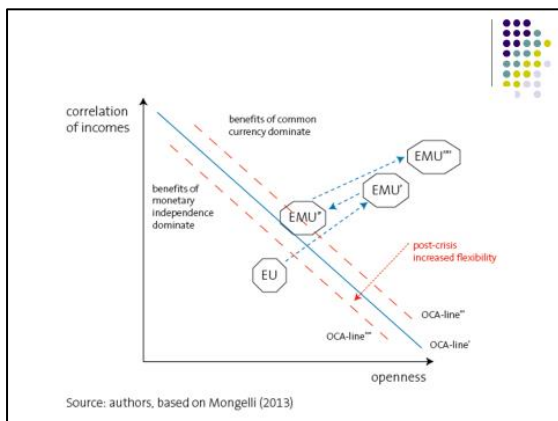
Een land dat eerst rechts zat, kan door het feit dat het zich specialiseert links van de lijn kunnen terechtkomen

Als landen meer geïntegreerd raken dan kunnen ze zich meer specialiseren in de diensten en goederen waar ze een vergelijkend voordeel in hebben. MAAR als lidstaten meer gaan specialiseren in bepaalde goederen en diensten dan zijn ze veel gevoeliger voor asymmetrische schokken (door mindere diversiteit in G&D) dan is het verlies van nationaal

monetair beleid een kost. De LS evolueren dan van punt 1 naar punt 2 van de OCA-line.

De OCA-line kan verschuiven door bepaalde indicatoren zijnde prijs en loon flexibiliteit en mobiliteit van kapitaal en arbeid

Aan de andere kant zien we natuurlijk dat een monetaire unie een boost geeft op lange termijn aan de economie investeringen, handelsrelaties en is basis voor verdere politieke en fiscale integratie. Door een OMZ op te richten zal er verhoogde openheid zijn van de economieën en verhoogde inkomstencorrelatie.

De recessie heeft geleid tot een opwaartse verschuiving van de OCA-line. De crisis heeft ervoor gezorgd dat er hogere werkloosheid is, minder

arbeidsmarkt participaties, lagere productiegroei en innovatie, verlaagde openheid (in termen van financiële integratie), toegenomen heterogeniteit (ongelijksoortigheid) van het bbp. Dit heeft geleid tot een verschuiving van EMU' naar EMU''.

De oplossing was om een hogere combinatie van inkomstencorrelatie en diepere financiële en handelsintegratie te verzekeren zodat er betere openheid is (verschuiving van EMU'' naar EMU'''). De oprichting van een bankenunie zorgde voor een verhoogde private en publieke risk-sharing. Deze bankenunie zal zorgen voor meer openheid (in termen van financiële integratie) en een vlot risk-sharing mechanisme voor consumptie en inkomsten (over de LS) zal zorgen voor verhoogde inkomstencorrelatie.

Meer harmonisatie van arbeidsmarktbeleid en een fiscale unie zorgt voor meer flexibiliteit en dus een verschuiving van de OCA-line naar beneden.

Conclusie

- eurozone is niet echt een optimale muntzone
- beslissing om er mee te starten
 - ≠ economische beslissing
 - = politieke beslissing
 - Frankrijk (Mitterrand): wilde meer economische macht
 - Duitsland (Kohl): wilde meer politieke macht

Eurozone is geen optimale muntzone: te weinig fiscale solidariteit en te weinig arbeidsmobiliteit

Hoofdstuk 7: de eurocrisis

Hoe is de Europa van een niet geïntegreerde unie geëvolueerd naar een politieke en monetaire unie, de EU? Aan welke criteria moeten de verschillende economieën voldoen om een monetaire unie te vormen? → Nu van de theorie overgaan naar de praktijk DE EUROCRISIS het verkeerd lopen van de integratie naar een monetaire unie

Op 2 fronten moest er iets veranderen: (1) op het vlak van het monetair beleid en (2) op het vlak van het budgetair beleid

Macro-economie

- $Y = C + I + G + X - M$
- $Y - C - T = I + G - T + X - M$
- $S = I + G - T + X - M$
- $S - I + T - G = X - M$
- Saldo privé (gezinnen en bedrijven) + overheidssaldo = saldo lopende rekening

Y = output, bbp, nationaal inkomen

C = consumptie

I = investeringen

G = overheidsbestedingen

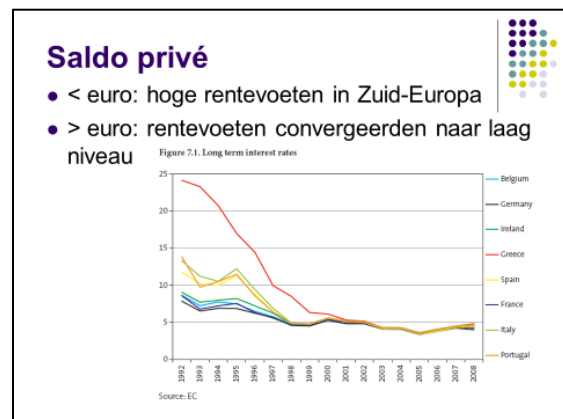
X = export

M = import

T = belastingen

S = macro-economische besparingen → verschil tussen wat geproduceerd is, wat geconsumeerd is en wat er aan belastingen betaald wordt.

Saldo privé (S-I) + overheidssaldo (T-G) = saldo lopende rekening (X-M) → indien het saldo vd lopende rekening positief is, hebben we meer geproduceerd dan geconsumeerd (>overschot) en dus kunnen we exporteren

Dit kunnen we gebruiken om te bekijken wat er verkeerd is gelopen in de tijden van de eurocrisis.

= Wat gezinnen sparen uit het inkomen aan de ene kant en gebruiken om te investeren aan de andere kant

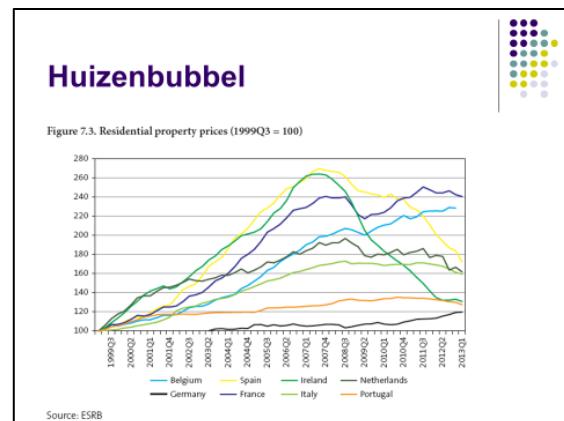
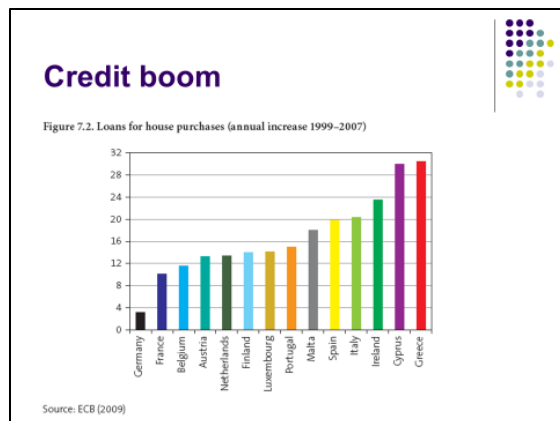
In heel wat landen is het verkeerd gegaan op dit vlak

Portugal, Ierland, Griekenland, Spanje (PIGS)

→ Lagen in de vuurlinie in de tijden van de crisis

Voor dat de euro was ingevoerd hadden de Zuid-Europese landen een hoge rentevoet doordat deze landen een hoge inflatie hadden. Investeerders wouden daarom een risicopremie als compensatie van de depreciatie in deze landen. Nadat de euro was ingevoerd zijn de rentevoeten laag en geconvergeerd (deze convergentie gebeurde al voor de introductie van de euro).

De eurozone heeft ervoor gezorgd dat die kapitaalmarkten zijn gedaald tot hetzelfde niveau in elke lidstaat dus overal in Europa betalen de mensen dezelfde rentevoet bij leningen. We zijn in feite van een overdreven situatie naar een overdreven situatie gegaan (gelijkstaan vd rentevoeten)

Mensen gaan vooral lenen om hun vastgoed te financieren (aankoop & bouw van huizen). De aankoop van huizen steeg enorm aangezien de rentevoeten zo laag stonden

GEVOLG: toenemende vraag naar huizen dus de huizenprijzen zullen stijgen

Wat als mensen de leningen niet meer kunnen terugbetalen? – bank ‘krijgt’ het huis (>waarborg bij hypotheekleningen) en aangezien de huizenprijzen zo hoog stonden, was dit niet zo erg. Maar de banken begonnen leningen te geven aan iedereen, ook de mensen waarvan ze wisten dat ze niet zouden terugbetalen (junk leningen)

Bubbel barst

- Gezinnen en vastgoedontwikkelaars bankroet
- Banken blijven achter met de verliezen:
 - Ierland
 - Spanje

Uiteindelijk barst de bubbel! Steeds meer mensen kunnen hun leningen niet meer terugbetalen en de banken zitten dan met de huizen waarvoor geen markt meer is en blijven dus met de verliezen zitten. Vooral Ierland en Spanje hebben hieronder geleden.

Overheidssaldo

- ‘Besparingsmoeheid’:
 - Overheidssaldo’s verslechterden (Spanje & Ierland uitgezonderd)
 - Portugal, Duitsland, Frankrijk gingen in ‘overmatig tekort’
 - Griekenland als extreem geval, inclusief statistische fraude
- Resultaat: toename overheidsschuld

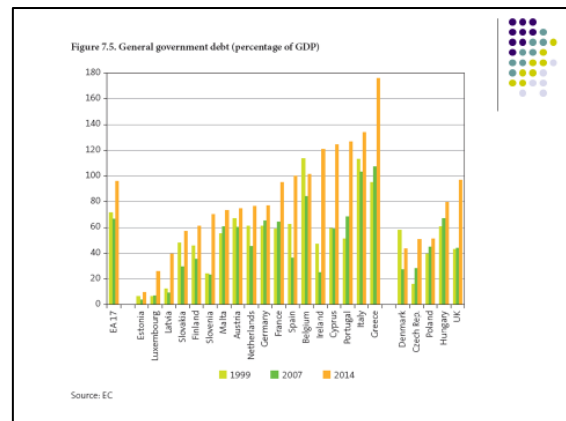
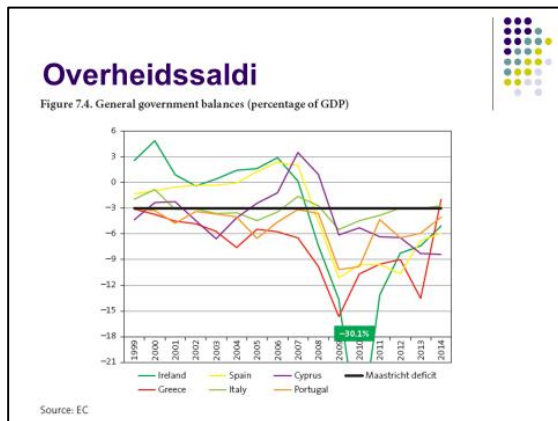
Het verschil tussen de ontvangsten en uitgaven van de overheid

In de loop naar de vorming van de monetaire unie, moesten de potentiële lidstaten voldoen aan de convergentiecriteria van Maastricht → Alle lidstaten hadden **besparingsmoeheid**, dwz dat ze het niet noodzakelijk vonden om geld te sparen voor het overheidssaldo. Elke overheidssaldo verslechterde behalve Spanje en Ierland, deze 2 landen hadden voor de crisis een overschot. De Raad was degene die de begrotingen controleerde en sanctioneerde.

De regels waren heel laks door het feit dat Duitsland en Frankrijk de meeste stemmen hadden in de Raad. Ze kwamen op voor elkaar en vormden een coalitie. Deze landen hadden ook een overmatig tekort. Griekenland was een zeer extreem geval met de overheidstekort. Niet alleen hadden ze dit probleem maar ze logen er over, statistische fraude.

In 2005 was er een Pact zodat er meer flexibiliteit en intelligentie was. Dit was gevaarlijk, zei ECB, voor LS om fiscale discipline te ondermijnen.

Griekenland: opschonen van de cijfers (valsspelen → beter voordoen dat het eigenlijk is) waardoor ze met grote schulden zijn toegetreden tot de EU.

Ierland zat in 2010 met een tekort van 30% vh bbp → de Ierse overheid heeft dus voor 30% meer uitgegeven dan dat er is binnengekomen. Dit komt door de instorting van de huizenmarkt → redden van de banken door de overheid

Dus Ierland en Griekenland hadden niet hetzelfde probleem!!!

Lopende rekening

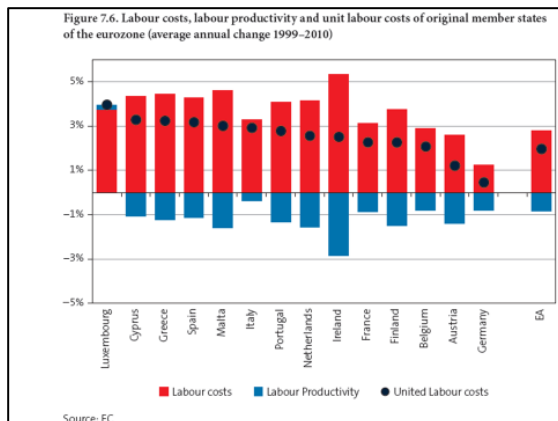
- Verslechtering privé saldo en overheidssaldo spiegelt zich in lopende rekening: verlies van competitiviteit
- Voornaamste indicator competitiviteit: unit labour cost (ULC)
 - bepaalt hoe goedkoop/duur de export is

De verslechtering vh privé saldo en het overheidssaldo spiegelt zich in de lopende rekening en dwz een verlies in competitiviteit. De voornaamste indicator vd competitiviteit is de ULC, deze bepaalt hoe goedkoop/duur de export (goederen) is

ULC

- Unit labour cost (ULC)= nominale loonkost/arbeidsproductiviteit
 - Arbeidskost LC: 20 €/uur
 - Productiviteit P als 1 auto in 1000 uur wordt gemaakt: 0,001 auto/uur
 - ULC: $(20€/uur)/(0,001 \text{ auto/uur}) = 20000 \text{ € per auto}$
- $\Delta ULC = \Delta LC - \Delta P$

Prijzen hangen af van het loon en de productiviteit → veranderingen in de ULC zijn veranderingen in de arbeidskost en/of de productiviteit

De ULC is het minst sterk gestegen in Duitsland, in de andere landen zijn deze gestegen. De lopende rekeningen van deze landen stonden dus meer in het rood dan deze van Duitsland

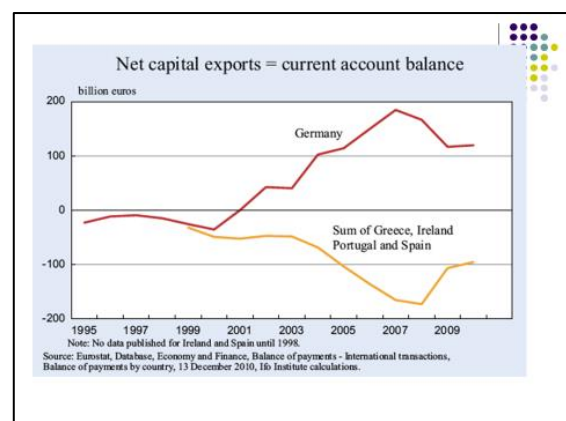
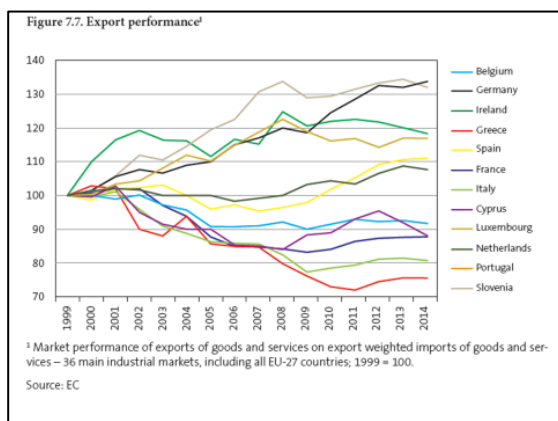
Positie van Duitsland

- Zeer lage groei ULC
- Beleid:
 - Eenmaking onder Kohl leidde tot inflatie
 - Schröder introduceerde 'Hartz reforms'
 - cf. mini-jobs
 - actief arbeidsmarktbeleid
 - economische ommekeer
- Ondertussen in Zuid-Europa: stijgende ULC

Duitsland is het ankerpunt

Duitsland heeft het niet altijd zo goed gedaan → Bij de val van de muur ook geprobeerd om een monetaire unie te creëren tussen West- en Oost-Duitsland maar dit is niet op roze wolkjes gelopen (Hyperinflatie) Sindsdien is er enorme afkeer tegen inflatie in Duitsland. Waardoor men in deze situatie heeft geprobeerd om de inflatie omlaag te krijgen → lonen aanpassen, beperken

Dit beleid was succesvol en Duitsland heeft dus de inflatie en de ULC onder controle kunnen houden.

Overschot in het ene land, is het tekort in een ander land

Schuldenprobleem

- Voortdurende tekorten op lopende rekening leiden tot schuldenstatus (of vice versa)
- → 'netto internationale investeringspositie' (NIIP)

Figure 7.9. Net international investment position (2012, percentage of GDP)

Source: Eurostat

Als een land minder invoert dan uitvoert ($M < X$), moet ze gaan lenen bij landen die dit geld beschikbaar stellen op de kapitaalmarkt (want de invoer moet betaald worden). >saldo van de lopende rekening

Als je dit jaar na jaar doet en dus elk jaar moet lenen, leidt dit tot een **schuldenstatus**. NETTO INTERNATIONALE INVESTERINGSPOSITIE (NIIP)

Overschotlanden: permanente overschotten op de lopende rekening.

Spread		
Spain		
	Emission (Primary market)	After 1 year (Secondary Market)
Bond	€ 100.0	€ 90.0
Coupon	€ 5.0	€ 5.0
Rate of return in %	5.00	5.56
Germany		
Bond	€ 100.0	€ 109.0
Coupon	€ 4.5	€ 4.5
Rate of return in %	4.50	4.13
Spread (basis points)		
	50	143

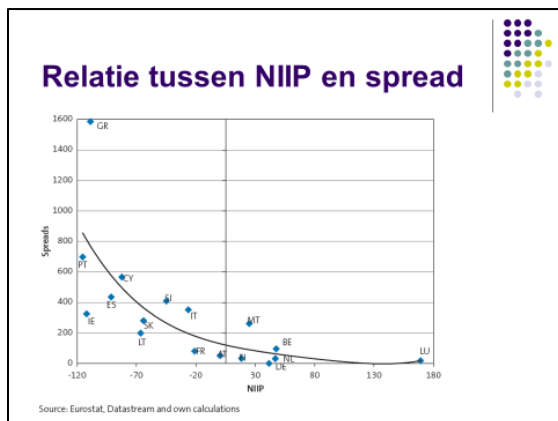
Cruciaal bij het meten van een land zijn kwetsbaarheid, is het vertrouwen van de financiële markten. Dit wordt gemeten via de **Spread**
→ Verschil tussen rente die schatkist van een land betaald tegenover de rente die de Duitse schatkist betaald. (dit op 10 jaar)

Als de overheid tekorten beginnen vergroten (schulden zien toenemen) dan zullen de kredietverstrekkers niet meer zo happig zijn om kapitaal uit te lenen → **rentevoeten** waartegen de

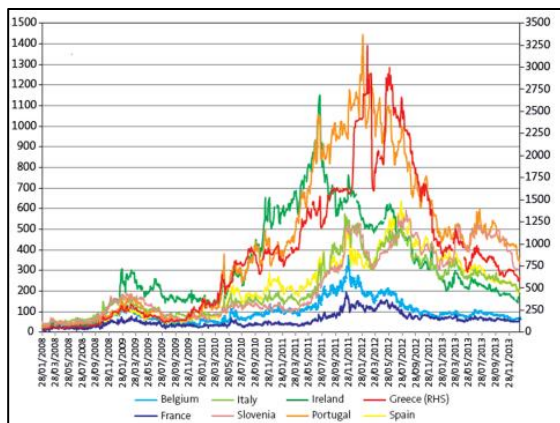
tekortlanden zich moeten financieren op de **kapitaalmarkt stijgen**

Op de primaire markt zien we dat Spanje een hoger risico bevat waardoor je 5% intrest krijgt op de obligaties. Terwijl Duitsland minder risicovol is, krijg je maar 4,5% intrest op de obligaties. Zo zien we dus dat Spaanse schuldterugkeer 50 basispunten hoger is dan Duitsland (Duitsland is kredietwaardiger).

Na een jaar verliezen de investeerders hun vertrouwen in de Spaanse OH waardoor ze hun obligaties op de secundaire markt gaan verkopen. Nu zien we de prijs van de Spaanse obligaties dalen naar €90 waardoor de intrest stijgt naar 5,56% per obligatie (omdat de prijs van de schuld is afgenomen). Door deze daling in vraag naar Spaanse obligaties, zal de vraag naar Duitse obligaties stijgen en dus de prijs stijgen naar €109. Hierdoor zal de intrest op de Duitse obligaties dalen naar 4,13%. Nu is de spread 143 basispunten. Spanje zal problemen krijgen met het verkopen van obligaties op de primaire markt want rente secundaire markt (5,56) > rente primaire markt (5). Dus hieruit volgt dat de rente van de primaire markt zal stijgen naar 5,56%.

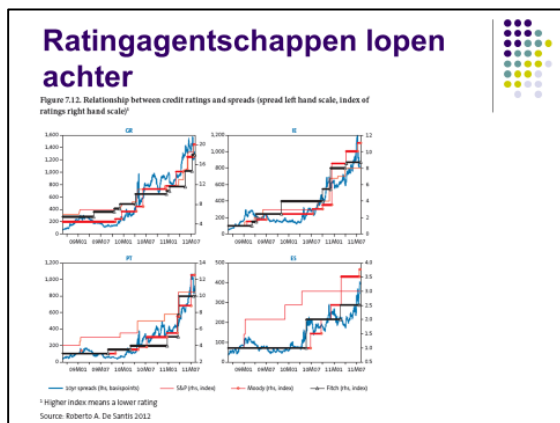

Verband tussen de Net International Investment Position (NIIP) en de Spread
Hoe beter de NIIP, hoe beter de rentevoeten

een spread van 300 → de interest die Ierland moet betalen ligt 3% hoger dan dat wat Duitsland moet betalen

RHS > Right Hand Scale → kijken naar de rechtste Y-as

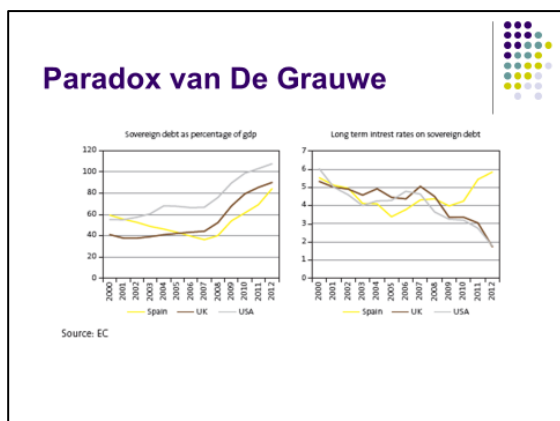

Ratingagentschappen zijn privébedrijven → zij bepalen hoe kredietwaardig je bent en hebben dus een grote impact op welke rente je moet betalen op de financiële markten

Zouden op voorhand moeten kunnen zeggen wie in de problemen zal geraken, maar dit is niet gebeurd

De ratingagentschappen lopen achter waardoor de crisis is kunnen ontstaan. Ze keken niet naar de toekomst of naar de problemen die konden veroorzaakt worden door bepaalde ratings te

geven. Ze waren niet voorzichtig genoeg met hun toxische producten en ratings op staatsobligaties waardoor de crisis onverwachts toesloeg.

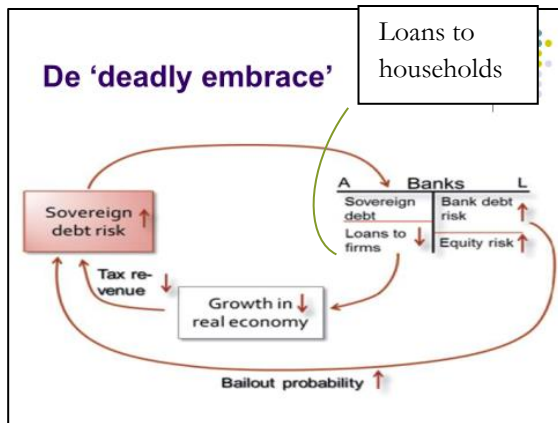

Links: de overheidsschuld als het percentage van het bbp → alle 3 leiden hun schulden stijgen
Rechts: lange termijn rentevoeten op de overheidsschulden → alleen in Spanje zijn de rentevoeten gestegen, voor de andere 2 landen was dit niet het geval

Wat is nu het grote verschil tussen Spanje en VK/VS? – Spanje hanteert de euro, het VK en de VS hanteren nog altijd hun eigen munt (£ en \$) en hebben dus een nationaal monetair beleid. Spanje

heeft dit niet meer, maar een Europees Monetair Beleid. Bij problemen in het VK en de VS zal de Centrale Bank te hulp komen als 'lender of last resort'.

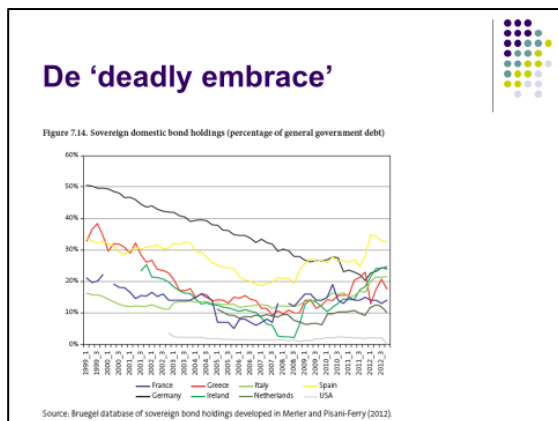
Het verlies van het monetair beleidsinstrument kan dus zeer negatieve kanten hebben.

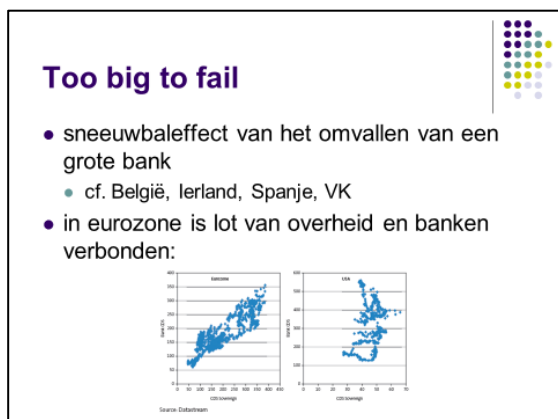
De 'dodelijke' omhelzing van enerzijds de banken en anderzijds de overheid. Banken houden veel overheidsschulden in hun boeken, terwijl overheden degenen zijn die de banken moeten redden als ze bankroet riskeren. Banken zijn tijdens de crisis in veel problemen geraakt waardoor de overheden moesten inspringen en hun schulden dus alsmaar groter werden waardoor banken OH meer leningen moesten toestaan zodat ze uit de schulden zouden raken.

Als banken in de problemen komen doordat de gezinnen of de bedrijven hun leningen niet kunnen terugbetalen, zal dit weerspiegelen op de Passiva-zijde adhv stijging in risico's.

De bailout probability zal stijgen waardoor er een grotere kans bestaat dat de overheid zal moeten tussenkomen om het spaargeld van de gezinnen te 'redden'. Overheden zijn bijna verplicht om banken die op deze manier in de problemen komen, te helpen door vb geld door te schuiven waardoor de overheidsschulden zullen stijgen. De banken hebben dan een groot deel van de overheidsschuld in eigen portefeuille

Buitenlandse banken zijn niet langer bereid om de overheidsschulden 'op zich te nemen' dus moeten eigen banken dit doen en op die manier komt men in de vicieuze cirkel terecht.

CDS (>Credit Default Swaps): verzekeringsinstrumenten tegen dat een debiteur niet langer aan zijn verplichtingen kan voldoen → vooral bij overheidsobligaties voor als een land/bank zou falen

Crisis was niet verwacht

- hoewel er waarschuwingen waren
 - vooral vanuit VS: kosten groter dan voordelen
 - Connolly 1996
- over het algemeen: blindheid voor de gevaren

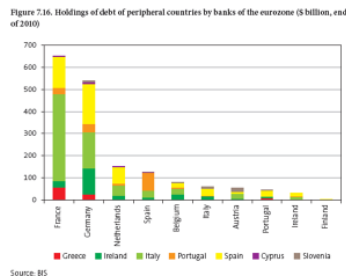
Is het terecht om dit zeggen? – als we kijken naar de rapporten van zoveel jaar voordien, toen de eurozone werd gemaakt, werd er gewezen op deze risico's (vb: Rapport Delors)

Men wist dat men vb moest kijken naar de toestand van de openbare financiën en dit heeft men ook een beetje gedaan.

Wat men ook wist is dat men moest kijken naar het algemeen evenwicht in de economie, maar dit zijn ze een beetje uit het oog verloren

Waarom de euro redden?

- Besmettingsgevaar van bankroet Griekenland

Dit “moest” gebeuren want het bankroet van Griekenland was een besmettingsgevaar voor heel Europa. Het wisselkoersinstrument was supranationaal dus de ECB kon niet zomaar een depreciatie doorvoeren want dan zouden alle andere eurozone landen van deze beslissing afzien. Alle lidstaten dachten lang om Griekenland uit de eurozone te zetten maar dit zou voor te grote kosten zorgen waardoor het dus van groot belang was om Griekenland en de euro te redden.

Waar zitten de schulden van de PIGS? – bij de Franse en Duitse banken

Daarna zijn deze banken begonnen met deze Griekse obligaties kwijt te spelen → Deadly Embrace
Maar als Griekenland ‘failliet’ zou gaan, zou dit een hele grote impact hebben op heel wat andere landen (Spanje, Italië, ...).

Reddingsmechanismes

- In het begin (maart 2010):
 - bilaterale leningen met probleemlanden
 - inmenging IMF
- Later:
 - European Financial Stabilisation Mechanism: € 60 mrd
 - European Financial Stability Facility: € 440 mrd
 - IMF: € 250 mrd
- Oktober 2010, start Oktober 2012:
 - European Stability Mechanism: € 700 mrd

Toen de Eurocrisis is uitgebroken, heeft men dit proberen ‘blussen’ door een geldstroom naar deze landen te creëren.

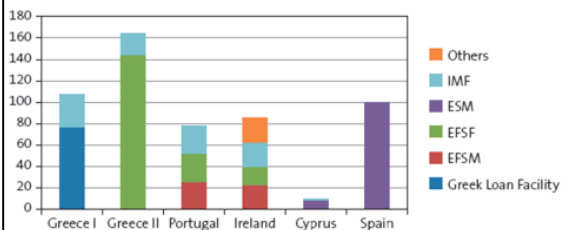
OPGELET: de probleemlanden hebben dit geld geleend met de bedoeling dit op termijn te terug te betalen

ESM

- Kapitaal € 700 mrd, financieringscapaciteit € 500 mrd
- 5 soorten ondersteuning: directe leningen, leningen voor herkapitalisering banken, faciliteiten om overheidsobligaties te kopen op primaire en secundaire markt, kredietlijnen
- Voorwaarden!: 'Economische Aanpassingsprogramma's' om begrotingsduurzaamheid te herstellen en structurele hervormingen door te voeren

Onder voorwaarde dat men het monetair beleid aanpast → groot punt van discussie

Figure 7.17. Financial assistance in the euro area¹ (€ billion)

¹ The second adjustment programme for Greece included the non-disbursed amount of the first programme. Ireland also benefitted from bilateral support from the United Kingdom (£ 3.8 billion), Sweden (€ 0.6 billion) and Denmark (€ 0.4 billion) as well as from an Irish contribution through the Treasury cash buffer and investments of the National Pension Reserve Funds. Support for Spain goes to the 'Fondo de Reestructuración Ordenada Bancaria' (FROB) and is then channelled to the financial institutions in need of recapitalisation.

Source: EC

Table 3: Loans to Greece from the euro-area and the IMF (€ billion)

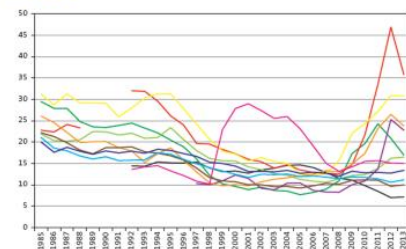
	Euro-area	IMF	Total	Cumulative total
First economic adjustment programme	52.9	20.1	73.0	70.3
Second economic adjustment programme	130.9	12.0	142.9	215.9
Third economic adjustment programme	86.0	-	86.0	301.9
Reimbursements during the second programme ¹⁴		- 13.1	- 13.1	288.8
Reimbursements during the third programme		- 10.4	- 10.4	278.4
Net total at the end of August 2018	269.8	8.6	278.4	

Source: [Colasanti 2018](#)

Andere risicolanden

- Slovenië
- Italië: geen groei sinds 1999

Impact eurocrisis: 'misery index'

¹ The misery index is the sum of the long term nominal interest rates and the unemployment rates minus the year-on-year real GDP growth rate.

Source: EC and own calculations

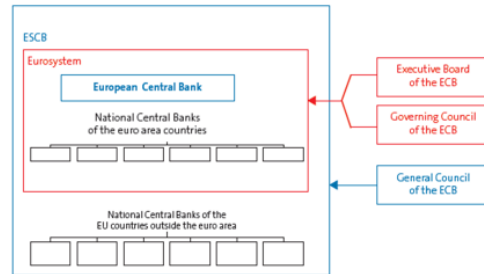
We zijn nog niet af van de risico's voor een nieuwe crisis → andere risicolanden

Hoofdstuk 8: Monetair beleid in de Eurozone

Inhoud

- **Structuur van EU monetair beleid**
 - Institutioneel
 - Mandaat prijsstabiliteit
 - Tweepijlerstrategie
 - Onafhankelijkheid en accountability
- EU monetair beleid toegepast
- Het EU monetair beleid tijdens de crisis

ESCB en het Eurosysteem

ESCB (>Europees Stelsel van Centrale Banken) hier zitten alle lidstaten in (ook de niet eurolanden). De ESCB heeft geen wettelijke persoonlijkheid, maar de ECB en de NCBs (Nationale Centrale Banken) zijn de wettelijke personen. De niet eurolanden hebben niet de bevoegdheid voor de kernfuncties.

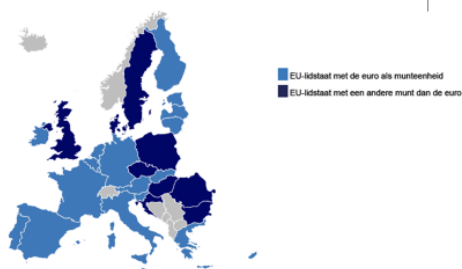
Basistaken van het Eurosysteem:

- Bepalen en uitvoeren van het monetair beleid van de eurozone
- Het verrichten van valutamarktoperaties
- Het aanhouden en beheren vd officiële reserves vd LS vd eurozone
- Bevorderen vd werking vh betalingssysteem

ECB gezeteld in Frankfurt maakt deel uit van enerzijds het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) en anderzijds het Eurosysteem

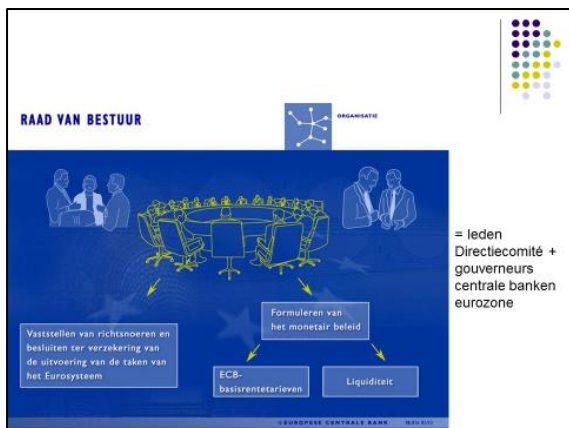
- ESCB: de ECB en het geheel van centrale banken van de lidstaten van Europa
- Eurosysteem: de ECB en de centrale banken van de lidstaten van de Eurozone → houdt zich bezig met de euro

ESCB en het Eurosysteem

DE FUNDAMENTELE TAKEN VAN HET EUROSISTEEM

Raad van Bestuur (>Governing council) → Bestaat uit 6 leden vd Executive Board en de gouverneurs vd nationale CB vd Eurozone

Hoofdtak: formuleren vh monetair beleid

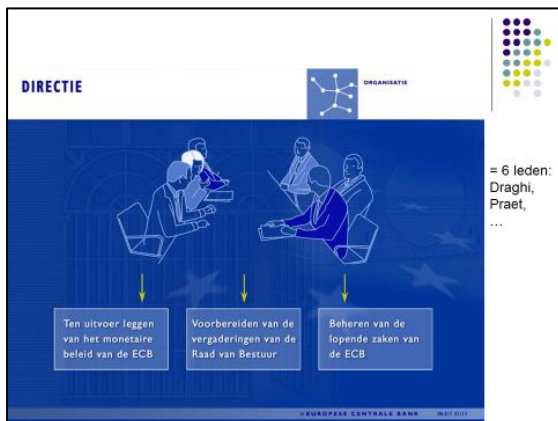
De leden moeten beslissen in belang van de eurozone

Rotatiesysteem:

- > 18 leden (gouverneurs en NCB presidenten) → RvB behoud stemrecht (3 stemrechten) en de NCB gouverneurs stemrecht beperkt tot 15.
- 19 tot 21 leden: 2 stemgroepen → 1ste: 5 NCB gouverneurs met meeste aandelen in eurozone + 4stemrechten; 2de: alle andere NCB gouverneurs + 11 stemrechten
- > 22 leden → 3de groep creëren.

2 keer per maand samenkomen:

- 1ste vergadering: beslissingen monetair beleid + evaluaties vd economische en monetaire ontwikkeling
- 2de vergadering: problemen oplossen die te maken hebben met de andere verantwoordelijkheden vd ECB en het Eurosysteem

Directie → bestaat uit 6 leden (allemaal met erkende reputatie en ervaring in monetaire en bankenmaterie)

Taak: dagelijkse beslissingen maken, reageren op veranderingen in de monetaire en kapitaalmarkten

Comités → hebben de voorbereidende taak zodat de vergaderingen vh Eurosysteem vlotter kunnen verlopen en alle data en info kunnen verkrijgen van deze comités

Inhoud

- Structuur van EU monetair beleid
 - Institutioneel
 - **Mandaat prijsstabiliteit**
 - Tweepijlerstrategie
 - Onafhankelijkheid en accountability
- EU monetair beleid toegepast
- Het EU monetair beleid tijdens de crisis

Mandaat ECB: artikel 127 VwEU

- Het *hoofddoel* van het ESCB is het handhaven van *prijsstabiliteit*.
- Onverminderd het doel van prijsstabiliteit *ondersteunt het ESCB het algemene economische beleid* in de Unie teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de in artikel 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie omschreven doelstellingen van de Unie.

Wat moet de ECB, het Eurosysteem doen?

*De ECB moet zich in de eerste plaats bezighouden met het stabiliseren van de prijzen

*Overminderd (naast het hoofddoel) moet de ECB het algemeen economisch beleid ondersteunen
→ de ECB mag ook wel eens kijken naar de groei en de werkloosheid

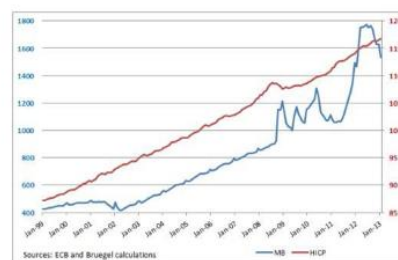
Bij de FED is dit niet het geval → moet zowel de prijsstabiliteit als de groei en de werkloosheid in de gaten houden in even belangrijke mate. Het is zeer

uniek in de wereld dat de ECB zich in eerste plaats moet bezighouden met de prijsstabiliteit.

Waarom prijsstabiliteit?

- KT: positief verband tussen monetaire expansie en inflatie/groei
- LT: geen verband tussen inflatie en reële groei:
 - Monetair beleid heeft geen duurzame invloed op groei: 'lange termijn neutraliteit van het geld'
 - Wel op algemeen prijspeil/inflatie
- Conclusie: voortdurende schommelingen in inflatie hebben geen zin

Verband tussen Δ geldbasis en Δ prijzen

Verband prijsstabiliteit en groei

- Reële schokken aan vraag/aanbodkant hebben invloed op inflatie
- Inflatie kan uit de hand lopen
- Conclusie: centrale bank moet dit in de gaten houden om inflatieverwachtingen niet uit de hand te laten lopen

Hebben we liever een lage of hoge inflatie? – de ECB moet eigenlijk proberen de inflatie in stand te houden tegen de 2%

Reële schokken aan de vraag/aanbodzijde hebben een invloed op de inflatie. Als dit niet wordt bestreden dan kan de inflatie uit de hand lopen. Daarom heeft de ECB ingegrepen zodat zij de inflatie kunnen stabiliseren en zo in de hand houden. De inflatieverwachtingen zijn cruciaal voor prijsstellingen van bedrijven en arbeiders.

Verdere voordelen prijsstabiliteit

- Teveel inflatie kan voor politieke en sociale instabiliteit zorgen
- Relatieve prijsvariëaties worden niet gemaskeerd door algemene prijsveranderingen
- Premies voor inflatierisico's in rentevoeten zijn minder nodig

Tijdsinconsistentie

- Belang van credibiliteit van centrale bank voor LT prijsstabiliteit
- Credibiliteit enkel als
 - er niet nog andere doelstellingen zijn voor centrale bank
 - centrale bank onafhankelijk is van regering

In de CB is het van belang dat de credibiliteit/geloofwaardigheid goed is zodat de markten vertrouwen hebben in u vooraleer ze LT prijsstabiliteit kunnen invoeren. Als er geen vertrouwen is dan zullen de mensen de CB meer in de gaten gaan houden met wat hun plannen zijn op KT, bv. inflatie gaat stijgen dan gaan de mensen prijzen gaan aanpassen en de lonen gaan ook worden aangepast. De CB moet onafhankelijk zijn vd OH omdat overheid meestal kijkt op KT terwijl de CB moet kijken op LT.

Vertaling naar regels voor ECB-ESCB!!

- **prijsstabiliteit** is in principe enige doelstelling ECB
- in bijkomende orde: werkgelegenheid en groei
- probleem van de credibiliteit : op te lossen via **onafhankelijkheid** van de centrale bank

Doelstelling prijsstabiliteit

- HICP
- minder, maar dichtbij 2 % per jaar
- op MLT

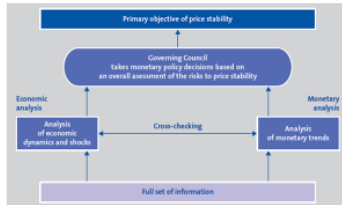
Inhoud

- Structuur van EU monetair beleid
 - Institutioneel
 - Mandaat prijsstabiliteit
 - **Tweepijlerstrategie**
 - Onafhankelijkheid en accountability
- EU monetair beleid toegepast
- Het EU monetair beleid tijdens de crisis

Instrumentarium ECB

- Economische analyse: onderzoek indicatoren zoals prijzen, activiteit, wisselkoersen, arbeidsmarkt, vooruitzichten, ... KT - MLT
- Monetaire analyse (gebaseerd op $MxV=P \times Q$) : o.a. groei M3 (M3 = chartaal geld + KT-tegoeden op MFI's) LT

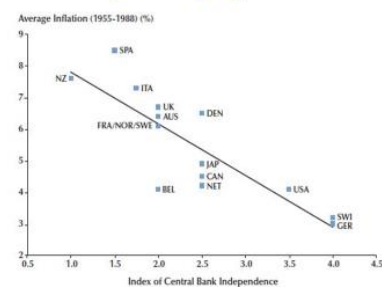
Strategie die ze moet ontwikkelen: hoe weet de ECB wat ze moet doen?

→ steunt op 2 pijlers: de economische analyse en de monetaire analyse

Inhoud

- Structuur van EU monetair beleid
 - Institutioneel
 - Mandaat prijsstabiliteit
 - Tweepijlerstrategie
 - Onafhankelijkheid en accountability
- EU monetair beleid toegepast
- Het EU monetair beleid tijdens de crisis

Verband onafhankelijkheid/prijsstabiliteit

NOTE: Derived from Alesina and Summers (1993).

Onafhankelijkheid van de centrale bank leidt tot lagere inflatie

Onafhankelijkheid ECB-ESCB

- autonoom personeelsbeleid
- financiële autonomie
- beleidsautonomie

Autonoom personeelsbeleid:

*RvB= gouverneurs NCB + directie

*Directie: aangesteld door Europese Raad, op voordracht van Raad v Ministers, na consultatie Parlement en RvB, periode van 8 jaar en eenmalig

Financiële autonomie:

*De ECB kan niet gedwongen worden om overheidstekorten in LS uit te kopen

*ECB heeft eigen budget en het kapitaal ingetekend en betaald door NCBs vd eurozone

Beleidsautonomie:

*Art. 7 van het protocol over het statuut vh ESCB en ECB: de ECB of NCB zullen geen beslissingen van gemeenschappelijke instituties of organen, van elke overheid, aannemen.

*Alle instrumenten en bevoegdheden vd ECB mogen gelijk wanneer autonoom worden gebruikt

Financiële autonomie

- monetaire financiering is uitgesloten (???? zie verder)
- dus : ECB kan bijna niet gedwongen worden om overheidstekorten in lidstaten uit te kopen (zie verder)

Personeel

- raad van bestuur = gouverneurs centrale banken + directie
- directie
 - aangesteld door Europese Raad
 - op voordracht van de Raad van Ministers
 - na consultatie Parlement en raad van bestuur
 - periode van 8 jaar, eenmalig

Monetaire financiering: overheid die vraagt om geld te krijgen van de ECB om schulden terug te betalen

Beleidsautonomie

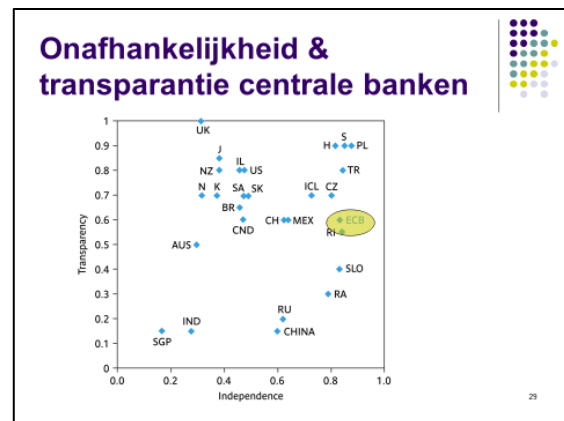
"Neither the ECB nor a national central bank nor any member of their decision making bodies shall seek or take instructions from community institutions or bodies, from any government of a member state or from any other body."

(art. 130 VwEU)

Onafhankelijkheid vs accountability

- ECB heeft grote impact op gezinnen en bedrijven!
 - Koopkracht
 - Leningskost
 - Opbrengst spaarcenten
 - Concurrentiepositie bedrijven
- ECB kan niet weggestemd worden
- Oplossing
 - Duidelijke doelstelling voor ECB: prijsstabiliteit!
 - Verantwoordingsplicht

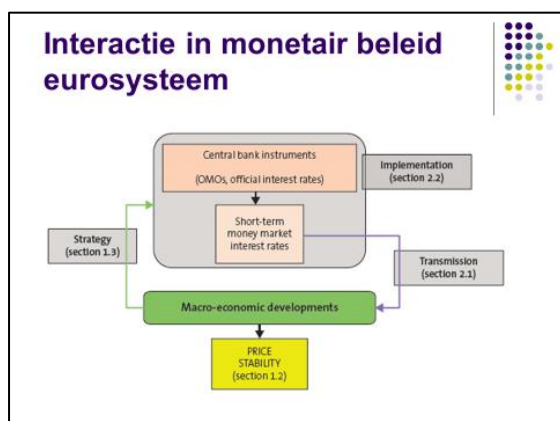
De leden van de ECB kunnen niet weggestemd worden dus wekt dit wel heel wat verantwoordelijkheid op

Om de zoveel weken wordt een persconferentie gegeven waarin wordt uitgelegd wat er zal gebeuren, wat de plannen zijn.

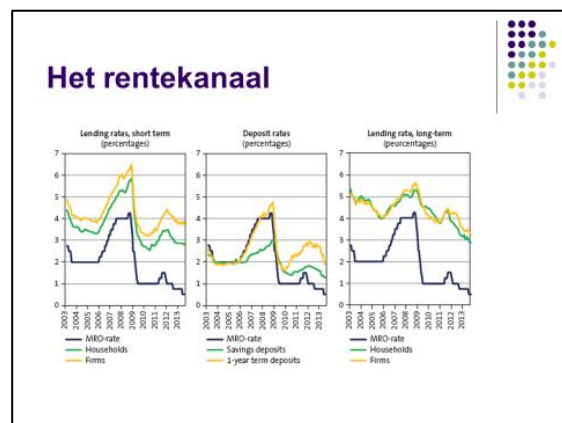
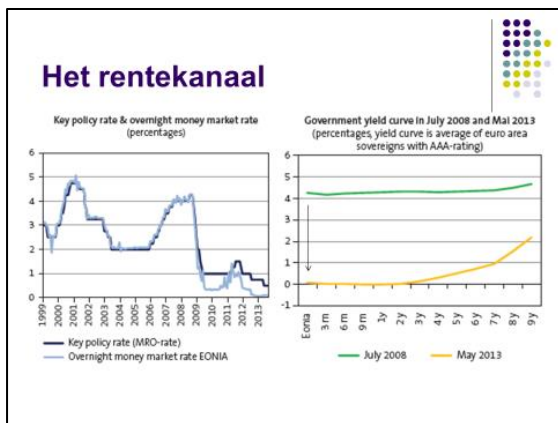
Op de grafiek zien we een vergelijking van de onafhankelijkheid en de transparantie (>een deel van de accountability)

→ Hoe onafhankelijk zijn de Centrale Banken (x-as) en hoe transparant zijn ze (y-as)

Prijsstabiliteit is de doelstelling en dit doet men adhv een aantal instrumenten: OMO's en de interestvoet

Strategie: 2 pijlers → monetaire analyse en economische analyse

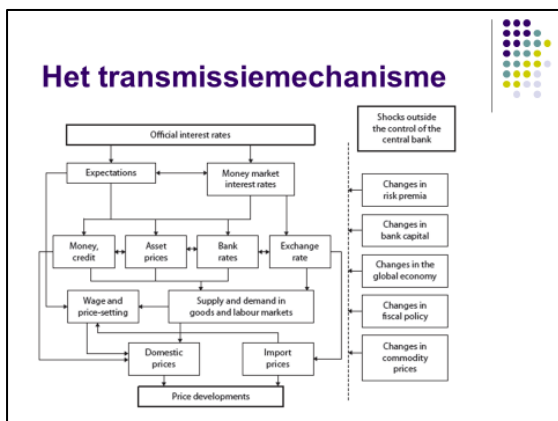

EONIA >overnight money → de markt waar de dagelijkse overschotten en tekorten terechtkomen
= de interbankenmarkt

Intrest is een belangrijk aspect in het corrigeren van de economie. Een afname vh rentebeleid zorgt voor een toename van de economie (>aanzwengelen van de economie door lage rentevoeten). Intrest op leningen verlaagt waardoor investeringen en consumptie zullen stijgen, dit ook doordat de intrest op spaarboekjes kleiner is. Deze beslissing zorgt voor een verandering in de aggregatieve vraag, prijsbepalingen en inflatie.

De verandering vd nominale rente heeft een impact op de reële rente, deze rente heeft de meeste impact op de investeringen en de consumptie. Door vaste prijzen zal de verandering van nominale rente te vertalen zijn in een verandering in reële rente.

De kortetermijnrente omzetten naar lange termijn rente gebeurt via de hypothese vd verwachtingen. Dwz dat de langetermijnrente het gemiddelde is van de verwachte toekomstige kortetermijnrentes.

De officiële renteveranderingen beïnvloeden direct de verwachtingen en indirect de geldmarktrente (interbancaire rente). De verwachtingen beïnvloeden de toekomstige rentes (LT rente) en de toekomstige inflatie (die op zijn beurt zorgt door de totstandkoming vd prijzen →toename prijzen bij angst voor hogere inflatie of afname prijzen bij angst voor lagere inflatie).

De geldmarktrenten beïnvloeden de wisselkoersen en de beurskoersen (aandelenprijzen).

Wisselkoersen beïnvloeden direct de inflatie en de

investeringen op LT-handelsbeslissingen.

Aggregatieve vraag > aggregatief aanbod → prijzen stijgen. Veranderingen aggregatieve vraag leidt tot nauwere of lossere omstandigheden in arbeids- en intermediaire markt (→ verandering in prijzen en lonen).

Beleidsrentes kan de marginale kost voor financiering vd bank anders beïnvloeden, afhankelijk vh niveau vd bank zijn eigen middelen of het bankkapitaal.

Lage rente zorgt voor een boost in de aandeelbeurzen en maakt het interessanter om meer risico te nemen. Deze 2 effecten leiden in de banken tot verzachtende regels rond leningen → creëren van bubbels

De rentevoeten hebben ook invloed op de wisselkoersen > de munt zal relatief minder interessant worden om in te beleggen

Inhoud

- Structuur van EU monetair beleid
- EU monetair beleid toegepast
 - Transmissie
 - Operationeel kader
- Het EU monetair beleid tijdens de crisis

Geconsolideerde weekstaat Eurosysteem 13/04/2018

Activa (EUR miljarden)	Stand	Verandering op vorige week	Passiva (EUR miljarden)	Stand	Verandering op vorige week
1. Geld en gederfingen	274,112	0	1. Bankbiljetten in omloop	1,109,529	-1,814
2. Verplichtingen op rekening van het Eurosysteem, luidende in vreemde valuta	294,807	-2,389	2. Verplichtingen aan kredietinstellingen in het Eurosysteem in het Eurosysteem luidende in euro luidende monetaire instrumenten	1,994,348	9,152
2.1. Verplichtingen op het CBP	68,517	-13	2.1. Betalingen op rekening van het Eurosysteem luidende in euro luidende monetaire instrumenten	1,311,279	12,739
2.2. Tegengestelde krediet en leningen in effecten, andere leningen en andere activa	226,290	-2,396	2.2. Deposito's	682,949	-1,435
3. Verplichtingen op rekening van het Eurosysteem, luidende in de nationale valuta	29,402	2,764	2.3. Overige verplichtingen	0	0
4. Verplichtingen op rekening van het Eurosysteem, luidende in euro	13,300	173	2.4. Overige verplichtingen	0	0
4.1. Tegengestelde krediet, leningen in effecten en leningen	13,300	173	2.5. Deposito's van kredietinstellingen	20	-152
4.2. Verplichtingen uit hoofde van de CBP (kredietinstellingen)	0	0	3. Overige verplichtingen aan kredietinstellingen van het Eurosysteem, luidende in euro	8,078	-15,541
5. Kredietinstellingen aan kredietinstellingen in het Eurosysteem luidende in euro luidende monetaire instrumenten	101,548	-13	4. Overige verplichtingen	0	0
5.1. Kredietinstellingen aan kredietinstellingen	1,076	154	5. Verplichtingen aan overige instellingen van het Eurosysteem, luidende in euro	370,113	14,390
5.2. Langlopende herfinancieringsoperaties	179,314	0	5.1. Overige	344,747	14,724
5.3. Financieringsoperaties met wederomkoop	0	0	5.2. Overige verplichtingen	125,366	-134
5.4. Structuurde instrumenten met wederomkoop	0	0	6. Verplichtingen aan niet-instellingen van het Eurosysteem, luidende in euro	227,284	-1,349
5.5. Ruil van instrumenten	90	0	6.1. Verplichtingen aan instellingen van het Eurosysteem, luidende in vreemde valuta	6,889	471
5.6. Krediet uit hoofde van leningen	0	0	6.2. Verplichtingen aan niet-instellingen van het Eurosysteem, luidende in vreemde valuta	12,433	683
6. Overige verplichtingen op kredietinstellingen in het Eurosysteem, luidende in euro	47,386	2,478	7. Verplichtingen aan niet-instellingen van het Eurosysteem, luidende in de nationale valuta	0	0
7. Overige verplichtingen aan instellingen van het Eurosysteem, luidende in euro	2,752,786	19,275	8.1. Deposito's, leningen en andere verplichtingen	12,433	683
7.1. Nieuw monetaire instrumenten (langlopende effecten)	2,482,220	11,814	8.2. Verplichtingen uit hoofde van de CBP (kredietinstellingen)	0	0
7.2. Overige effecten	270,566	100	9. Tegengestelde met instellingen zijden verhoudingen in het CBP	34,880	0
8. Overige activa	24,608	0	10. Overige passiva	227,078	2,564
9. Overige activa	24,608	0	11. Herfinancieringsoperaties	201,188	0
Totaal activa	4,548,113	76,890	12. Kapitaal en reserves	104,327	0
			Totaal passiva	4,548,113	76,890

Balans eurosysteem

Assets (liquidity providing)	Liabilities (liquidity absorbing)
Autonomous liquidity factors	Autonomous liquidity factors
Net foreign assets	Banknotes in circulation
Domestic assets	
Monetary policy instruments	Monetary policy instruments
Open market operations	Current account holdings (CA)
	Reserve requirements (RR)
	Absorbing operations
	Deposit facility

Note 1: MRO = main refinancing operations, LTRO = longer-term refinancing operations, FTO = fine-tuning operations, SMP = Securities Markets Programme, CBPP = Covered Bond Purchasing Programme, FTD = fixed-term deposits

Note 2: balance sheet items in red constitute the liquidity need, balance sheet items in green constitute the liquidity supply (net) and balance sheet items in blue form the liquidity surplus or deficit.

Kijken in de ppt!!

Activa > liquiditeit stimulerend

Passiva > liquiditeit absorberend

Autonome liquiditeitsfactoren (bepalen het monetair beleid vd CB):

Deze worden bepaald door publiek gedrag of institutionele regelingen (hier heeft het monetair beleid geen invloed op)

Minimum reserveverplichtingen (RR): reservebasis * reserveratio (normaal 2%, sinds jan 2012 1%)
 Het verzekert dat de ECB de leider is in de monetaire markt want de banken zijn afhankelijk vd openmarktoperaties (OMO) vd CB. (Deze reserveverplichtingen zorgen voor een verhoogde herfinancieringsnood, wat leidt tot het verbeteren vd efficiëntie voor het sturen vd rente door de CB)

Current account holdings above RR:

De lopende rekening van banken wordt vergoed tot op het niveau vd reserveverplichtingen, zodat het systeem v reserveverplichtingen geen extra kosten of belastingen oplegt op de bancaire sector. De overmaat vd reserveverplichtingen is excess reserve. Het excess reserve wordt niet vergoed dus is dit een kost voor de bank daarom dat ze het op een depositofaciliteit gaan storten (interest wordt betaald).

Openmarktoperaties:

Tot de crisis was er een structurele liquiditeitsnood. Bankbiljetten in omloop + RR > autonome liquiditeitsfactoren, dus het Eurosysteem gaf geld via OMO's (stuurt het EONIA). De OMO's werden gegeven door de CB waarbij de banken na afgesproken periode alles terugbetalen. Elke bank van een lid vd Eurozone heeft de mogelijkheid zich openbaar in te schrijven voor een bepaald bedrag, dit bedrag is afhankelijk vd rente die de banken aanbieden te betalen. De banken moeten wel onderpand voorzien (obligaties).

Permanente faciliteiten (standing facilities); 2 functies:

- Depositofaciliteiten is faciliteit waar je je liquiditeit surplus kan storten (als de bank geld overheeft op het einde van de dag en er geen 'tegenhanger' wordt gevonden op de bankenmarkt). We hebben ook de marginale leningsfaciliteiten waar je tot de volgende ochtend leningen kan aanvragen (indien er een tekort is en er geen 'tegenhanger' wordt gevonden op de bankenmarkt). Er is een hoge intrest op de leningen als er liquiditeitstekort is (op einde vd dag) of er is een lage intrest op deposito als er een liquiditeitsoverschot is (op einde vd dag).
- Faciliteit handelt als strook die de min en max EONIA instelt.

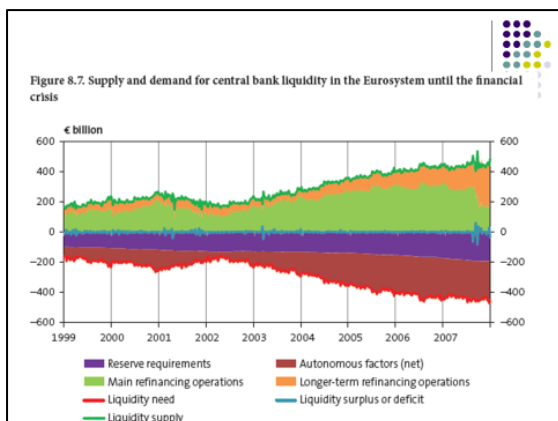
Monetair beleid in normale tijden

bankbiljetten en reserveverplichtingen
(liquiditeitsabsorberend)

>

autonome activa (liquiditeitsverstrekend)

- -> structureel liquiditeitstekort voor banken
- ECB verstrekt via openmarktoperaties deze mankerende liquiditeiten, vooral via basisherfinancieringstransacties

Hier zien we dat het Eurosysteem, de banken altijd genoeg hadden voorzien om hun tekorten te voeden of overschotten te parkeren. Het Eurosysteem wenst om een evenwicht te behalen tussen aanbod en vraag in 1 maand.

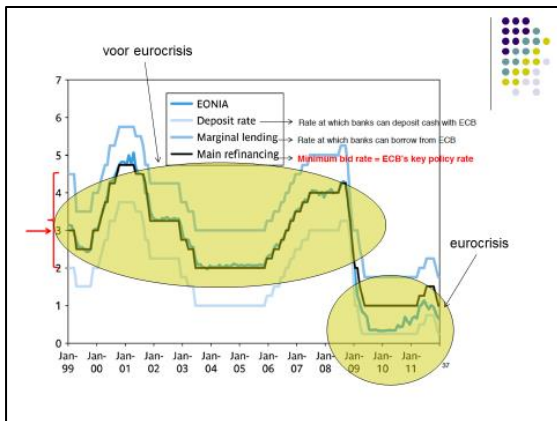
*De OMO's sturen de geldmarktrente.

*Het rentebeleid beïnvloed reële economie, inflatie en geldaanbod.

*De CB beïnvloed dit door de geldbasis (circulatie bankbiljetten + CA holdings) aan te pakken.

Basisherfinancieringstransacties → de banken met een synchronisch liquiditeitsprobleem kunnen dit aanvullen door geld te lenen bij de ECB voor 1 week (op KT) als het gaat over MRO's

Zwarte lijn: rentevoet die de ECB heeft vastgelegd voor de basisfinanciering

De bovenste lijn: de marginal lending > de rentevoet die door de ECB wordt vastgelegd waartegen banken kunnen lenen op het einde van de dag om de boeken te doen kloppen

Indien een bank met de overschot zit, krijgen ze een lagere rentevoet om dit geld te plaatsen.

Inhoud

- Structuur van EU monetair beleid
- EU monetair beleid toegepast
- **Het EU monetair beleid tijdens de crisis**
 - Liquiditeitsprobleem
 - Scheidingsprincipe
 - Uitgebreide kredietondersteuning
 - SMP
 - 'deadly embrace'
 - OMT
 - QE

Op dit moment zitten we nog altijd niet in normale tijden → 'naschokken' van de crisis

Interbankenmarkt droogt op

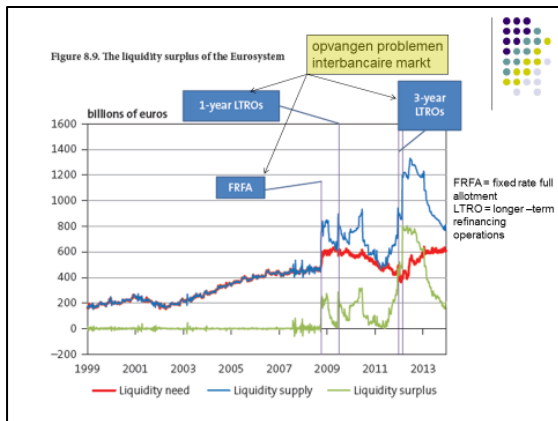
Banken vertrouwen elkaar niet meer > groot probleem! → De banken willen de 'overnight money' ook niet meer onderling regelen aan de EONIA. Wat moest er gebeuren met een bank die niet meer terecht kon op de interbancaire markt? → De ECB kwam met de 'shit' te zitten.

Er kwam dus een grote noodzaak aan de hulp van de ECB

Banken lenen niet meer aan private sector

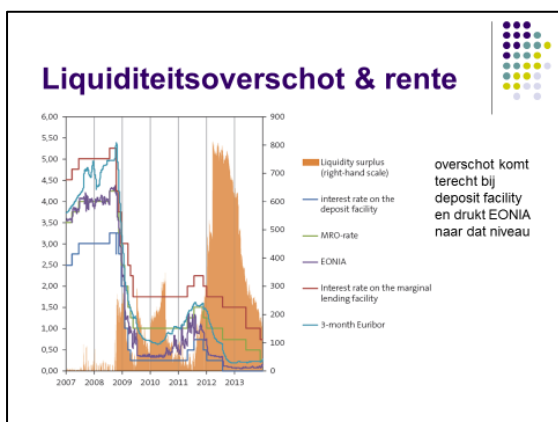
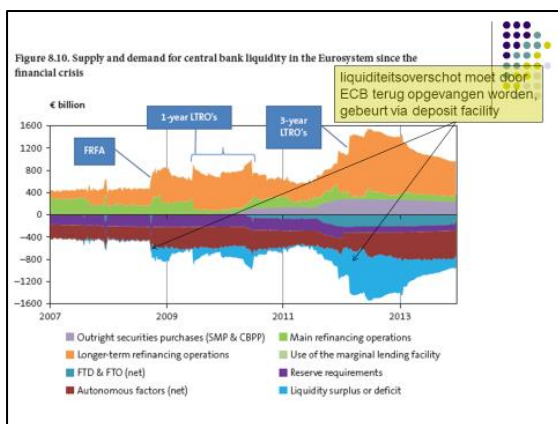
De banken wouden ook niet meer lenen aan de bedrijven en aan de gezinnen

Tot +/- 2009 zaten we in het normale systeem → de vraag naar liquiditeit was gelijklopend met het aanbod

Maar door de eurocrisis was dit niet meer het geval en dus nood aan de ECB → aanbod > vraag

Liquiditeit surplus = verschil tussen het aanbod en de vraag

Tot voor de crisis zat de EONIA in de beurt van de 'policyrate', vanaf de crisis verandert dit

De link met de MRO is door de crisis mi of meer verbroken en dit is geen goede zaak.

Inhoud

- Structuur van EU monetair beleid
- EU monetair beleid toegepast
- Het EU monetair beleid tijdens de crisis
 - Liquiditeitsprobleem
 - **Scheidingsprincipe**
 - Uitgebreide kredietondersteuning
 - SMP
 - 'deadly embrace'
 - OMT
 - QE

Het scheidingsprincipe

- Scheiding tussen monetair beleid en liquiditeitsbeheer:
 - Monetair beleid via rentevoeten, cf. verband rente op basisherfinancieringstransacties en EONIA
 - Liquiditeitsbeheer na oktober 2008:
 - instorting interbancaire markt
 - banken gingen liquiditeiten halen bij ECB
 - scheiding moeilijker

Inhoud

- Structuur van EU monetair beleid
- EU monetair beleid toegepast
- Het EU monetair beleid tijdens de crisis
 - Liquiditeitsprobleem
 - Scheidingsprincipe
 - Uitgebreide kredietondersteuning
 - SMP
 - 'deadly embrace'
 - OMT
 - QE

BIJZONDERE MONETAIRE-BELEIDSINSTRUMENTEN

MONETAIR BELEID

Doel

- Het in stand houden/herstellen van het transmissiemechanisme van het monetair beleid.

Instrumenten

- Liquiditeitsverschaffing door middel van vaste-rentetenders met volledige toewijzing → **FRFA**
- Uitbreiding van de lijst activa die voor gebruik als onderpand in aanmerking komen
- Langerlopende liquiditeitsverschaffing → **LTRO**
- Liquiditeitsverschaffing in vreemde valuta's
- Veranderingen in de vereiste reserveratio
- Rechtstreekse aankopen van specifieke schuldbewijzen

Het operationele kader van de ECB is zeer flexibel, zodat het met onvoorziene omstandigheden kan omgaan.

EUROPESE CENTRALE BANK
MAR 2013

Sinds de crisis zijn er ook **bijzondere** beleidsinstrumenten om de banken te kunnen redden

Instrumenten:

- Vaste rentevoeten met volledig toewijzing:
 - Banken konden alle liquiditeit vragen dat ze wouden aan MRO-rente
 - Wantrouwen op de interbancaire markt zorgt ervoor dat de ECB de bemiddelingstaak op zich moet nemen voor deze sector
- Er worden nu ook onderpand voorzien aan lagere kwaliteit zodat de banken in de crisis toch nog kunnen lenen vd ECB.
- Een langere terugbetalingsperiode op de OMO's zodat de banken moed hebben om krediet te blijven voorzien aan de reële economie.
- De Centrale Banken (6: bank van Canada, England, Japan, Zwitserland, ECB, Federal Reserve) mogen zich internationaal opstellen, ze mogen aan elke bank van (enkel deze verschillende muntsoorten) geld voorzien. Zo kan men te internationale spanning verminderen.
- Verplichtingen op reserves versoepelen.
- Ze kopen rechtstreeks obligaties aan vd banken, zodat deze banken af zijn van deze risicovolle obligaties van risicovolle OH.

ELA (emergency liquidity assistance) voor banken die geen of weinig onderpand hebben maar wel zeer hoge liquiditeitsnood hebben (geen deel van kredietondersteuning)

Inhoud

- Structuur van EU monetair beleid
- EU monetair beleid toegepast
- Het EU monetair beleid tijdens de crisis
 - Liquiditeitsprobleem
 - Scheidingsprincipe
 - Uitgebreide kredietondersteuning
 - **SMP**
 - 'deadly embrace'
 - OMT
 - QE

Securities Market Programme

- SMP als reactie op schulden crisis
- Normaliter geen hulp van ECB aan overheden van eurozone in schuldproblemen
- SMP doet het via secundaire markt: op het randje
- Argument ECB: SMP zou transmissiesysteem herstellen →

Deadly embrace: problemen van de banken worden gekoppeld aan de problemen van de overheden

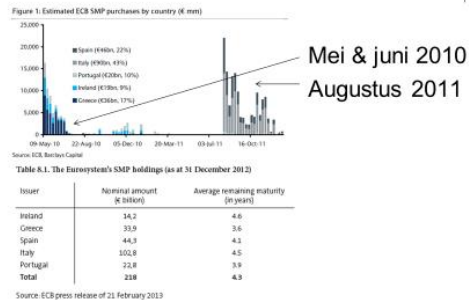
Dus ook de overheden moesten geld vinden om hun schulden te herfinancieren op KT → heikel punt want in het kader van de onafhankelijkheid van de ECB mag de ECB overheden niet te hulp schieten door geld bij te drukken (Nationale Centrale Banken kunnen dit wel maar bij de vorming van de eurozone is dit verboden)

Oplossing: SMP als reactie op de schulden crisis zodat er een zekerheid was voor de instituten dat er nauwelijks of geen zware faillissementen zouden komen → obligaties opgekocht van de landen in nood (PIGS landen) waardoor er dus een derde speler op deze markt kwam, met als gevolg dat er extra vraag wordt gecreëerd zodat de prijs van de obligaties stijgt en de rentevoeten dalen. Dit leidt ertoe dat deze overheden weer konden meespelen op de interne markt.

SMP & transmissie: 3 kanalen

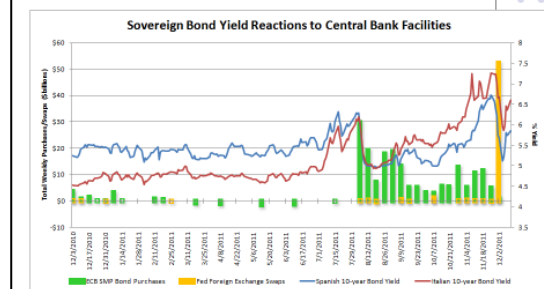
- Prijskanaal, meer bepaald rentevoeten:
 - rente op overheidsschuld als anker in vele landen
 - schulden crisis doet deze rente stijgen en trekt rente voor gezinnen en bedrijven mee op, ongeacht korte termijn rente
- Liquiditeitskanaal:
 - overheidsobligaties als onderpand voor interbancaire operaties
 - dalende koersen leiden tot nood aan meer onderpand
- Balanskanaal:
 - banken zijn belangrijke houders van overheidsschuld
 - dalende koersen leiden tot verliezen voor banken
 - ze lenen minder aan gezinnen en bedrijven

SMP: twee koopsessies

SMP: slechts tijdelijk effect

- Spreads daalden
- Na korte tijd stegen ze evenwel weer:
 - moeilijkheden met transparantie: juiste intenties ECB konden niet meegedeeld worden
 - link met transmissie moeilijk uit te leggen
 - geen voorwaarden voor overheden wiens schuld werd opgekocht: moral hazard (cf. Italië & Griekenland)

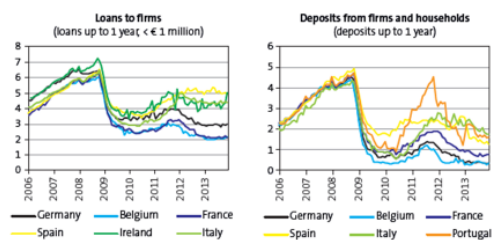
Inhoud

- Structuur van EU monetair beleid
- EU monetair beleid toegepast
- Het EU monetair beleid tijdens de crisis
 - Liquiditeitsprobleem
 - Scheidingsprincipe
 - Uitgebreide kredietondersteuning
 - SMP
 - 'deadly embrace'
 - OMT
 - QE

'Deadly embrace'

- Cf. hoofdstukken 6 (financiële integratie) & 7 (viciëuze cirkel)
- Wederzijdse beïnvloeding
 - overheden met schulden als gevolg reddingsoperaties voor banken
 - banken hebben veel van deze schuld in portefeuille
 - leidde tot neerwaartse spiraal, vooral in PIGS
- Deze link leidde dan weer tot minder kredietverlening aan bedrijven en gezinnen en slechte transmissie →

Figure 8.13. Impaired interest rate transmission

Antwoord ECB

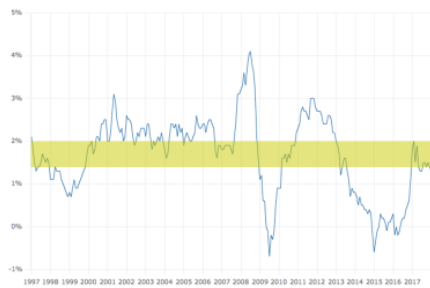
- Vooral langerlopende herfinancieringsoperaties (cf supra)
- Outright Monetary Transactions (OMT)
 - opnieuw interventie op secundaire markt overheidsobligaties
 - op basis van voorwaarden voor overheden waarvan schuld zou opgekocht worden
 - aankondigingseffect in juli 2012 was al voldoende (Draghi: 'whatever it takes')

De ECB heeft gereageerd door er extra geld in te gooien en door een soort OMT *bis* > dit is eigenlijk nooit gebruikt omdat hij gezegd heeft dat hij er iets aan ging doen, zijn de rentevoeten beginnen dalen.

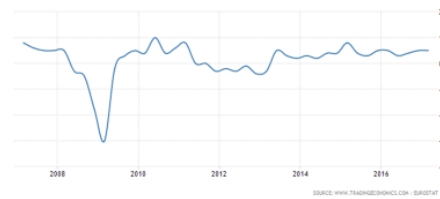
Forward guidance

- nieuw sinds juli 2013
- voordien: commentaar ECB over beleidsrente beperkte zich tot periode tot volgende vergadering RvB
- ECB geeft nu inzicht in LT-bedoelingen
- reduceren van onzekerheid bij economische actoren

Resultaat monetair beleid: verloop inflatie in eurozone

Maar : zwakke bbp-groei in eurozone

En hoge werkloosheidsgraad eurozone

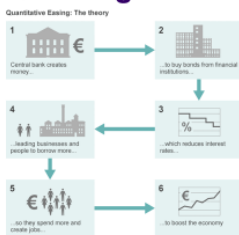
Daarom begin 2015: 'QE', nog meer onconventionele maatregelen

Draghi promised **€60 billion of asset purchases per month**, to continue "at least until September 2016". As the program will start in March, that's at least **€1.14 trillion** (\$1.3 trillion), although the likelihood is that it will extend after September 2016. This year, it will be €600 billion, or just under 6% of Eurozone GDP.

The new "Expanded Asset Purchase Program" will include the already-ongoing purchases of banks' covered bonds and asset-backed securities (currently running at about €13 billion a month). It's being expanded to include debt issued by Eurozone governments, as well as by European institutions such as the European Investment Bank and the Eurozone's first bail-out vehicle, the European Financial Stabilization Facility. It *won't* be buying corporate bonds. Purchases will stretch all along the maturity spectrum, from two years to 30 years. (Read more [here](#).)

ECB moet weer iets nieuws uitvinden
→ quantitative easing (QE) = soort geldcreatie

QE: Draghi's bazooka

EUROPE: ECONOMY

Euro zone economy enjoys its best year in a decade

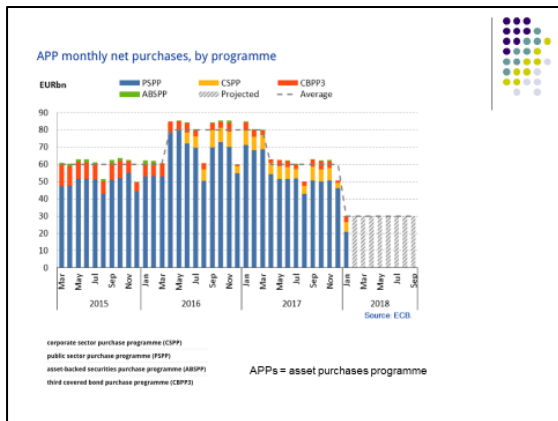
- In its first estimate for the fourth quarter, Eurostat said that the euro zone expanded by 0.6 percent in the October-December period from the three months before.
- "Economic growth has shifted to a substantially faster growth path over the course of 2017," said Bert Colijn, senior eurozone economist at ING.

Published 6:47 AM ET Tue, 30 Jan 2018

AP

The euro zone economy, for so long a source of uncertainty, has enjoyed its best year in a decade, clear evidence it has broken out of the prolonged debt crisis that raised fears about the very survival of the euro currency.

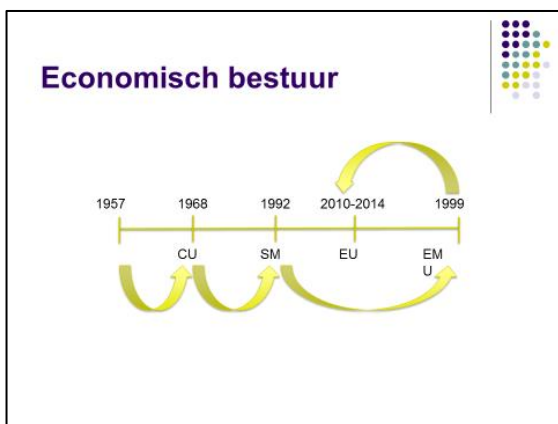
In its first estimate for the fourth quarter, Eurostat, the European Union's statistics agency, said Tuesday that the euro zone expanded by 0.6 percent in the October-December period from the three months before.

Hoofdstuk 9: Het nieuwe economische bestuur

>De begrotingsunie

De Europese begroting is zeer klein en mag niet in tekort gaan dus Europa kan geen stimulerende rol spelen in de economie (zie Het Budget) → dus dit moet op nationaal niveau gaan gebeuren

Ter herinnering

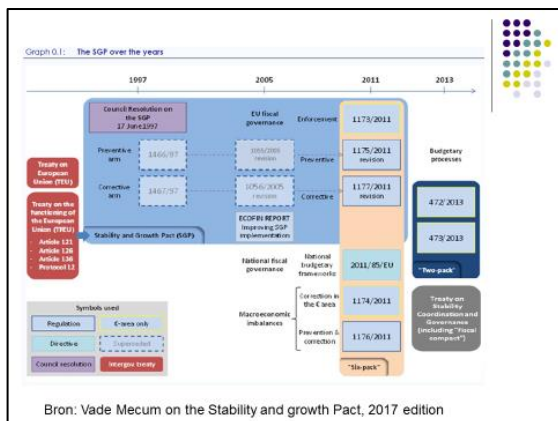
- Monetair beleid: eengemaakt
- Budgettair beleid bij start monetaire unie
 - ontvangsten: bevoegdheid lidstaten
 - uitgaven: bevoegdheid lidstaten
 - saldo + schuld: Stabi-leits- en Groeipact (SGP)
 - moest zorgen voor fiscale discipline
 - overheidssaldo is immers onderdeel van algemeen (on-)evenwicht:

$$S - I + T - G = X - M$$
- Eurocrisis noodzaakte verscherping

Men was in het integratieproces het economische verhaal 'vergeten' invullen, vandaar dat we een stap terugzetten van een monetaire unie naar de economische unie >begrotingsunie
Een ander groot luik heeft de banken met de banken (>deadly embrace)

Het budget van een overheid bestaat uit belastinginkomsten → Europa wil hier niets over zeggen, de nationale overheden beslissen zelf hoe ze aan inkomsten geraken en hoe ze dit uitgeven. Waar ze wel iets over te zeggen hebben is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven (>het saldo: tekort of overschot) en over de cumulatie van de tekorten.

SGP heeft zijn wortels in de Maastricht criteria >de criteria waaraan landen moeten voldoen om lid te worden van de unie → Men wist al op voorhand, voor de start van de muntunie, dat men hier op moest letten. Men had vooral gedacht aan problemen bij de overheden (T-G) maar er waren uiteindelijk ook problemen bij de gezinnen en ... (zie hoofdstuk 7: De eurocrisis). Er waren dus wel een aantal oplossingen voorzien maar de te weinig aangezien men enkel had gedacht aan de problemen bij de overheid.

Overzicht van wat er was en wat veranderd is naar aanleiding van de eurocrisis.

De derde versie (vanaf 2013) was echt een oplossing op de Eurocrisis. → six-pack

Economisch bestuur

- SGP
 - Six Pack
 - Two Pack
 - Fiscal Compact
 - Europees semester
- bestaand economisch bestuur
- nieuw economisch bestuur

Stabiliteits- en Groeipact

- Art 126 VwEU: vermijden van 'buitensporige tekorten'
- Details in SGP:
 - Preventief luik
 - Corrigerend luik

Kijken naar wat er was ten aanzien van de landen die willen meedoen met de eurozone

*wil buitensporige tekorten vermijden want deze zullen tot problemen leiden in de unie → leidt tot asymmetrische schokken: als bepaalde lidstaten in een monetaire unie het heel slecht doen op begrotingsvlak en andere doen het heel goed is er onevenwicht en dus een asymmetrische schok → Er was eigenlijk niets voorzien indien een land lid werd

Preventief luik

- 3%- en 60 %-norm bestendig
- jaarlijks 'Stabiliteitsprogramma' over MLT om aan te tonen hoe zij structureel evenwicht of klein overschot zullen houden/bereiken
- begrotingsevenwicht over de conjunctuercyclus: dus kijken naar structureel saldo van de begroting
- automatische stabilisatoren moeten hun werk doen

Overheidstekort max 3% vh bbp en overheidsschuld max 60% vh bbp

*jaarlijks stabiliteitsprogramma

>zowel de lidstaten van de EU als die van de eurozone
>vroeger was 3% het eigenlijke tekort van de overheden
>een structureel tekort is een tekort over conjunctuercyclus

Belgische stabiliteitsprogramma's

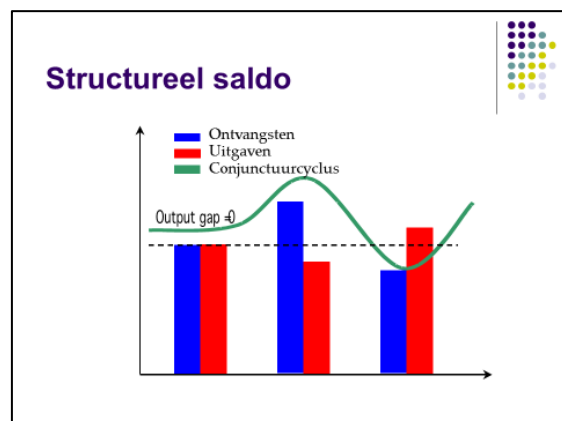
TABEL 12 NORMEN INZAKE HET FINANCIERINGSALDO VAN DE OVERHEID
(stabielizeringen van de stabiliteitsprogramma's, tenzij anders vermeld, in % bnp)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nominaal begrotingssaldo							
April 2014	-2,1	-1,4	-0,4	0,6			
April 2015		-2,5	-2,0	-1,0	-0,2		
April 2016			-2,5	-1,4	-0,4	-0,2	
April 2017				-1,6	-0,7	-0,2	-0,1
Oktober 2017 (totaalbegroting)				-1,5	-1,1	-1,4 ⁽¹⁾	-1,3 ⁽²⁾
p.m. Realisatie/raming	-3,7	-2,5	-2,5	-1,8 ⁽³⁾			
Structureel begrotingssaldo⁽⁴⁾							
April 2014	-1,4	-0,7	0,0	0,75			
April 2015		-2,8	-1,3	-0,6	0,0		
April 2016			-1,7	-0,8	0,0	0,0	
April 2017				-1,8	-0,4	0,0	0,0
Oktober 2017 (totaalbegroting)				-1,1	-0,8	-1,2 ⁽¹⁾	-1,3 ⁽²⁾
p.m. Realisatie/raming	-2,9	-2,2	-2,1	-1,2 ⁽³⁾			

Bronnen: EC, FOD Beleid en ondersteuning, FOD Financiën, NIS, NBB.
(1) Raming op 15 september 2017.
(2) Voor de langetermijngeramingsperiode wordt de cyclische component van het structureel begrotingssaldo bepaald op basis van de methode en de cijfers van de EC, tenzij naar de stabiliteitsprogramma's van de vorige begrotingscycli de ramingen van het NBB worden gebruikt.
(3) Bron: Jaarverslag NBB, 2017.

Automatische versus discretionaire tussenkomst

- Automatische stabilisatoren:
 - Belastingopbrengsten dalen in recessie en stijgen bij hoogconjunctuur
 - Sociale uitgaven stijgen bij recessie en omgekeerd
- = anti-cyclisch zonder discretionaire tussenkomst

Een begroting waar de overheid geen maatregelen neemt (geen beslissing om belastingen te verhogen/te verlagen).

*Dan is er een crisis/recessie. Deze crisis/recessie zal betekenen dat er minder inkomsten zijn voor de overheid, minder belastingen die binnenstromen. Aan de andere kant zullen er meer uitgaven zijn want meer werkloosheid bij periode van recessie. **TEKORT**

*Bij hoogconjunctuur zullen we het omgekeerde verkrijgen: de inkomsten stijgen en de uitgaven dalen zonder dat de overheid iets moet doen. **OVERSCHOT**

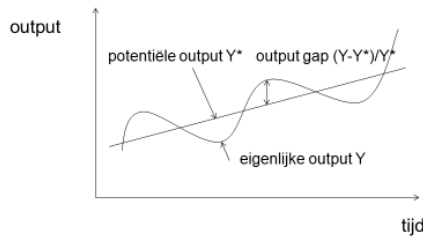
Dus zonder dat de overheid iets moet doen, krijg je door de automatische stabilisatoren toch de effecten van een verandering in het beleid **>conjunctuurbeleid**

Eenvoudige benadering

- Sensitiviteitsmaatstaf van begrotingssaldo ten aanzien van fluctuaties in bnp
- Afgeleid uit regressie van saldo op output gap
- Voorbeeld:
 - Output gap (verschil t/s effectieve en potentiële bnp in % potentiële bnp) = 2 % (kan + of - zijn)
 - Gevoeligheid België = 0,55
 - → cyclisch saldo = 1,1 % (+ of -)

*sensitiviteitsmaatstaf: nagaan indien u bnp fluctueert, wat is het effect op het begrotingssaldo?
→ Gevoeligheid dus indien er een sensitiviteitsmaatstaf is van 0,4 dan wil dit zeggen dat men moet 0,4% van de werkelijke groei moet besparen of uitgeven

Output gap

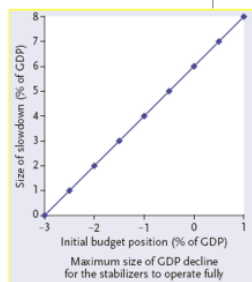

Samenspel stabilisatoren en 3% norm SGP

budget in evenwicht
in normale jaren

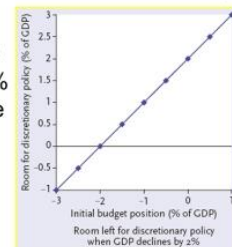
→

recessie met krimp
van 6 % leidt nog
steeds tot
respecteren SGP

Beleidsruimte SGP

ruimte voor
discretionair beleid als
product krimpt met 2 %
bij verschillende initiële
budgettaire posities

Structureel saldo Belgische overheid

In % bbp	2016	2017	2018	2019	2020
1. Bbp-groei tegen constante prijzen	1.2	1.4	1.5	1.5	1.6
2. Werkelijk vorderingsaldo	-2.6	-1.6	-0.7	-0.2	-0.1
3. Rentelasten	2.9	2.6	2.3	2.2	2.1
4. Eenmalige en andere tijdelijke maatregelen	-0.1	-0.1	0.0	0.0	0.0
Waarvan					
Eenmalige en andere tijdelijke maatregelen aan de ontvangstenzijde	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0
Eenmalige en andere tijdelijke maatregelen aan de uitgavenzijde	-0.2	-0.2	0.0	0.0	0.0
5. Potentiële bbp-groei	1.3	1.3	1.3	1.2	1.3
6. Output gap	-1.0	-0.9	-0.6	-0.4	-0.1
7. Cyclische component van de begroting	-0.6	-0.5	-0.4	-0.2	-0.1
8. Cyclisch gecorrigeerd vorderingsaldo (2-7)	-2.0	-1.0	-0.3	0.0	0.0
9. Cyclisch gecorrigeerd primair saldo (8+3)	0.8	1.5	2.0	2.2	2.1
10. Structureel saldo (8-4)	-2.0	-1.0	-0.4	0.0	0.0

Bron: Stabiliteitsprogramma België, 2017

Om van het werkelijk saldo naar het structureel saldo te gaan, moet men 2 correcties uitvoeren:
(1) Conjunctuur eruit filteren en (2) 'the-one-shots' eruit halen

Hoe komen we van -1,0 naar -0,6 (van puntje 6 naar puntje 7) → $-1,0 * 0,55$ (sensitiviteitsmaatstaf)

Verder in preventief luik

- Structureel saldo moet verbeteren met jaarlijks 0,5 % bbp of meer als schuld > 60 % bbp
- Doelstelling aan het eind wordt gekwantificeerd: tussen -1 en + 0,75 % bbp
- Uitgavengroei is gelimiteerd tot groei potentieel bbp
- Bij afwijking van aanpassingspad met meer dan 0,5 % bbp: waarschuwing of sancties (cf infra)

Corrigerend luik

- Als
 - tekort > 3 % van het bbp
 - schuld > 60 % bbp
 - er geen uitzonderlijke omstandigheden zijn: recessie, investeringen in O&O, aanpak van vergrijzingsproblemen,...
- Dan: 'buitensporige tekortenprocedure' met sancties
- Sancties niet automatisch maar op basis van een rapport van de Europese Commissie

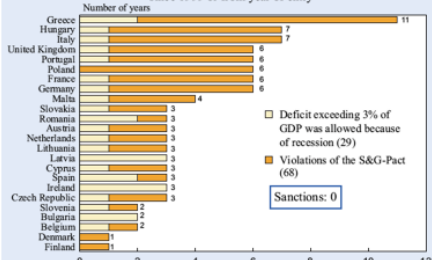
17

Het 2de luik van het stabiliteits- en groeipact naast het preventief luik (>stabiliteitsprogramma)

Corrigerend luik

Als ... dan wordt door de commissie de zogenaamde 'buitensporige tekortenprocedure' ingesteld → kan sancties inhouden

Member states with excessive deficits since 1999 or from year of entry

De deficit van het stabiliteits- en groeipact zelf → er wordt per land aangegeven hoe vaak ze in 'fout' zijn geweest

*29 gevallen waarbij de 3% norm is overschreden maar kunnen maar sancties gegeven worden indien er geen verzachtende omstandigheden zijn

*we zien dat er eigenlijk nog geen enkele sanctie geweest → waakhond zonder tanden

CONCLUSIE: het stabiliteits- en groeipact heeft tot aan de crisis in feite nog niet gewerkt → dus na de crisis hebben ze dit pact aangepast

Daarom verscherping SGP: Six pack (2011)

- Versterking preventief luik
- Versterking corrigerend luik
- Nieuw sanctiemechanisme budget
- Nieuwe vereisten nationale begrotingskaders
- Voorkoming en bestrijding van buitensporige macro-economische onevenwichten
- Sanctiemechanisme bij buitensporige macro-economische onevenwichten

+ Two pack
+ Fiscal Compact

Als men de euro wou behouden, moest het 'huis' versterkt worden → Six Pack

Boven de lijn: wat er voordien ook al was

Onder de lijn: nieuwe toevoegingen, de uitbreiding → aandacht voor andere onevenwichten

Sancties EDP

- Is mogelijk in preventieve arm
- Stemming in ECOFIN via 'reversed QMV'

EDP = Excessive Deficit Procedure

Besluitvorming in Europa → initiatief de Commissie, Er werd besloten adhv de QMV → Duitsland en Frankrijk hadden in het begin der tijden een tekort (3% norm). De Commissie heeft toen gepleit voor sancties voor beide landen, maar Duitsland en Frankrijk speelden de besluitvorming van QMV in hun voordeel (grote landen hadden meer stemmen dan kleinere). Dus herzieningen en nu wordt er besloten adhv 'reversed QMV' om dit tegen te gaan.

Strengere correctieve arm

- Operationalisering van schuld criterium
- Verschil tussen hogere schuldratio en 60 % moet jaarlijks met een 1/20 dalen

Er wordt nu ook aandacht besteden aan het pad om naar de 60% norm te zakken.

Brexit een verscherpt Europees toezicht - De Standaard

HOME > BIZ
[1] [HTTP://WWW.STANDAARD.BE/BIZ] [HTTP://WWW.STANDAARD.BE/BIZ/NIEUWS]
ECONOMIE
[HTTP://WWW.STANDAARD.BE/BIZ/NIEUWS/ECONOMIE]

Einde aan verscherpt Europees toezicht

De Europese Commissie verwacht dat ons begrotingstekort de komende jaren onder de 3 procent zal blijven. De **excessive debt procedure**, het verscherpte Europees toezicht voor landen met een te groot overheidsstekort, wordt daarom binnenkort opgeheven. In de groeivoorzichten die Europa vandaag voorstelt komt België dit jaar uit op een groei van 1,4 procent, volgend jaar wordt dat 1,6 procent.

Europa eist dat de lidstaten hun tekort onder de 3 procent van het bruto binnenlands product houden. Wie dat niet doet, wordt extra in de gaten gehouden en hangen boetes boven het hoofd. **België zit sinds 2009 in de excessive debt procedure**, maar daar komt nu een einde aan.

Eurolanden waarschuwen België over begroting

België riskeert de Europese begrotingsregels met de voeten te treden. Dat hebben de ministers van Financiën van de eurolanden maandagavond vastgesteld in een geüpdatete analyse van de nationale begrotingen.

Toen de euroministers zich in november over de Belgische ontwerp-begroting voor dit jaar bogen, luide hun analyse dat België 'grotendeels in overeenstemming' was met de Europese regels. Vier maanden later stellen ze vast dat er een risico bestaat dat België de begrotingsnormen niet zal naleven.

De ministers verwijzen daarvoor naar de laatste economische prognoses van de Europese Commissie, die vaststelde dat de structurele begrotingsinspanningen over 2015 en 2016 slechts 0,5 procent van het bbp bedragen, terwijl 1,2 procent was vooropgesteld. Ook de hoge schuldgraad blijft volgens de ministers 'een punt van zorg'.

In de lente publiceert de Europese Commissie een nieuwe beoordeling van de Belgische begroting. De ministers begroeten alvast het Belgische engagement om tijdens de aanstaande begrotingscontrole 'de noodzakelijke maatregelen uit te voeren om te verzekeren dat de begroting in lijn zal zijn' met de Europese regels.

De Standaard, 7/3/2016

REUTERS World Business Markets Politics TV

Six euro zone states risk EU budget rule breach in 2018

BRUSSELS (Reuters) - The national budgets of six euro zone countries may break EU deficit rules next year, the European Commission said on Wednesday, warning what has become a frequent plea for governments to stay within the limits.

The regulations, set out under the bloc's Stability and Growth Pact (SGP), say that EU countries should have national budget deficits below 3 percent of economic output and public debt below 60 percent.

For 2018, the draft exceptions of Belgium, Italy, Austria, Portugal, Slovenia and France posed a risk of not cutting the structural budget gap - which strips out business cycle swings and one-offs - far enough, the EU's executive said.

"We ask them... to take the necessary measures... to ensure that the 2018 budget will be compliant," Commission Vice President Valdis Dombrovskis told a news conference.

Overview of ongoing and closed excessive deficit procedures

Overview of ongoing excessive deficit procedures

Country	Date of the Commission report (Art.104.3/126.3)	Council Decision on existence of excessive deficit (Art.104.6/126.6)	Current deadline for correction
France	18 February 2009	27 April 2009	2017
Spain	18 February 2009	27 April 2009	2018

Overview of closed excessive deficit procedures

Austria	Belgium	Bulgaria	Croatia
Czech Republic	Cyprus	Denmark	Finland
Germany	Greece	Hungary	Ireland
Italy	Lithuania	Luxembourg	
Malta	The Netherlands	Poland	Portugal
Romania	Slovakia	Slovenia	United Kingdom

No excessive deficit procedures

Estonia	Sweden
---------	--------

toestand op 2 mei 2018

eind mei zal de Commissie beslissen over een mogelijk sanctie voor België → examen

Nationale begrotingskaders

- Onder andere vereiste om onafhankelijke instellingen in te zetten voor bepaalde aspecten van het begrotingsbeleid

De evolutie van de ratio is afhankelijk van

*het nominale tekort in euro (teller)

*het bbp (noemer)

Adhv van deze 2 elementen kan men het tekort beïnvloeden.

Vroeger werd dit vaak rooskleuriger voorgesteld dus onafhankelijke intellingen die de toekomstige groei proberen in te schatten.

Two Pack

- 2 verordeningen enkel voor eurozonelanden
- 1^e:
 - verbetering van budgetprocedures
 - extra surveillance: ontwerp begrotingsplan
- 2^e:
 - enkel voor landen die een beroep doen op Europese bijstandsfondsen
 - extra surveillance

Geldt enkel voor de Eurozone (de sixpack geldt voor alle lidstaten van Europa)

Europese bijstandsfondsen → ESM (Europees StabiliteitsMechanisme)

Fiscal Compact

- Enkel voor leden eurozone
- Niveau van verdrag, moet in principe in nationale grondwet worden gezet
- Introduceert 'golden rule'
 - Structureel deficit max. -0,5 % bbp (-1% voor landen met schuld < 60 % bbp)
 - Automatisch correctiemechanisme

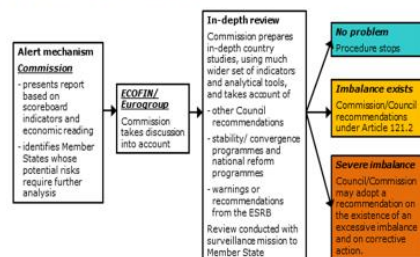
Soort van gouvernementele afspraken

Gouden regel: men mag een tekort hebben op de lopende rekeningen indien het gaat om kapitaalinvesteringen → structureel tekort dus men mag nog een conjuncturele impact hebben

Excessieve macro-economische onevenwichten

- Cf. $S - I + T - G = X - M$
- Preventief:
 - lidstaten: Nationaal Hervormingsprogramma
 - EU
 - scoreboards Commissie
 - 'alert mechanism report' (AMR)
 - eventueel 'in-depth review' (IDR)
- Correctief: deposito van max. 0,1 % bbp, eventueel overgaand in boete

Figure 1: Overview of the two-step approach

The corrective arm and effective enforcement

MIP scoreboard 2016														
Year	External imbalances and competitiveness					Internal imbalances					Employment indicators			
	Current account balance - % of GDP (3 year average)	Net international investment position (% of GDP)	Real effective exchange rate - 42 trading partners, HICP deflator (3 year % change)	Export market share - % of world exports (3 year % change)	Nominal unit labour cost index (2010=100) (3 year % change)	House price index (2015=100, deflated (1 year % change)	Private sector credit flow, consolidated (% of GDP)	Private sector debt, consolidated (% of GDP)	General government gross debt (% of GDP)	Unemployment rate (3 year average)	Total financial sector liabilities, non-consolidated (1 year % change)	Activity rate - % of total population aged 15-64 (3 year change in pp)	Long-term unemployment rate - % of active population aged 15-74 (3 year change in pp)	Youth unemployment rate - % of active population aged 15-24 (3 year change in pp)
Belgium	-4.6%	-35%	±5% (EA) ±11% (Non-EA)	6%	14%	133%	60%	10%	16.5%	-0.2 pp	0.5 pp	2 pp		

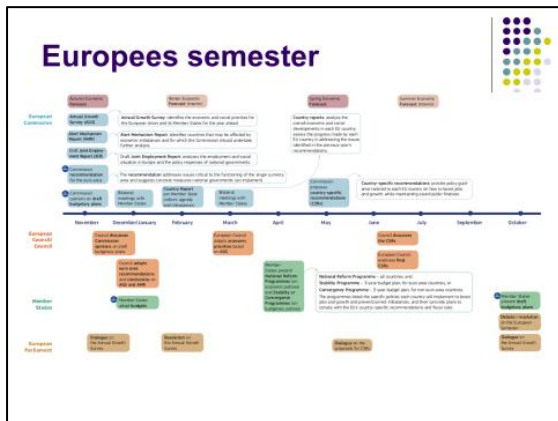
MIP scoreboard 2016														
Year	External imbalances and competitiveness					Internal imbalances					Employment indicators			
	Current account balance - % of GDP (3 year average)	Net international investment position (% of GDP)	Real effective exchange rate - 42 trading partners, HICP deflator (3 year % change)	Export market share - % of world exports (3 year % change)	Nominal unit labour cost index (2010=100) (3 year % change)	House price index (2015=100, deflated (1 year % change)	Private sector credit flow, consolidated (% of GDP)	Private sector debt, consolidated (% of GDP)	General government gross debt (% of GDP)	Unemployment rate (3 year average)	Total financial sector liabilities, non-consolidated (1 year % change)	Activity rate - % of total population aged 15-64 (3 year change in pp)	Long-term unemployment rate - % of active population aged 15-74 (3 year change in pp)	Youth unemployment rate - % of active population aged 15-24 (3 year change in pp)
Belgium	-4.6%	-35%	±5% (EA) ±11% (Non-EA)	6%	14%	133%	60%	10%	16.5%	-0.2 pp	0.5 pp	2 pp		

External imbalance and competitiveness

- Current account balance (handelsbalans) → mag niet lager meer in het rood staan dan 4-6%
- Net international Investment position → de cumulatie van de saldi op de handelsbalans
- Real effective exchange rate → men neemt de handel (vb: uitvoer) en vergelijkt die met de wisselkoersen. Deze wisselkoersen worden 'gewogen' naar het % van de uitvoer naar dat land en zo komt men aan de effectieve wisselkoersen. Als men deze koersen corrigeert naar inflatie bekomt men de reële effectieve wisselkoersen.
- Export Market Share
- Nominal Unit Labour Cost → de prijzen van een land die men kan gebruiken ter concurrentie met het buitenland hangen grotendeels af van de loonkosten van het desbetreffende land.

MIP België														
Jaar	Externe onevenwichtigheden en concurrentievervalsing					Interne onevenwichtigheden					Beroepsindicatoren			
	Handelsbalans - % van het BBP (3-jarig gemiddelde)	Netto internationale investeringspositie (% van het BBP)	Reële effectieve wisselkoers - 42 handelspartners, HICP deflator (3-jarig % verandering)	Exportaandeel - % van de wereldwijde export (3-jarig % verandering)	Nominale eenheidsloonkostenindex (2010=100) (3-jarig % verandering)	Huisprijzenindex (2015=100, deflatie (1-jarig % verandering))	Privatisektor krediettoevoer, geconsolideerd (% van het BBP)	Privatisektor schuld, geconsolideerd (% van het BBP)	Overheidssector bruto schuld (% van het BBP)	Werkloosheidsgraad (3-jarig gemiddelde)	Totaal financiële sector schulden, niet-geconsolideerd (1-jarig % verandering)	Activiteitsgraad - % van de totale bevolking van 15-64 jaar (3-jarig verandering in pp)	Langdurige werkloosheidsgraad - % van de actieve bevolking van 15-74 jaar (3-jarig verandering in pp)	Jeugdwerkloosheidsgraad - % van de actieve bevolking van 15-24 jaar (3-jarig verandering in pp)
België	-4,6%	-35%	±5% (EA) ±11% (Non-EA)	6%	14%	133%	60%	10%	16,5%	-0,2 pp	0,5 pp	2 pp		

De gekleurde vakjes zijn de dingen waar niet zo goed op scoren.

Het Europees semester brengt bij elkaar:

- *De formule en controle van de uitvoering van globale richtlijnen van economisch beleid
- *Annual Growth Survey (AGS)
- *De controle om macro-economische onevenwichten te voorkomen en corrigeren.

AGS, 5 prioriteiten:

- Gezonde en duurzame publieke financiering/investeringen
- Stabiliseren van financiële markten
- Promoten van economische groei en competitiviteit
- Aanpakken van hoge en opkomende werkloosheid
- Effectieve publieke administratie

Beproefd in de lente Europese top, de LS stellen hun SCP (Stability or Convergence Programme) en NRP (National Reform Programme) op.

‘Country specific recommendations (CSR)’

- gebaseerd op landenstudie
- juli 2017: ‘De Raad beveelt aan dat België in 2017 en 2018 de volgende actie onderneemt’

1. Een aanzienlijke begrotingsspanning leveren in 2018 overeenkomstig de vereisten van het preventieve deel van het stabiliteits- en groeipact, waarbij rekening wordt gehouden met de noodzaak van het versterken van het huidige herstel en van het waarborgen van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën van België. Bovendien, zoals opbrengsten uit de verkoop van activa, gebruiken om de schulddruk van de overheid sneller terug te dringen. Overeenstemming bereiken over een afdwingbare verdeling van de begrotingsdoelstellingen over alle overheidsniveaus en voor onafhankelijk begrotingstoezicht zorgen. Verstoring van belastinguitgaven afschaffen. De samenstelling van de overheidsuitgaven verbeteren om ruimte te creëren voor investeringen in infrastructuur, met inbegrip van vervoersinfrastructuur.
2. Ervoor zorgen dat de meest achtergestelde groepen, met inbegrip van mensen met een migratieachtergrond, gelijke kansen hebben op toegang tot kwaliteitsonderwijs, beroepsopleidingen en de arbeidsmarkt.
3. Investeren in op kennis gebaseerd kapitaal bevorderen, met name door maatregelen te nemen om de toepassing van digitale technologieën en de verspreiding van innovatie te verhogen. De concurrentie verhogen op de markten voor professionele diensten en in de detailhandel, en de marktmechanismen in de netwerkindustrieën verbeteren.

De aanbevelingen zijn specifiek en zijn anders van land tot land, toch veelal dezelfde voor verschillende landen. We moeten gezonde openbare financiën hebben:

*Vergrijzing vd bevolking dus meer uitgaven voor pensioenen en gezondheidszorg

*Duurzaamheidsindicatoren:

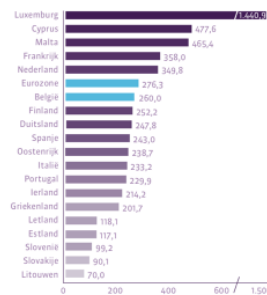
- > S0: financiële stabiliteit
- > S1 (MLT): verbetering van structureel saldo dat nodig is om schuld tegen 2030 naar 60% te brengen
- > S2 (LT): verbetering van het structureel saldo nodig om de toekomstige uitgaven gelijk te krijgen met toekomstige ontvangsten. Genoeg verbeteren zodat je in de toekomst geen tekorten gaat boeken.

Hoofdstuk 10: De bankenunie

Structuur

- Inleiding
- EU financieel toezicht
- EU financiële regulering
 - CRD IV: kapitaalsvereisten
 - BRRD: afwikkeling banken
- Bankenunie (Eurozone)

Grafiek 3: Internationale vergelijking van het relatieve belang van de banksector in de economie (totale activa in % van het bbp, eind 2016)

Kapitaal belang

Kapitaalbelang → om het belang van de financiële sector aan te tonen > het relatieve belang van de bankensector in de economie: Totale bankenactiva/bbp van een land

Drie niveaus

Verschillende niveaus van de financiële reguleringen
 ***globaal (BIS + G20)**: mondiale reguleringen → oprichting G20: verzameling van de 19 rijkste landen ter wereld + Europa. Deze laag staat in voor de regulatie van de bankensector op internationaal niveau

***EU 28**: deze reglementeringen gelden enkel voor de EU-leden (vb: Bazelakkoorden). De regels op dit niveau zijn strenger.

***Eurozone**: er is een grote link tussen de gezondheid van de staatsfinanciën en de gezondheid van de banken dus op dit niveau zijn er nog wat specifiekere regels

Figure 10.1. Macroprudential and microprudential perspectives compared

	Macroprudential	Microprudential
Proximate objective	Limit financial system-wide distress	Limit distress of individual institutions
Ultimate objective	Avoid output (GDP) costs	Consumer (investor/depositor) protection
Model of risk	(In part) endogenous	Exogenous
Correlations and common exposures across institutions	Important	Irrelevant
Calibration of prudential controls	In terms of system-wide distress; top-down	In terms of risks of individual institutions; bottom-up

Source: Borio (2003)

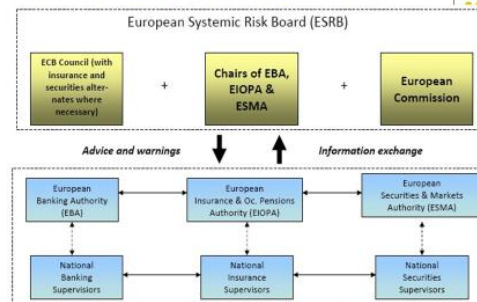
1/microprudentiële maatregelen gaan kijken naar individuele instellingen om een eventuele falen van deze instituten te vermijden om zo de spaarders en de depositohouders te beschermen

2/macroprudentiële maatregelen gaan kijken naar hoe de banken onderling verweven zijn *too big, too fail* → kijken naar het systeemrisico

Structuur

- Inleiding
- **EU financieel toezicht**
- EU financiële regulering
 - CRD IV: kapitaalsvereisten
 - BRRD: afwikkeling banken
- Bankenunie

Financiële supervisie in EU

Financiële supervisie in EU:

*ESRB: alle macroprudentiële maatregelen op Europees vlak

>ECB

>Commissie

>'chairs' of EBA, EIOPA, ESMA

*microprudentiële maatregelen: 3 entiteiten

>EBA → voert de stresstest uit

>EIOPA

>ESMA

Zijn heel veel bezig met de consumentenbescherming

Structuur

- Inleiding
- EU financieel toezicht
- **EU financiële regulering**
 - **CRD IV: kapitaalsvereisten**
 - BRRD: afwikkeling banken
- Bankenunie

Bankbalans

On the balance sheet	
Assets	Liabilities
Loans	Equity
➤ Mortgages	➤ Share capital
➤ Consumer loans	➤ Etc.
➤ Lending to companies	
➤ Lending to governmental bodies	
Liquid assets	Borrowed capital
➤ Shares, corporate bonds	➤ Deposits
➤ Government bonds	➤ Customer deposits
➤ Interbank debt claims	➤ Certificates of deposits
➤ Etc.	➤ Financial instruments
	➤ Bonds
	➤ Derivatives
	➤ Interbank market funding
Other assets	
➤ Real estate	
➤ Derivatives	
➤ Goodwill	
➤ Etc.	
Balance sheet	Balance sheet

<https://www.thirdway.org/memo/capital-requirements-and-bank-balance-sheets-reviewing-the-basics>

Activa (links): wat een bank bezit

Passiva (rechts): financiering (EV & VV) → EV is in feite een buffer (norm: 1/3 van het balanstotaal) om verliezen op te vangen.

Kapitaal

- Het belang van kapitaalsvereisten
- Tier 1: 'going concern' kapitaal
 - CET 1: puur kapitaal zoals gewone aandelen + ingehouden winst
 - additioneel tier 1: kapitaal in handen van dochteronderneming
- Tier 2: 'gone concern' kapitaal (hybride kapitaal met schuldenkenmerken)

2 soorten kapitaal:

*Going concern capital: kapitaal dat het instituut/bank zijn activiteit laat verder doen en helpt het voorkomen van insolventie → TIER1 capital

*Gone concern capital: kapitaal dat verzekert dat de deponeurs en de senior crediteurs worden terugbetaald bij falen → TIER2 capital (omvat hybride kapitaal en achtergestelde schulden)

Hybride kapitaal: kapitaalinstrumenten die de functie hebben van beide schuld en billijkheid instrumenten.

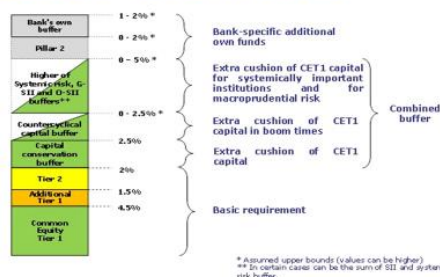
CET1 instrumenten: je moet 14 vereisten bereiken vooraleer je zo een instrument bent/wordt.

Risicogewogen activa

- alle activa van de bank gewogen door de de toezichthouder voor het kredietrisico:
 - cash: geen risico
 - bepaalde kredieten tot 100% risico
 - overheidsschuld: ?
- gemeten aan de hand van eigen modellen
 - banken hebben nog steeds veel autonomie in het waarderen van risico's
- Kapitaal/risico-gewogen activa > bepaald percentage
 - wat kan bank doen indien dit % niet gehaald wordt?

In de praktijk werkt men met risico gewogen activa
 → Sommige activa nemen risico's met zich mee: kunnen verloren gaan (vb: voorraden)
 → Andere activa bevatten geen risico dus daar moet geen buffer voor worden aangelegd.

Basel III - CRD IV: ratio's

Er is een wereldwijd bezorgdheid voor de bankensector daarom hebben ze Baselakkoorden gemaakt. **Basel III** wil de bankensector verbeteren en maken dat ze schokken door financiële of economische stress kunnen opvangen.

De Baselregels zijn gebaseerd op 3 pijlers:

- *Minimumkapitaal gebaseerd op de bank zijn risico op financieel verlies (8%)
- *Nationale supervisors moeten de risicoactiviteiten en profielen vd banken individueel bekijken en een

rapport maken voor eventuele extra kapitaalvereisten

*Stimuleren van voorzichtig beheren vd banken + publieke rapportering naar AH en consumenten toe

CRD IV: de EU-wet van Basel III. Deze bestaat uit CRR (Capital Requirements Regulation), direct toepasselijk, en CRD (Capital Requirements Directive), die eerst moet omgezet worden in nationale wet. Deze wet omvat 5 grote problemen: Minimumkapitaal, Minimum liquiditeit, Maximale invloed, Max. bestuur, Max. vergoeding

Hoe groter en belangrijker een bank, hoe groter de kosten die gepaard gaan met moeilijkheden DUS extra buffer.

Andere regels

- liquiditeitsvereisten
- maximale leverage
- corporate governance
- vergoedingen voor management

Naast de kapitaalvereisten zijn er nog heel wat andere regels die in het leven zijn geroepen na de financiële crisis

*liquiditeitsvereisten: zodanig dat de bank kan voldoen aan een grote vraag om te liquideren

*maximale leverage: ongeacht de risicogewogen activa

*corporate governance

*vergoedingen voor management (bonussen): in het verleden werden managers enorm vergoed en door deze vergoeding namen managers sneller

grote risico's om die bonussen te krijgen → nu zijn hier beperkingen op, zodat managers minder geneigd zijn om deze risico's te nemen

Structuur

- Inleiding
- EU financieel toezicht
- EU financiële regulering
 - CRD IV: kapitaalvereisten
 - **BRRD: afwikkeling banken**
- Bankenunie

Bank Recovery and Resolution Directive (BRRD, vanaf 2015)

- Banken moeten herstelplan hebben (het 'testament')
- 'Resolution authorities' kunnen bank overnemen
- Belangrijkste afwikkelingsmaatregelen:
 - verkoop van (een gedeelte van) de activiteiten;
 - oprichting van een overheidsgecontroleerde 'bad bank' met de probleemactiva
 - **bail-in maatregelen**: verliezen worden gelegd op aandeelhouders en ander schuldeisers

15

Afwikkeling van banken voor wanneer het toch mis gaat ondanks de kapitaalvereisten.

Bestaat uit een aantal luiken:

- Herstelplan voor banken: wat kunnen we gaan verkopen, wat gaan we houden, ...
- Resolution Authorities: publieke autoriteit die een bank kan overnemen indien het slecht gaat
- Afwikkelingsmaatregelen:
 - > Verkoop van een bepaald gedeelte van de activiteiten om de spaarders te 'redden'
 - > Bail-in maatregelen: de verliezen worden in eerste instanties gelegd op de aandeelhouders en de andere schuldeisers → VV wordt aangesproken om de verliezen te dekken (>< bail-out: overheid komt tussen en herkapitaliseert de bank met belastinggeld)

BRRD-bail-in tool

- Rangorde bij bail-in:
 - Aandeelhouders
 - Ondergeschikte schuld (obligaties)
 - Deposito's van natuurlijke personen en KMO's boven €100,000
- Deposito's tot €100,000 gewaarborgd

Indien onvoldoende → al het EV en VV is opgesoupeerd en de schuldeisers zijn aangesproken: ex-ante resolution funds

16

Depositogarantieschema (DGS)

- € 100 000 per familie per bank
- 'Prefunded' fonds

Tot €100.000 per persoon (niet per familie) is er gewaarborgd

Prefunded fonds: banken moeten een buffer aanleggen

Hoeveel spaargeld op bankrekeningen in België: 250 miljard

Door banken te betalen

- Reservefonds voor BRRD: 1.0% van gewaarborgde deposito's
- Reservefonds voor DGS= 0.8% van gewaarborgde deposito's
- Over 10 jaar

...aangevuld met

- MIFID: EU paspoort + investor protection
- UCITS
- AIFMD (hedge funds edm)
- EMIR
- regulering short selling en CDS
- regulering credit rating agencies
- hervorming auditsector
- ...

Er zijn nog een aantal anders reguleringen voor de EU 28: niet zo belangrijk, lezen

Structuur

- Inleiding
- EU financieel toezicht
- EU financiële regulering
 - CRD IV: kapitaalsvereisten
 - BRRD: afwikkeling banken
- **Bankenunie**

Op mondiaal niveau worden afspraken gemaakt die worden vertaald in regels voor de EU 28, nu nog een stapje verder → specifiek voor de eurozone

Bankenunie (voor eurozone)

- Viciuze cirkel banken vs staat doorbreken (cfr. Hfstk 7)
- Specifieke regels/instellingen bovenop EU-28 regels
- Wat is nodig?
 - Single Supervisory Mechanism
 - Single Resolution Mechanism
 - Single Deposit Guarantee System

viciuze cirkel > deadly embrace: staat en banken zijn onderling verweven dus er is een bepaalde afhankelijkheid → met bankenunie proberen van deze omhelzing te verbreken

Bankenunie (eurozone)

- Wat is er al gedaan?
 - Single Supervisory Mechanism: doorgevoerd
 - Single Resolution Mechanism: doorgevoerd
 - Single Deposit Guarantee System: voorstellen Commissie, maar geen politieke consensus
- Dus: volledige bankenunie in de eurozone komt langzaam

22

SDGS: systeem om asymmetrische schokken in landen tegen te gaan door elk land een waarborg te laten betalen

Single Supervisory Mechanism

- ECB (article 127.6)
 - Supervisory Board/Governing Council
- Belangrijke banken worden door ECB gecontroleerd
- Andere door nationale toezichthouders, maar ECB blijft verantwoordelijk: ca. 6000 instellingen

23

Rol van waakhond → alle banken in de eurozone worden gecontroleerd door de SSM en de grote, belangrijke banken worden specifiek gecontroleerd door de ECB

Belangrijke bank

- Criteria
 - totale activa boven €30 bn; of
 - ratio activa op bbp > 20%, behalve als totale activa onder €5 bn; of
 - na notificatie door nationale toezichthouder
- Momenteel 118 banken vr ca € 21 triljoen assets; ca 80-85% totale SSM

Comprehensive assessment (CA)

- Financial health check of banks, ad-hoc/regulier
 - Legacy probleem
 - Bestaat uit AQR (asset quality review) + stress test ism met EBA
 - AQR: onderzoek naar kwaliteit van assets, bvb (probleem)kredieten (1€ triljoen voor EU)
 - Stress-tests: baseline vs adverse scenarios; laatste resultaten in 2016, nieuwe test tegen eind 2018
- <https://www.politico.eu/article/5-things-to-watch-in-european-banks-stress-test-results/>

25

Wat doet de ECB dan?

*financial health check

*legacy problem: problemen in banken stapelen zich allemaal op over vele jaren. De problemen die niet zijn aangepakt geweest door de ECB komen nu naar boven.

*stresstest: simulatie van hoe een bank zou presteren onder bepaalde scenario's

Single Resolution Mechanism

- operationeel sinds 1 januari 2016
- bestaat uit
 - Single Resolution Board (SRB)
 - 'gemeenschappelijk afwikkelingsraad'
 - Single Resolution Fund (SRF)
 - 'gemeenschappelijk afwikkelingsfonds'

Werking

- ECB start afwikkelingsproces via a notificatie aan de SRB
- SRB beslist over de toepassing van de afwikkeling en gebruik van SRF resolution fund, behoudens bezwaar van de Raad
- Praktijk: 4 probleembanken in 2017; wisselend success

<http://trends.knack.be/economie/beleid/er-is-nog-veel-werk-aan-de-winkel-voor-de-bankenunie/article-opinion-876169.html>

Binnen de eurozone → er wordt meer en meer op Europees niveau beslist wat er moet gebeuren met banken in moeilijkheden zodat het nationaal gevoel niet gaan primeren

Single Resolution Fund

- Eerste 8 jaar: mechanisme waarbij nationale reservefondsen (v BRRD) geleidelijk geïntegreerd worden in SRF
- Later: SRF in werking met kredietlijn bij ESM of kapitaalmarkten
- Uiteindelijke waarde: 55 mrd € (1 % van gedekte deposito's)

Extra hoofdstuk: Brexit

Structuur

- toetreding VK
- 2016 referendum en nasleep
- economische context Brexit
 - wat staat er op het spel?
 - wat zal de economische impact zijn?

Dit hoofdstuk wordt niet behandeld in het HB

Na-oorlogse situatie

- 1946: Winston Churchill's 'United States of Europe'
- 1951: VK bleef buiten EGKS
 - <-> Commonwealth
- 1957: VK bleef uit EEG & Euratom
- VK werd lid van EFTA in 1960

EEG versus EFTA

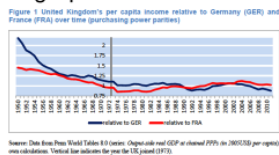
- VK koos voor EFTA
 - = vrijhandelsovereenkomst: autonomie over eigen externe tarief
 - EEG = douane-unie: autonomieverlies door gemeenschappelijk buitentarief
- reflecteert twee types van Europese integratie
 - federalisme: noodzaakt supranationale instellingen (EGKS, EEG)
 - intergouvernementalisme: naties behouden soevereiniteit (OEEC, Council of Europe, EFTA)

Het VK was geen lid van de EGKS want het VK volgde de intergouvernementele initiatieven

→ Vrijhandelszone EFTA

Economische ontwikkelingen

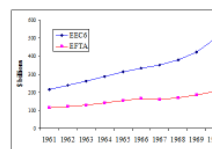
- 1950-1970: VK verloor zijn economische voorsprong op Duitsland & Frankrijk

- EEG leek beter te werken dan EFTA ->

EEG versus EFTA

Market Size (GDP) EEC vs EFTA, 1960-70

Source: "A test of endogenous trade bloc formation theory on EU data," Richard Baldwin and Roland Rieder, *Journal of International Economic Studies*, December 2007.

1961: VK verandert van gedacht

- toetredingsaanvraag 1961
- De Gaulle's 'non' (2x).

Eerste VK referendum in 1975

- 1973: toetreding
- 1974: oliecrisis
- verwachte economische boom bleef uit
- referendum in 1975:
 - 66 % pro Europe

Later bleek dat economische vooruitgang in de EEG ('opvolger' van de EGKS) beter en sneller ging dan die van de EFTA → toetredingsaanvraag

De aanvraag van het VK werd geweigerd door De Gaulle (Lege stoel politiek). Want de Gaulle had schrik om de machtspositie van Frankrijk te verliezen.

Na het vertrek van De Gaulle mocht de VK toetreden tot de EEG, maar de economische boom die de Britten verwachtten, kwam niet → dus referendum: Britten wouden toch bij Europa horen (66%)

VK in de EU

- Margareth Thatcher, 1984: rebate
- John Major, 1991: 'opt out' uit monetaire unie
- uitzondering op Schengen Agreement
- Tony Blair, 1997: pro Europe
- sinds 1993: UK Independence Party (UKIP)

- ambivalente relatie

Tony Blair is in feite de uitzondering in het rijtje → de enige voor Europa. Vandaag de dag pleit hij er nog steeds voor om bij Europa te blijven.

Structuur

- toetreding VK
- **2016 referendum en nasleep**
- economische context Brexit
 - wat staat er op het spel?
 - wat zal de economische impact zijn?

Waarom een referendum?

- electorale belofte David Cameron in 2013 onder druk eigen partij & UKIP
- eerst 'heronderhandelde' hij de voorwaarden van EU-lidmaatschap (Februarie 2016)
 - restricties op immigratie, extra opt outs,...
- dan kondigde hij een 'in-out referendum' voor eind 2017, daarbij de onderhandeling verdedigend en oproepend tot 'remain' stem

Resultaat referendum

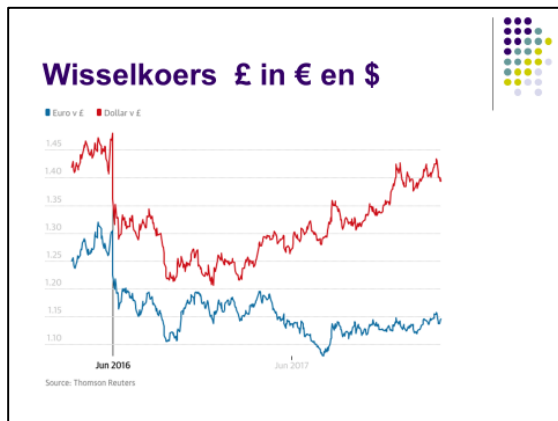
	Leave	Remain
UK	51.9	48.1
England	53.4	46.6
Wales	52.5	47.5
Scotland	38.0	62.0
Northern Ireland	44.2	55.8

Source: BBC

Is het wel verantwoord om zo'n beslissingen te nemen adhv eenvoudige meerderheid in een referendum?
→ Het verschil tussen pro en contra is eigenlijk maar miniem, bijna te verwaarlozen.

Nasleep referendum

- David Cameron neemt ontslag
- Theresa May neemt over
- May schrijft vervroegde verkiezingen (8 juni 2017) uit en verliest, waardoor haar positie in Brexit onderhandelingen verzwakt is

Artikel 50 VEU

1. Any Member State may decide to withdraw from the Union in accordance with its own constitutional requirements.
2. A Member State which decides to withdraw shall notify the European Council of its intention. In the light of the guidelines provided by the European Council, the Union shall negotiate and conclude an agreement with that State, setting out the arrangements for its withdrawal, taking account of the framework for its future relationship with the Union. That agreement shall be negotiated in accordance with Article 218(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union. It shall be concluded on behalf of the Union by the Council, acting by a qualified majority, after obtaining the consent of the European Parliament.
3. The Treaties shall cease to apply to the State in question from the date of entry into force of the withdrawal agreement or, failing that, two years after the notification referred to in paragraph 2, unless the European Council, in agreement with the Member State concerned, unanimously decides to extend this period.
4. For the purposes of paragraphs 2 and 3, the member of the European Council or of the Council representing the withdrawing Member State shall not participate in the discussions of the European Council or Council or in decisions concerning it.

A qualified majority shall be defined in accordance with Article 238(3)(b) of the Treaty on the Functioning of the European Union.

5. If a State which has withdrawn from the Union asks to rejoin, its request shall be subject to the procedure referred to in Article 49.

Artikel 50 is het enigste artikel dat handelt over het verlaten van de EU.

In het artikel wordt een overgangperiode bepaald van 2 jaar na de mededeling dat men de EU wil verlaten.

→ Hier kan van afgeweken worden mits overleg en overeenkomst

10 DOWNING STREET
LONDON SW1A 2AA

29 March 2017

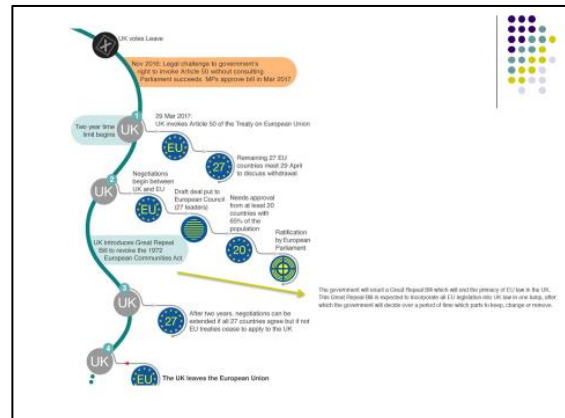
THE PRIME MINISTER

Dear President Tusk,

On 23 June last year, the people of the United Kingdom voted to leave the European Union. As I have said before, that decision was an expression of the values we share as fellow Europeans. Nor was it an attempt to do harm to the European Union or any of the remaining member states. On the contrary, the United Kingdom wants the European Union to succeed and prosper. Instead, the referendum was a vote to restore, as we see it, our national self-determination. We are leaving the European Union, but we are not leaving Europe – and we want to remain committed partners and allies to our friends across the continent.

Earlier this month, the United Kingdom Parliament confirmed the result of the referendum by voting with clear and convincing majority in both of its Houses for the European Union (Notification of Withdrawal) Bill. The Bill was passed by Parliament on 13 March and it received Royal Assent from Her Majesty The Queen and became an Act of Parliament on 16 March.

Today, therefore, I am writing to give effect to the democratic decision of the people of the United Kingdom. I hereby notify the European Council in accordance with Article 50(2) of the Treaty on European Union of the United Kingdom's intention to withdraw from the European Union. In addition, in accordance with the same Article 50(2) as applied by Article 186a of the Treaty Establishing the European Atomic Energy Community, I hereby notify the European Council of the United Kingdom's intention to withdraw from the European Atomic Energy Community. Reference in this letter to the European Union should therefore be taken to include a reference to the European Atomic Energy Community.

Brexit onderhandelingen

- start 19 juni 2017
- Fase 1: 'withdrawal' agreement (December 2017)
 - 'divorce bill'
 - rechten van EU/VK burgers in VK/EU
 - grens tussen Ierland & Noord Ierland
- Fase 2:
 - overgangperiode voor 'withdrawal' (overeenkomst maart 2017)
 - post-Brexit relatie

*divorce bill: alles wat het VK nog moet betalen

*hoe zit het met de burgers? Met het vrije verkeer van personen?

Structuur

- toetreding VK
- 2016 referendum en nasleep
- economische context Brexit
 - wat staat er op het spel?
 - wat zal de economische impact zijn?

Brexit models

Norwegian-style EEA agreement	The UK joins the European Economic Area and maintains full access to the single market, but must adopt EU standards and regulations with little influence over these. The UK still makes a substantial contribution to the EU budget and is unable to impose immigration restrictions. Verdict: does not address UK political problems with the EU
Turkish-style customs union	Internal tariff barriers are avoided, with the UK adopting many EU product market regulations, but sector coverage of the customs union is incomplete. The UK is required to implement EU external tariffs, without influence or guaranteed access to third markets. Verdict: a bad compromise for the UK
FTA-based approach	The UK is free to agree FTAs independently and the UK's relationship with the EU is itself governed by an FTA. Tariff barriers are unlikely, but as with all FTAs the UK will need to trade off depth - which means agreeing common standards and regulation - with independence. Verdict: possible, but it all depends on the deal
Swiss-style bilateral accords	The UK and the EU agree a set of bilateral accords which govern UK access to the single market in specific sectors. Concern in Brussels about cherry-picking may limit the sectors. The UK becomes a follower of regulation in the sectors covered, but negotiates FTAs separately. Verdict: possible, but may not be attractive to the EU
MFN-based approach	No need to agree common standards and regulation, but at the expense of facing the EU's common external tariff, which damages UK trade with the EU in goods as well as services. Non-tariff barriers may emerge over time to damage trade in services in particular. Verdict: inconsistent with the UK's liberal approach to trade

Table 3-2: Possible alternatives to EU membership and their consequences

	Norway / EEA	Switzerland	Turkey	WTO
Decision-making rights and representation in EU	No	No	No	No
Customs Union	No	No	Yes	No
Tariffs on the UK exports to the EU	No	No	No	Yes
Single Market	Free movement of goods	Yes	Partial	No
	Free movement of persons	Yes	Partial / limited	No
	Free movement of capital	Yes	No	No
	Free movement of services	Yes	Partial / limited	No, GATS-Rules
Renegotiation of FTAs	Yes	Yes	Yes*	Yes
Increased trade costs due to RoO	Yes	Yes	No	No
Cost of customs clearance	Yes	Yes	No	Yes
Regulatory autonomy	Limited	Limited	Partial	Yes
Influence on EU Regulation	Very limited	No	No	No
Financial Contributions	Yes, partial	Yes, partial	No	No

*There is little incentive for third countries as they already benefit from low tariffs to the UK.
Sources: House of Commons Foreign Affairs Committee, 2013; own compilation

Noorwegen is geen lid van de douane-unie maar wel van de eenheidsmarkt (EEG). Dit betekent dat er wel vrij verkeer van goederen & diensten, personen, ... is maar Noorwegen kan wel zelf een tarief invoeren voor hetgeen het land binnenkomt. Ze is dus niet afhankelijk van het buitentarief van Europa. Er moet dus een controle zijn aan de grens van Noorwegen om te bepalen of de goederen vanbinnen de EU komt of niet.

Turkije is wel lid van de douane-unie en heeft dus geen soevereiniteit op het vlak van het stellen van buitentarief → wordt vastgelegd door Europa

Brexit impact through the ten channels: summary

	Impact scale	moderate	significant	severe
Trade within Europe	Regulatory divergence grows over time increasing the cost of trade, impacting on volumes and the UK place in supply chains	EU trade matters more for the UK than UK trade for the EU, but some states with big bilateral surpluses feel a major chill from Brexit		
Foreign direct investment	The UK is less attractive as a gateway to Europe, as a base for corporate HQs and as a location for investment from Europe	Businesses find it costly to relocate investment from the UK and there is a risk the UK attempts to undermine the EU's standards to attract FDI		
Liberalisation and regulation	The UK loses influence over EU regulation without gaining much freedom to regulate independently	The balance in the European Council shifts away from liberalisation and it becomes harder to have a blocking minority against liberal measures		
Industrial policy	The UK gains flexibility over industrial policy, but loses the benefits from scale and influence in some areas	There could be a weakening of competition policy, lesser collaboration in education and research and impacts on public procurement		
Immigration	Immigration is heightened, dampening competitiveness, particularly of London, but how much depends on the Brexit model	Some countries are affected by the impact on remittances or diverted migration, with the extent of political contagion a big unknown		
Financial services	The UK retains a strong competitive edge, but most likely loses business as it becomes harder to provide certain services to EU markets	One or two financial centres may benefit, but businesses and households suffer from the loss of liquidity and increased cost of financial services		
Trade policy	The UK has less leverage, is a lower priority partner in trade negotiations and finds it harder to resolve trade disputes	The EU is a less attractive trade partner without the UK in the deal and has a weaker state that puts in political weight behind negotiations		
International influence	The UK loses the benefit from being able to influence both in and through the EU, impacting on economic and foreign policy interests	The EU loses substantial soft and hard power assets, but may be able to act more coherently externally and in international institutions		
Budget	The UK gains financially, but how much depends on the model, and varies in the net impact across the UK regions compared to Brexit settings	The EU loses a budget discipline and a major net contributor - with the gap needing to be filled by higher contributions or less spending		
Uncertainty	Brexit is a protracted process lasting several years with uncertainty over the endpoint, impacting on businesses	Uncertainty is bad for business in the EU, but the biggest risk is political contagion from the 'proof of concept' of leaving the EU		

Source: Global Counsel

De impact van de Brexit op verschillende vlakken

Impact Brexit op handel

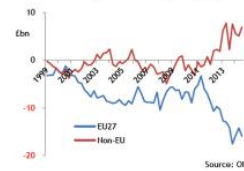
- hangt af van Brexit model
- groeiend VK handelsdeficit met EU, vooral met Duitsland
- meest waarschijnlijke effect:
 - regeloire divergentie
 - slecht voor VK-handel (cf. global supply chains)

Table 1.A: UK trade flows, 2014

	Total exports			Total imports		
	£ billion	% of total	Cumulative %	£ billion	% of total	Cumulative %
EU	229	44%	44%	291	53%	53%
EFTA and Customs Union	35	7%	51%	33	6%	59%
Existing FTAs	26	5%	56%	23	4%	63%
FTAs under negotiation	133	26%	82%	107	20%	83%
Rest of World	93	18%	100%	96	17%	100%

Source: HMRT calculation based on ONS Price Book and HMRC goods data for 2014.

The UK's deficit with Europe is growing
Trade balance in goods and services (quarterly, SA)

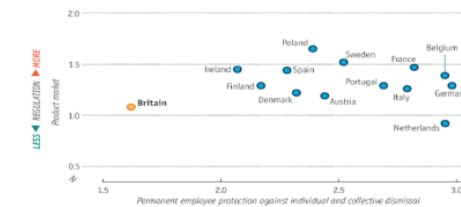
Source: ONS

Regulering

- VK is een van de minst gereuleerde economieën ->
- Brexit zal VK verplichten om EU regels te volgen of om uit de eenheidsmarkt te blijven
- in EU verschuift de invloed naar minder liberale landen

Regulation is for others

Labour- and product-market regulation indicators, 2013
0=least restrictive, 6=most restrictive

Source: OECD
Economic.com

Financiële diensten

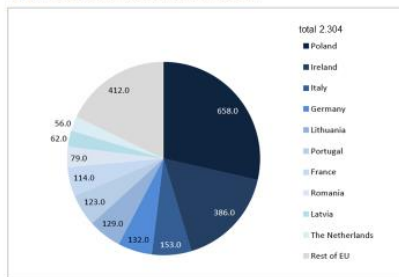
- = financieel, verzekeringen & pensioenfondsen
- 7 % van VK bbp, helft in Londen
- 33 % van export naar EU
- Brexit = verlies 'passporting rights' voor toegang tot EU markt, gerbuikt door veel non-EU financiële instellingen (cf. VS & Zwitserse banken)

Immigratie

- belangrijkste politieke kwestie
- perceptie losgekoppeld van realiteit
 - immigratie vangt tekorten Britse arbeidsmarkt op
 - grote bijdrage tot openbare financiën (migranten zijn jong, tewerkgesteld en hooggeschoold)

Immigratie

Figure 15 EU citizens in the UK (in thousands), 2011

Source: OECD International Migration database. There is no information on the numbers of EU citizens from Estonia, Croatia, Luxembourg, Malta and Slovenia in the United Kingdom.

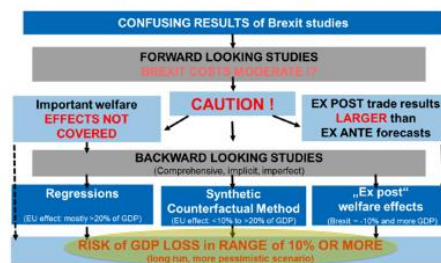
Immigratie & Brexit

- toekomst: Brexit model bepaalt impact
 - Noorse & Zwitserse model: nog altijd vrij verkeer van personen
 - andere modellen: meer autonomie voor VK
- nu: EU burgers in VK & VK burgers in EU?

Structuur

- toetreding VK
- 2016 referendum en nasleep
- economische context Brexit
 - wat staat er op het spel?
 - wat zal de economische impact zijn?

Figure 5-4: Approach of the Meta study of existing studies on a Brexit

HM Treasury analysis 2016

Annual impact of leaving the EU on the UK after 15 years (difference from being in the EU)

	EEA	Negotiated bilateral agreement	WTO
GDP level (%) – central	-3.8	-6.2	-7.5
GDP level (%)	-3.4 to -4.3	-4.6 to -7.8	-5.4 to -9.5
GDP per capita – central*	-£1,100	-£1,800	-£2,100
GDP per capita*	-£1,000 to -£1,200	-£1,300 to -£2,200	-£1,500 to -£2,700
GDP per household – central*	-£2,800	-£4,300	-£5,200
GDP per household*	-£2,400 to -£2,900	-£3,200 to -£5,400	-£3,700 to -£6,600
Net impact on receipts	-£20 billion	-£36 billion	-£45 billion

*Expressed in terms of 2015 GDP in 2015 prices, rounded to the nearest £100.

OECD 2016

Impact of Brexit on the United Kingdom through channels and over time

		Difference in real GDP relative to the UK staying in the EU						
		Outcomes		Channels				
	Scenarios	GDP (%)	GBP cost equivalent per household	Risk premia	Confidence	Trade	FDI	Skills Immigration Deregulation
Near term: 2020	Central	-3.3%	-2200	x	x	x	x	x
	Optimistic	-5.1%	-3200		x	x	x	x
Longer term: 2030	Optimistic	-2.7%	-1500		x	x	x	x
	Pessimistic	-7.7%	-5000		x	x	x	x

Source: OECD calculations.